

TYÖRYHMÄMIETINTÖ 2005:11

*Haagin lastensuojelusopimuksen
voimaansaattaminen*

KUVAILELEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
24.8.2005

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattamista valmisteleva työryhmä Puheenjohtaja: Markku Helin Sihteeri: Markku Helin		Julkaisun laji Työryhmämietintö	
		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä 24.11.2004	
Julkaisun nimi Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattaminen			
Julkaisun osat Esityksen pääasiallinen sisältö, Yleisperustelut, Yksityiskohtaiset perustelut, Lakiehdotukset, Liite 1. Sopimuksen teksti, Liite 2. Rinnakkaistekstit, Liite 3. Asetusluonnos			
Tiivistelmä Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi laki Haagin lastensuojelusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. Lakiin otettaisiin ne laintasoiset säännökset, joita Haagin lastensuojelusopimuksen soveltaminen edellyttää. Sopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimisi oikeusministeriö. Sopimus toisi eräitä lisätehtäviä myös sosiaalihuollon viranomaisille, tuomioistuimille ja maistraateille. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi eräitä seurannaismuutoksia lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuun lakiin ja lastensuojelulakiin. Sopimuksen voimaansaattamiseen liittyen työryhmä pitää tärkeänä myös Suomen kansainvälisen holhousoikeuden uudistamista. Tätä koskevaa ehdotusta ei kuitenkaan sisälly mietintöön.			
Avainsanat: (asiasanat) Haagin lastensuojelusopimus, vanhempainvastuu, lastensuojelu, kansainvälinen lapsioikeus			
Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 1/41/2004, OM047:00/2004 OM0149:00/06/01/1998, OM 10/41/2004			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2005:11		ISSN 1458-6452	ISBN 952-466-258-2
Kokonaissivumäärä 130	Kieli suomi	Hinta 20,00 €	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Edita Prima Oy		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIE MINISTERIET

Utgivningsdatum
24.8.2005

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Arbetsgruppsbetänkande	
Arbetsgruppen för sättande i kraft av Haagkonventionen om skydd för barn		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
Ordförande: Markku Helin Sekreterare: Markku Helin		Datum då organet tillsattes 24.11.2004	
Publikation (även den finska titeln) Sättande i kraft av Haagkonventionen om skydd för barn Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattaminen			
Publikationens delar			
Referat			
<p>I betänkandet föreslås att det stiftas en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i Haagkonventionen om skydd för barn vilka hör till området för lagstiftningen och om tillämpning av konventionen. I den föreslagna lagen ingår sådana bestämmelser på lagnivå som tillämpningen av Haagkonventionen om skydd för barn förutsätter. Som i konventionen avsedd centralmyndighet verkar justitieministeriet. Av konventionen följer att också socialvårdsmyndigheterna, domstolarna och magistraterna får vissa nya uppgifter.</p> <p>Till följd av konventionen föreslås dessutom vissa ändringar i lagen ang. vårdnad om barn och umgängesrätt och i barnskyddslagen. I anslutning till sättandet i kraft av konventionen anser arbetsgruppen det också vore viktigt att se över den finska internationella förmyndarskapslagstiftningen. Ett förslag om detta ingår dock inte i betänkandet.</p>			
Nyckelord Haagkonventionen om skydd för barn, föräldraansvar, barnskydd, internationell barnrätt			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-nummer, andra referensnummer) JM 1/41/2004, JM047:00/2004 JM0149:00/06/01/1998, JM 10/41/2004			
Seriens namn och nummer Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkanden 2005:11		ISSN 1458-6452	ISBN 952-466-258-2
Sidoantal 130	Språk Finska	Pris 20,00 €	Sekretessgrad Offentlig
Distribution Edita Prima Ab		Förlag Justitieministeriet	

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 24 päivänä marraskuuta 2004 työryhmän laatimaan esitysehdotusta Haagissa vuonna 1996 toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen hyväksymisestä ja yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Jos Haagin sopimuksen voimaansaattaminen edellyttää muutoksia voimassa oleviin lakeihin, työryhmän oli tehtävä ehdotus myös näiden lakien muuttamisesta. Työryhmän oli laadittava ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän oli saatava tehtävänsä valmiiksi 31.5.2005 mennessä. Oikeusministeriö pidensi myöhemmin määräaika siten, että se päättyy 31.8.2005.

Työryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin lainsäädäntöneuvos Markku Helin oikeusministeriöstä sekä jäseniksi hallitussihteeri Outi Kemppainen oikeusministeriöstä ja hallitussihteeri Eeva Kangasniemi sosiaali- ja terveysministeriöstä. Eeva Kangasniemen siirryttyä toiseen tehtävään ministeriössä hänen tilalleen nimitettiin 18.4.2005 lakimies Outi Luoma-aho sosiaali- ja terveysministeriöstä. Työryhmän puheenjohtaja on toiminut myös sen sihteerinä.

Työryhmä järjesti 16.2.2005 neuvottelutilaisuuden Haagin sopimuksen voimaansaattamista Ruotsissa valmistelevan työryhmän kanssa. Tilaisuudessa, jossa Ruotsin työryhmää edustivat sen puheenjohtaja Ulrika Beergrehn, asiantuntija Maarit Jänterä-Jareborg ja sihteeri Boel Wermelin-Börjesson, keskusteltiin eräiden Haagin sopimuksen määräysten sisällöstä ja erityisesti sopimuksen kansallisesta voimaansaattamisesta.

Työryhmä ehdottaa mietinnössään säädettäväksi lain Haagin lastensuojelusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. Lisäksi se ehdottaa muutettavaksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettua lakia sekä lastensuojelulain 45 §:ää.

Näiden säännösten lisäksi työryhmä pitää tarpeellisena muuttaa holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia säännöksiä, jotka ovat eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain III osassa.

Työryhmä ei kuitenkaan ole tehnyt tätä koskevaa uudistusehdotusta, sillä mainitut säännökset koskevat, paitsi alaikäisten myös täysi-ikäisten henkilöiden holhousta. Uudistusta ei sen vuoksi voida toteuttaa Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattamisen edellyttämänä seurannaismuutoksena, vaan olisi otettava huomioon myös täysi-ikäisten holhousta koskevien kansainvälisyksityisoikeudellisten säännösten muutostarpeet ja Haagissa vuonna 2000 aikuisten suojelusta tehty yleissopimus.

Kansainvälisen holhousoikeuden uudistus olisi työryhmän käsityksen mukaan tarpeen toteuttaa erillisenä hankkeena ja viimeistään samanaikaisesti kuin Haagin lastensuojelusopimus tulee voimaan. Tämä johtuu siitä, että alaikäisten holhousta koskevia kansainvälisen perhesuhdelain säännöksiä on Haagin lastensuojelusopimuksen tultua voimaan hyvin vaikeaa, jollei mahdotonta, soveltaa niin, ettei lastensuojelusopimuksen määräyksiä rikota. Sovellettavaa lakia koskevat sopimuksen määräykset ovat useissa tapauksissa universaalisia, eli niitä on sovellettava silloinkin, kun sovellettavaksi tulee muun kuin sopimusvaltion laki. Niiden kanssa ristiriidassa oleville kansallisen lain säännöksille ei tällöin jää tilaa. Muodollisesti katsoen ongelmaa ei tosin synny, sillä yleisen oikeusperiaatteen mukaan myöhempi laki syrjäyttää sen kanssa ristiriidassa olevat aikaisemman lain säännökset. Ristiriidan havaitseminen on tässä tapauksessa kuitenkin niin vaikea tehtävä, ettei sitä voida lainsäädännön selvyydelle asetettavat tavoitteet huomioon ottaen jättää lain soveltajille.

Saatuana työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa kunnioittavasti mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 24 päivänä elokuuta 2005

Markku Helin

Outi Kempainen

Outi Luoma-aho

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	3
YLEISPERUSTELUT	4
1 Nykytila	4
1.1 Suomen lainsäädäntö Haagin lastensuojelusopimuksen alalla	4
1.2 Suomea sitovat valtiosopimukset Haagin lastensuojelusopimuksen alalla	5
1.3 Euroopan yhteisön lainsäädäntö	6
1.4 Nykytilan arviointi	7
2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	8
3 Haagin lastensuojelusopimus	8
3.1 Sopimuksen valmistelu	8
3.2 Sopimuksen pääasiallinen sisältö	9
3.3 Sopimukseen sitoutumista koskevan toimivallan jakautuminen Suomen ja Euroopan yhteisön välillä	10
3.4 Sopimuksen voimaantulo ja Suomen tähänastiset toimenpiteet	11
4 Haagin lastensuojelusopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön ja Suomea koskeviin kansainvälisiin velvoitteisiin	12
5 Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattamisesta ehdotetun lain pääasiallinen sisältö	13
6 Esityksen vaikutukset	14
6.1 Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset	14
6.2 Vaikutukset yksilön asemaan	14
7 Asian valmistelu	14
8 Muita asiaan vaikuttavia seikkoja	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	15
1 Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	15
I luku. Yleissopimuksen soveltamisala	15
II luku. Toimivalta	18
III luku. Sovellettava laki	25
IV luku. Tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano	29
V luku. Yhteistyö	30
VI luku. Yleiset määräykset	33
VII luku. Loppumääräykset	37

2 Lakiehdotuksen perustelut	37
2.1 Laki Haagin lastensuojelusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta	37
2.2 Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta	45
2.3 Lastensuojelulaki	49
3 Voimaantulo	49
4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	50
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	50
4.2 Käsittelyjärjestys	50
LAKIEHDOTUKSET	52
LIITE 1	58
SOPIMUKSEN TEKSTI	58
BILAGA 1	84
LIITE 2	109
RINNAKKAISTEKSTIT	109
LIITE 3	114
ASETUSLUONNOS.....	114
LAGFÖRSLAGEN.....	115

Hallituksen esitys Eduskunnalle lasten suojelua koskevan Haagin yleissopimuksen hyväksymisestä ja laeiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 tehdyn yleissopimuksen toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa (*Haagin lastensuojelusopimus*).

Eduskunnan hyväksyttäväksi ehdotetaan myös laki Haagin lastensuojelusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi lapsen huollosta ja tapamisoikeudesta annettua lakia sekä lastensuojelulakia.

Haagin lastensuojelusopimuksen tarkoituksena on määrittää valtio, jonka viranomaiset ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojaamiseksi, sekä määrittää laki, jota viranomaisten on tällöin sovellettava. Sopimuksessa määrätään myös vanhempainvastuuseen sovellettavasta laista sekä lasten suojeluun liittyvien toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sopimusvaltioissa. Sopimuksessa on lisäksi määräyksiä sopimusvaltioiden viranomaisten välisestä yhteistyöstä sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi.

Sopimuksen ratifiointi kuuluu osittain Euroopan yhteisön ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Euroopan yhteisössä ei ole toistaiseksi päätetty sopimuksen voimaansaattamisesta. Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella ja muut lait valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin Haagin lastensuojelusopimus tulee Suomen osalta voimaan.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Suomen lainsäädäntö Haagin lastensuojelusopimuksen alalla

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevat kansainvälis-yksityisoikeudelliset säännökset ovat lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (361/1983). Näiden säännösten mukaan Suomen tuomioistuimet ovat yleensä toimivaltaisia lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevassa asiassa, jos lapsella on Suomessa asuinpaikka (19 ja 20 §). Huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevaa asiaa ratkaistaessa sovelletaan Suomen lakia (22 §). Suomi tunnustaa yleensä vieraassa valtiossa annetut lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevat päätökset (24 ja 25 §). Tällainen päätös on myös täytäntöönpanokelpoinen Suomessa sen jälkeen, kun Helsingin hovioikeus on sen täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistanut. Päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamisesta voidaan kuitenkin tietyin edellytyksin kieltäytyä (27 ja 28 §).

Lapsen edunvalvontaa (holhous) koskevat kansainvälis-yksityisoikeudelliset säännökset ovat laissa eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista (*kansainvälinen perhesuhdelaki*, 379/1929). Suomen viranomaisten kansainvälinen toimivalta perustuu sen mukaan kahteen liittymään, kansalaisuuteen ja pysyvään oleskeluun. Jos alaikäinen on Suomen kansalainen, hänelle voidaan aina järjestää holhous Suomessa (28 §). Samoin voidaan menetellä, jos ulkomaalainen pysyvästi oleskelee Suomessa. Viimeksi mainitussa tapauksessa tuomioistuimen on kuitenkin ensiksi tiedusteltava, tuleeko holhous järjestettäväksi alaikäisen kansalaisuusvaltion lain mukaisesti (29 §). Holhouksen järjestämiseen Suomessa sovelletaan Suomen lakia. Laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä alaikäisen holhouksesta vieraassa valtiossa annetun ratkaisun tunnustamisesta. Edellä mainittujen säännösten mukaan alaikäisen holhous voi kuitenkin jäädä ulkomailla tapahtuneen järjestämisen varaan, jollei ole erityistä syytä päättää toisin. Tämä osoittaa, että ulkomaisella päätöksellä on vaikutuksia Suomessa.

Lastensuojelulaissa (683/1983) on säännöksiä lastensuojelun järjestämisestä kansainvälisiä liittymiä sisältävissä tapauksissa. Lastensuojelua järjestetään pääsäännön mukaan lapselle, jonka asuin- tai oleskelukunta on Suomessa. Lastensuojelua järjestetään kuitenkin tietyin edellytyksin myös lapselle, jolla ei ole tällaista liittymää Suomeen, jos lapsi ei saa asianmukaista huoltoa asuin- tai oleskelumaassaan.

Laki huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa varten tapahtuvasta luovuttamisesta Islantiin, Norjaan, Ruotsiin tai Tanskaan (*pohjoismainen luovutuslaki*, 761/1970) sisältää säännökset edellytyksistä, joiden nojalla henkilö, jonka Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan viranomaisen antaman päätöksen mukaan tulee olla huollossa tai hoidossa, voidaan luovuttaa Suomesta mainittuun valtioon päätöksen täytäntöönpanoa varten.

1.2 Suomea sitovat valtiosopimukset Haagin lastensuojelusopimuksen alalla

Suomi on osapuolena lukuisissa valtiosopimuksissa, jotka koskevat Haagin lastensuojelusopimuksen alaa.

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehdyssä avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävässä sopimuksessa (*pohjoismainen avioliittokonventio*, Sops 20/1931) on määräyksiä lapsen huoltoa koskevan asian ratkaisemisesta avioeroasian yhteydessä (8 artikla) sekä alaikäiselle sopimusvaltion kansalaiselle toisessa sopimusvaltiossa järjestettävästä holhouksesta (14 ja 15 artikla). Asiaa ratkaistaessa sovelletaan jokaisessa valtiossa siellä voimassa olevaa lakia (9 ja 16 artikla). Asiasta jossakin sopimusvaltiossa annettu ratkaisu on ilman eri vahvistusta voimassa muissa sopimusvaltioissa (22 artikla).

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken tehtiin 11 päivänä loka-kuuta 1977 sopimus yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (*pohjoismainen tuomiosopimus*, SopS 56/1977). Sopimus ei ole Islantiin nähden tullut voimaan. Sopimuksen täytäntöön panemiseksi on säädetty laki yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien pohjoismaisten tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (588/1977). Lain 8 § koskee toisessa sopimusvaltiossa lapsen huollosta tai tapaamisoikeudesta taikka lapsen luovuttamista muussa tapauksessa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa Suomessa.

Islanti ei ole pohjoismaisen tuomiosopimuksen osapuoli. Sen ja Suomen välillä on siten yhä sovellettava Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä 16 päivänä maaliskuuta 1932 tehtyä sopimusta tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta (*vuoden 1932 pohjoismainen tuomiosopimus*, SopS 9/1933). Sen nojalla voidaan panna täytäntöön ainoastaan sellainen puolisoitten yhteisen lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskeva päätös, joka tunnustetaan pohjoismaisen avioliittokonvention nojalla (10 artikla).

Luxemburgissa 20 päivänä toukokuuta 1980 tehty lasten huoltoa koskevien päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa ja lasten palauttamista koskeva yleissopimus (*Euroopan neuvoston sopimus*, Sops 56/1994) tuli Suomeen nähden voimaan 1.8.1994. Yleissopimus sisältää määräyksiä sopimusvaltiossa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoisuudesta muissa sopimusvaltioissa sekä määräyksiä liivattomasti poisvedyn lapsen palauttamisesta huoltajalle (7-11 artikla). Jokaisen sopimusvaltion tulee nimetä keskusviranomaisen huolehtimaan yleissopimuksessa määrättyjen tehtävien hoitamisesta. Näihin tehtäviin kuuluu muun muassa toimiminen lähettävänä ja vastaanottavana viranomaisena, kun se, jolle on sopimusvaltiossa annettu huoltoa koskeva päätös, haluaa saada päätöksen tunnustetuksi tai täytäntöönpannuksi toisessa sopimusvaltiossa. Sopimuk-

sen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on otettu lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuun lakiin. Suomen keskusviranomaisena on mainitun lain 35 §:n mukaan oikeusministeriö.

Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehty yksityisoikeuden alaa koskeva yleissopimus (*Haagin lapsikaappausopimus*, SopS 57/1994) tuli Suomeen nähden voimaan 1.8.1994. Sopimus sisältää määräykset luvattomasti poisviedyn tai luvattomasti palauttamatta jätetyn lapsen palauttamisesta, jos lapsella välittömästi ennen luvaton poistamista tai palauttamatta jättämistä oli asuinpaikka sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa (8-15 artikla). Sopimuksessa on myös kielto antaa ratkaisua lapsen huoltoa koskevista oikeuksista siinä sopimusvaltiossa, minne lapsi on viety tai mistä hänet on luvattomasti jätetty palauttamatta, jos asianomaisen sopimusvaltion viranomainen on saanut tiedon siitä, että kysymyksessä on luvaton poistaminen tai palauttamatta jättäminen (16 artikla). Jokaisen sopimusvaltion tulee nimetä keskusviranomainen huolehtimaan yleissopimuksessa määrättyistä velvoitteista. Keskusviranomaisen tulee monin eri tavoin edistää lapsen palauttamista. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on otettu lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuun lakiin. Suomen keskusviranomaisena on mainitun lain 35 §:n mukaan oikeusministeriö.

1.3 Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Neuvosto hyväksyi 27 päivänä marraskuuta 2003 asetuksen (EY) N:o 2201/2003 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioista ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta (*Bryssel IIa –asetus*). Asetus tuli voimaan 1.8.2004, ja sitä alettiin soveltaa 1.3.2005 alkaen.

Avioeroa, asumuseroa ja avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevien asioiden lisäksi asetusta sovelletaan kaikkiin siviilioikeudellisiin asioihin, jotka liittyvät vanhempainvastuun myöntämiseen, käyttämiseen, siirtämiseen, rajoittamiseen tai lopettamiseen. Käsitteellä ”vanhempainvastuu” tarkoitetaan asetuksen 2 artiklan 7 kohdan mukaan ”oikeuksia tai velvollisuuksia, jotka liittyvät lapsen henkilöön tai omaisuuteen ja jotka jollakin luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on tuomioistuimen tuomion tai lain taikka voimassa olevan sopimuksen perusteella. Vanhempainvastuuta koskeviin asioihin kuuluvat 1 artiklan 2 kohdan mukaan erityisesti asiat, jotka koskevat oikeutta lapsen huoltoon ja tapaamisoikeutta, holhousta, edunvalvontaa tai vastaavia järjestelyjä, sellaisen henkilön nimeämistä ja tehtäviä, joka on vastuussa lapsen henkilöstä tai omaisuudesta tai lapsen edustamisesta tai avustamisesta, lapsen sijoittamista sijaisperheeseen tai hoitolaitokseen sekä lapsen omaisuuden hallinnoimiseen, säilyttämiseen ja luovuttamiseen liittyviä lapsen suojeletoimenpiteitä.

Asetus sisältää säännökset muun muassa jäsenvaltion tuomioistuimen toimivallasta vanhempainvastuuta koskevista asioista, jäsenvaltiossa vireillä olevan vanhempainvastuuta koskevan asian vireilläolovaikutuksesta, jäsenvaltiossa

annetun vanhempainvastuuta koskevan tuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta sekä lapsen palauttamisesta. Asetuksessa on myös säännöksiä keskusviranomaisten yhteistyöstä vanhempainvastuuta koskevilla asioilla.

Asetusta täydentävät kansalliset säännökset on annettu lailla tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevilla asioilla annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta (*soveltamislaki*, 1153/2004). Lain 5 §:n mukaan asetuksessa tarkoitettu keskusviranomainen on Suomessa oikeusministeriö.

Bryssel IIa -asetus syrjäyttää soveltamisalallaan sen kanssa ristiriidassa olevat kansalliset säännökset. Asetuksen 59-61 artikloissa on säännöksiä asetuksen suhteesta muihin säädöksiin. Mainitun 59 artiklan mukaan asetus pääsäännön mukaan korvaa jäsenvaltioiden osalta asetuksen voimaan tullessa voimassa olevat yleissopimukset, jotka on tehty kahden tai useamman jäsenvaltion välillä ja jotka koskevat asetuksen piiriin kuuluvia asioita. Edellä mainituista Suomea sitovista valtiosopimuksista asetus korvaa siten pohjoismaisen tuomiosopimuksen Suomen ja Ruotsin välillä. Pohjoismaisen avioliittokonvention osalta Suomi ja Ruotsi saivat sitä vastoin oikeuden ilmoittaa, että sitä sovelletaan kokonaisuudessaan tai osittain näiden valtioiden keskinäisissä suhteissa asetuksen sijasta (59 artiklan 2 kohta). Asetuksen hyväksyessään Suomi ja Ruotsi ilmoittivat, että pohjoismaista avioliittokonventiota sovelletaan kokonaisuudessaan näiden maiden keskinäisissä suhteissa asetuksen säännösten sijasta.

Asetuksen 60 artiklassa luetellaan yleissopimukset, joihin näiden asetuksella on etusija siltä osin kuin yleissopimukset koskevat asetuksen piiriin kuuluvia asioita. Tällaisia yleissopimuksia ovat muun muassa edellä tarkoitettu Euroopan neuvoston sopimus ja Haagin lapsikaappausopimus.

Asetuksen 61 artiklassa säädetään asetuksen ja Haagin lastensuojelusopimuksen suhteesta. Sen mukaan asetusta sovelletaan, kun kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on jäsenvaltion alueella. Asetusta sovelletaan lisäksi jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen antaman tuomion tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon toisen jäsenvaltion alueella siinäkin tapauksessa, että kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on sellaisessa Euroopan unionin ulkopuolisessa valtiossa, joka on Haagin lastensuojelusopimuksen osapuoli.

1.4 Nykytilan arviointi

Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on olemassa runsaasti kansainvälisyksityisoikeudellisia valtiosopimuksia, joissa Suomi on osapuolena. Useimmat sopimukset koskevat kuitenkin vain joitakin osakysymyksiä ja rajoittuvat joko pohjoismaiden tai Euroopan valtioiden välisiin suhteisiin.

Bryssel IIa -asetuksessa säädetään monipuolisesti vanhempainvastuuta koskevista kansainvälisyksityisoikeudellisista kysymyksistä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Asetuksella luodaan myös yhteistyöverkosta lasten suo-

jelemiseksi unionin alueella. Asetuksessa ei kuitenkaan ole lainvalintaa koskevia säännöksiä.

Suomi ei ole osapuolena sellaisissa vanhempainvastuuta koskevissa yleissopimuksissa, jotka ovat lähtökohtaisesti avoinna maailman kaikille valtioille. Tällaisia yleissopimuksia ovat Haagissa 5 päivänä lokakuuta 1961 tehty viranomaisten toimivaltaa ja sovellettavaa lakia alaikäisten suojelussa koskeva yleissopimus sekä Haagin lastensuojelusopimus, jolla vuoden 1961 tehty sopimus on tarkoitus korvata. Maailman kansainvälistyessä ja kansainvälisiä liittymiä sisältävien tapausten lisääntyessä yleismaailmalliselle sopimukselle on tarvetta.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on parantaa lasten suojelua kansainvälisiä liittymiä sisältävissä tilanteissa saattamalla voimaan Haagin lastensuojelusopimus.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Haagin lastensuojelusopimuksen sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaatamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.

Lisäksi ehdotetaan seurannaismuutoksia kahteen eri lakiin.

3 Haagin lastensuojelusopimus

3.1 Sopimuksen valmistelu

Sopimuksen valmistelu alkoi Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 29.5.1993 tehdyllä päätöksellä. Valmistelua varten asetettu erityiskomissio laati vuosien 1994 ja 1995 aikana alustavan luonnoksen yleissopimukseksi. Neuvotteluihin osallistui 35 Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsenvaltiota sekä tarkkailijoina 15 muuta valtiota, kahdeksan hallitusten välistä organisaatiota ja yhdeksän muuta organisaatiota. Yleissopimus hyväksyttiin ja avattiin allekirjoitettavaksi Haagissa syksyllä 1996 pidetyssä diplomaattikokouksessa.

Tarve sopimuksen valmisteluun johtui siitä, että vuonna 1961 alaikäisten suojelusta tehty yleissopimus oli käytännössä osoittautunut ongelmalliseksi. Eräänä syynä vaikeuksiin oli se, että yleissopimuksessa oli lapsen asuinpaikkavaltion ja toisaalta lapsen kansalaisuusvaltion viranomaisille annettu kilpaileva toimivalta ryhtyä toimiin lapsen suojelemiseksi. Ongelmana pidettiin myös sopimusvaltioiden viranomaisten huonoa yhteistyötä ja sitä, että sopimuksesta puuttuivat määräykset sopimusvaltiossa tehdyn suojelutoimenpiteen täytäntöönpanosta toisessa sopimusvaltiossa. Näiden ongelmien seurauksena sopimuksen osapuolena oli vuonna 1996 vain 11 valtiota. Lisäperusteen uuden yleissopimuksen laatimiselle antoi lapsen oikeuksista New Yorkissa 1993 tehty yleissopimus, joka synnytti tarpeen huolehtia siitä, että lapsia koskevat sopimukset täyttivät mainitussa sopimuksessa asetetut vaatimukset.

3.2 Sopimuksen pääasiallinen sisältö

Sopimuksen tarkoituksena on parantaa lasten suojelua kansainvälisissä tilanteissa. Sopimuksen avulla pyritään välttämään oikeusjärjestelmien välisiä ristiriitatilanteita lasten suojeluun liittyvän toimivallan, sovellettavan lain sekä tuomioiden tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta. Tarkoituksena on myös kehittää kansainvälistä yhteistyötä lasten suojelussa.

Sopimuksen soveltamisala on määritelty sopimuksen 2-4 artiklassa. Sopimusta sovelletaan 2 artiklan mukaan kaikkiin alle 18-vuotiaisiin lapsiin heidän syntymästään alkaen. Sopimuksen 3 artiklassa on esimerkkiluettelo toimenpiteistä, joihin sopimusta sovelletaan. Näitä ovat esimerkiksi lapsen huolto ja edunvalvonta sekä lapsen sijoittaminen perhe- tai laitoshoidon. Sopimuksen 4 artiklassa soveltamisalaa tarkennetaan luettelemalla asiaryhmiä, joihin yleissopimusta ei sovelleta. Näitä ovat esimerkiksi vanhemmuuden vahvistaminen tai kiistäminen sekä lapsen nimeä ja elatusvelvollisuutta koskevat kysymykset.

Sopimuksen II luku koskee sopimusvaltioiden kansainvälistä toimivaltaa ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Tavoitteena on ollut estää toimivaltaristiriidat määräämällä, että vain yksi sopimusvaltio olisi kulloinkin toimivaltainen. Pääsääntönä on, että lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiset ovat toimivaltaisia (5 artikla). Pääsäännöstä on tehty poikkeuksia tapauksissa, joissa lapsella ei ole asuinpaikkaa missään valtiossa tai jossa on kysymys lapsikaappauksesta. Lapsen asuinpaikkavaltiolle on lisäksi annettu mahdollisuus pyytää sitä tai suostua siihen, että muun kuin lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiset käyttävät toimivaltaa (8 ja 9 artikla). Sopimuksen 10 artiklassa määrätään edellytyksistä, joiden nojalla avioliiton purkamista koskevasta asiasta päättävä sopimusvaltion viranomainen voi ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojaamiseksi, vaikka lapsen asuinpaikka on toisessa sopimusvaltiossa. Sopimuksen 11 ja 12 artiklassa on lisäksi pääsäännöstä poikkeavia määräyksiä kiiretilanteiden ja sellaisten toimenpiteiden varalta, joiden oikeusvaikutukset rajoittuvat ainoastaan toimenpiteen suorittaneen valtion alueelle.

Sopimuksen III luku koskee sovellettavaa lakia. Pääsääntönä on, että viranomainen soveltaa omaa lakiaan ryhtyessään lasten suojelua koskeviin toimenpiteisiin (15 artikla). Luvussa on määräykset myös siitä, mitä lakia sovelletaan vanhempainvastuun määräytymiseen sopimuksen, yksipuolisen oikeustoimen tai suoraan lain nojalla ja miten lapsen asuinpaikan siirtyminen toiseen valtioon vaikuttaa edellä mainituin tavoin syntyneeseen vanhempainvastuuseen (16, 17 ja 21 artikla).

Sopimuksen IV luvussa on määräykset sopimusvaltiossa suoritetun toimenpiteen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta muissa sopimusvaltioissa. Pääsääntönä on, että nämä toimenpiteet tunnustetaan muissa sopimusvaltioissa ilman eri vahvistusta. Tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä sopimuksessa luetelluin perustein (23 artikla). Jos suoritettu toimenpide, joka on täytäntöön-

panokelpoinen alkuperävaltiossaan, edellyttää täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa, se on asianosaisen pyynnöstä julistettava siellä täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröitävä täytäntöönpanoa varten. Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröinnistä voidaan kuitenkin kieltäytyä sopimuksessa mainituin perustein (26 artikla). Itse täytäntöönpano tapahtuu täytäntöönpanovaltion omaa lainsäädäntöä soveltaen. Täytäntöönpanon tulee tapahtua samalla tavoin kuin kyseisen valtion omien viranomaisten toimenpiteiden täytäntöönpanon (28 artikla).

Sopimuksen V luku koskee yhteistyötä sopimuksen soveltamisalalla. Samalla tavoin kuin monissa aikaisemmissa Haagin yleissopimuksissa yhteistyöjärjestelmä perustuu siihen, että jokainen sopimusvaltio on velvollinen nimeämään keskusviranomaisen vastaamaan niistä velvoitteista, joita sopimus näille viranomaisille asettaa (29 artikla). Eräät keskusviranomaiselle määrätty tehtävät voidaan suorittaa myös muiden viranomaisten tai toimielinten välityksellä.

Sopimuksen VI luvussa on yleisiä määräyksiä, joiden tarkoituksena on muun muassa helpottaa sopimuksen toimeenpanoa ja seuranta sekä suojata sopimuksen puitteissa vaihdettujen henkilötietojen luottamuksellisuutta. Tässä luvussa on määräyksiä myös Haagin lastensuojelusopimuksen ja muiden kansainvälisten asiakirjojen välisestä suhteesta.

Sopimuksen VII luvussa on Haagin yleissopimuksissa tavanomaiset loppumääräykset, jotka koskevat muun muassa sopimuksen ratifiointia ja hyväksymistä sekä sopimukseen liittymistä ja sopimuksen voimaantuloa.

3.3 Sopimuksen sitoutumista koskevan toimivallan jakautuminen Suomen ja Euroopan yhteisön välillä

Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön pohjalta muotoutuneen niin sanotun ERTA-opin mukaan jäsenvaltioilla ei ole oikeutta sopia kolmansien valtioiden kanssa sellaisista velvoitteista, jotka vaikuttavat yhteisön sääntöihin tai muuttavat niitä. Tältä osin toimivalta kuuluu yhteisölle.

Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattaminen vaikuttaa Bryssel II-asetuksen säännöksiin siten, että sen alueellinen soveltamisala kaventuu. Sopimuksen voimaansaattamisen jälkeen Bryssel II-asetuksen oikeudellista toimivaltaa (II luku) ja keskusviranomaisten yhteistyötä (IV luku) koskevia säännöksiä voidaan lastensuojelusopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa soveltaa vain, jos kysymyksessä olevan lapsen asuinpaikka on jonkin jäsenvaltion alueella. Tämä johtuu toisaalta Haagin lastensuojelusopimuksen 52 artiklan 2 ja 4 kappaleesta ja toisaalta Bryssel II -asetuksen 61 artiklasta. Mainituista Haagin sopimuksen määräyksistä seuraa, etteivät sopimusvaltiot voi sopimuksen soveltamisalalla tehdä uusia, sopimuksen kanssa ristiriidassa olevia valtiosopimuksia tai yhtenäisiä lakeja muutoin kuin sellaisten lasten osalta, joilla on asuinpaikka jossakin kysymyksessä olevan uuden instrumentin osapuolena olevassa valtiossa. Mainitussa asetuksen 61 artiklassa tämä on otettu huomioon säätämällä, että asetusta sovelletaan suhteessa Haagin lasten-

suojelusopimukseen yleensä vain, kun kyseessä olevan lapsen asuinpaikka on jäsenvaltion alueella. Sopimukseen sitoutuminen kuuluu siten näiltä osin yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan.

Haagin lastensuojelusopimus ei sitä vastoin vaikuta yhteisön sääntöihin siltä osin kuin on kysymys vanhempainvastuuta koskevien tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Bryssel IIa –asetuksen säännökset vanhempainvastuuta koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta poikkeavat tosin Haagin lastensuojelusopimuksen määräyksistä siten, että tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon on eräissä tapauksissa olemassa velvollisuus silloinkin, kun vastaavaa velvollisuutta ei ole Haagin sopimuksen nojalla. Mainittujen instrumenttien välillä ei kuitenkaan ole ristiriitaa, sillä Haagin sopimuksen määräykset ovat vähimmäisvelvoitteita, jotka eivät estä sopimusvaltioita tunnustamasta ja täytäntöön panemasta toisessa sopimusvaltiossa annettuja ratkaisuja laajemminkin kuin, mihin heillä on sopimuksen mukaan velvollisuus. Bryssel IIa –asetuksen 61 artiklan b) alakohdassa säädetään tämän mukaisesti, että toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon sovelletaan Bryssel IIa –asetusta silloinkin, kun lapsella on asuinpaikka sellaisessa Euroopan unionin ulkopuolisessa valtiossa, joka on Haagin sopimuksen osapuoli. Haagin sopimukseen sitoutuminen ei siten vaikuta yhteisön sääntöihin päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta, joten asia kuuluu tältä osin Suomen yksinomaiseen toimivaltaan.

3.4 Sopimuksen voimaantulo ja Suomen tähänastiset toimenpiteet

Haagin lastensuojelusopimuksen voivat allekirjoittaa ja saattaa voimaan valtiot, jotka olivat Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniä silloin, kun sen 18. istunto vuonna 1996 pidettiin (57 artikla). Muut valtiot voivat liittyä sopimukseen sen tultua kansainvälisesti voimaan. Liittyminen vaikuttaa liittyvän valtion ja niiden sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, jotka eivät määrääjassa ole esittäneet vastalauseita liittymistä vastaan (58 artikla).

Haagin lastensuojelusopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1.1.2002. Sen on tällä hetkellä ratifioinut tai hyväksynyt yhdeksän valtiota, jotka ovat Australia, Viron tasavalta, Latvia, Liettua, Marokko, Monaco, Slovakia, Slovenia ja Tšekin tasavalta. Lisäksi sopimukseen on liittynyt Ecuador. Näiden lisäksi sopimuksen on allekirjoittanut 19 valtiota.

Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden kannalta Haagin lastensuojelusopimuksen voimaan saattaminen kuuluu osittain yhteisön ja osittain jäsenvaltion toimivaltaan. Koska Euroopan yhteisö ei ole Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsen ja ainoastaan valtiot voivat Haagin lastensuojelusopimuksen mukaan tulla sen osapuoliksi, neuvosto valtuutti 19.12.2002 tehdyllä päätöksellä jäsenvaltiot allekirjoittamaan sopimuksen yhteisön puolesta (EYVL 21.2.2003 L 48/1). Allekirjoittaminen tapahtui Euroopan yhteisön kaikkien silloisten jäsenvaltioiden paitsi Alankomaiden osalta 1.4.2003. Tuolloin myös Suomi allekirjoitti sopimuksen. Alankomaat oli allekirjoittanut sopimuksen jo vuonna 1997.

4 Haagin lastensuojelusopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön ja Suomea koskeviin kansainvälisiin velvoitteisiin

Haagin lastensuojelusopimuksen määräykset syrjäyttävät erityissäännöksinä Suomen kansallisen lain säännökset sopimuksen soveltamisalalla. Sopimuksen perusajatuksot ovat keskeisiltä osin samat kuin lapsen huollosta ja tapaamisoi-
keudesta annetun lain kansainvälis-yksityisoikeudellisissa säännöksissä. Lähtökohtana on molemmissa, että lasta koskevat asiat on ratkaistava lapsen asuinpaikkavaltiossa, että asiaa ratkaistaessa sovelletaan tuomioistuinvaltion lakia ja että ulkomaisen ratkaisun tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon tulee suhtautua suopeasti.

Lapsen edunvalvontaa koskevissa kysymyksissä Haagin lastensuojelusopimus eroaa kansainvälisen perhesuhdelain säännöksistä siinä, että sopimuksessa on lähtökohtana asuinpaikkaperiaatteen soveltaminen, kun taas viimeksi mainitussa painotetaan kansalaisuusperiaatetta. Haagin sopimus on tältä osin kansallisia säännöksiämme uudenaikaisempi. Nykyisen käsityksen mukaan asuinpaikka soveltuu usein paremmin tuomioistuimen kansainvälistä toimivaltaa ja lainvalintaa määrääväksi liittymäksi kuin kansalaisuus. Myös Suomen kansainvälis-yksityisoikeudellista lainsäädäntöä uudistettaessa on monissa kysymyksissä siirrytty kansalaisuusperiaatteesta asuinmaaperiaatteeseen.

Haagin lastensuojelusopimus ei vaikuta sellaisiin kansainvälisiin asiakirjoihin, joiden osapuolina on sopimusvaltioita ja jotka sisältävät määräyksiä lastensuojelusopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, jolleivät kyseisten asiakirjojen osapuolina olevat valtiot anna toisensisältöistä selitystä (52 artikla 1 kappale). Mainitun 52 artiklan 1 kappaleen määräykset koskevat artiklan 3 kappaleen mukaan myös kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu näiden valtioiden välisiin alueellisiin tai muihin siteisiin. Haagin lastensuojelusopimus ei siten vaikuta pohjoismaisen tuomiosopimuksen, vuoden 1932 pohjoismaisen tuomiosopimuksen, Euroopan neuvoston sopimuksen eikä pohjoismaisen luovuttamislain soveltamiseen.

Haagin lastensuojelusopimus ei vaikuta Haagin lapsikaappausopimuksen soveltamiseen niiden valtioiden välillä, jotka ovat molempien sopimusten osapuolia (50 artikla). Mikään ei kuitenkaan estä vetoamasta Haagin lastensuojelusopimukseen luvattomasti poisviedyn tai palauttamatta jätetyn lapsen palauttamiseksi tai tapaamisoi-
keuden järjestämiseksi.

Haagin lastensuojelusopimuksen vaikutuksista sopimusvaltion mahdollisuu-
teen tehdä sopimuksia, jotka sisältävät lastensuojelusopimuksen sovelta-
misalaan kuuluvia määräyksiä, määrätään lastensuojelusopimuksen 52 artiklan 2 kappaleessa. Sen mukaan lastensuojelusopimus ei vaikuta tällaisten sopi-
musten tekemiseen sellaisten lasten osalta, joilla on asuinpaikka kyseessä ole-
van sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa. Tämä määräys koskee myös

kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu niiden väliin alueellisiin tai muihin siteisiin (52 artikla 4 kappale).

Mainitun 52 artiklan 2 ja 4 kappaletta sovelletaan arvioitaessa Haagin lastensuojelusopimuksen vaikutusta Bryssel Iia –asetukseen ja pohjoismaiseen avioliittokonvention vuonna 2001 sovittuihin muutoksiin (SopS 44/2001), jotka ovat Haagin lastensuojelusopimusta myöhemmin tehtyjä kansainvälisiä asiakirjoja. Haagin lastensuojelusopimus ei siten vaikuta Bryssel Iia –asetukseen, jos lapsen asuinpaikka on Euroopan unionin alueella. Edellä mainitut pohjoismaisen avioliittokonvention muutetut määräykset koskevat ainoastaan sellaisia lapsia, joilla on asuinpaikka jossakin sopimusvaltiossa. Haagin lastensuojelusopimus ei siten vaikuta tähän sopimukseen.

5 Haagin lastensuojelusopimuksen voimaattamisesta ehdotetun lain pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan, että Haagin lastensuojelusopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimii Suomessa oikeusministeriö. Oikeusministeriö hoitaa jo nykyisin samankaltaisia keskusviranomaistehtäviä Bryssel Iia –asetuksen, Euroopan neuvoston sopimuksen ja Haagin lapsikaappausopimuksen nojalla.

Esityksessä ehdotetaan myös, että Helsingin hovioikeus ratkaisisi ensimmäisenä oikeusasteena kysymyksen toisessa sopimusvaltiossa annetun päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta. Helsingin hovioikeuden toimivalta kattaisi kaikki sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat toisessa sopimusvaltiossa annetut päätökset. Näiden asioiden keskittäminen Helsingin hovioikeuteen on perusteltua sen vuoksi, että Helsingin hovioikeus ratkaisee jo nykyisin kysymyksen lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta Euroopan Neuvoston sopimuksen ja Suomen kansallisten säännösten nojalla. Melko pienen asiaryhmän keskittäminen yhteen tuomioistuimeen antaa myös mahdollisuudet tarvittavan asiantuntemuksen ylläpitämiseen.

Kun tapaamisoikeutta koskeva asia tulee ratkaistavaksi muussa kuin tapaavan vanhemman asuinpaikkavaltiossa, tuomioistuin tarvitsee usein luotettavaa tietoa niistä seikoista ja olosuhteista, jotka ovat merkittäviä tapaamisoikeuden myöntämisen tai käyttämisen kannalta. Näin on erityisesti silloin, kun tapaaminen on tarkoitus toteuttaa tapaajan luona ja muussa kuin siinä valtiossa, jonka tuomioistuin ratkaisee asian. Sen vuoksi ehdotetaan, että lapsen Suomessa asuva vanhempi voisi pyytää kotikuntansa sosiaalilautakunnalta lausuntoa mainituista seikoista ja olosuhteista, jos tapaamisoikeutta koskeva asia tulee ratkaistavaksi toisessa sopimusvaltiossa.

Esityksessä ehdotetaan myös, että maistraatin tulisi tietyissä tilanteissa huoltajan tai edunvalvojan pyynnöstä antaa todistus huoltajan tai edunvalvojan asemasta ja valtuuksista. Todistuksen avulla pyritään helpottamaan huoltajan tai edunvalvojan oikeuksien käyttämistä kansainvälisissä tilanteissa.

6 Esityksen vaikutukset

6.1 Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Ehdotettu laki lisää vähäisessä määrin oikeusministeriöllä olevia keskusviranomaistehtäviä. Myös sosiaalilautakuntien tehtävät lisääntyvät vähäisessä määrin sen vuoksi, että niiltä saatettaisiin pyytää lausuntoa toisessa sopimusvaltiossa lapsen tapaamisoikeudesta käytävää riitaa varten.

Todistuksen antaminen lapsen edunvalvojan ja huoltajan asemasta olisi maistraateille uusi tehtävä. Todistus on tarkoitettu annettavaksi ainoastaan silloin, kun todistusta pyytävä osoittaa tarvitsevansa sitä vieraassa valtiossa. Todistusten lukumäärän voidaan sen vuoksi olettaa jäävän vähäiseksi, joten maistraatien työmäärän lisäys olisi myös vähäinen.

6.2 Vaikutukset yksilön asemaan

Sopimus parantaa lapsen huoltajan tai edunvalvojan aseman pysyvyyttä tilanteissa, joissa lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, sekä lisää suomalaisten vanhempainvastuuta koskevien päätösten tunnustettavuutta ja täytäntöönpanokelpoisuutta muissa sopimusvaltioissa. Sopimus mahdollistaa myös vanhempainvastuuta koskevan asian siirtämisen sen sopimusvaltion viranomaiselle, jolla on parhaat edellytykset antaa asiassa lapsen edun mukainen ratkaisu. Sopimuksella luotu keskusviranomaisjärjestelmä helpottaa lasten suojelemista kansainvälisissä tilanteissa.

Ehdotuksella ei ole suoranaista vaikutusta sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta.

7 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriön asettamassa työryhmässä, jossa oli mukana sosiaali- ja terveysministeriön edustaja. Asiasta on pyydetty lausunnot ...

8 Muita asiaan vaikuttavia seikkoja

Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattaminen kuuluu osittain Euroopan yhteisön ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Suomi ei siten voi saattaa sopimusta voimaan ennen kuin voimaansaattamisesta on tehty yhteisössä päätös.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

I LUKU. YLEISSOPIMUKSEN SOVELTAMISALA

1 artikla. Artiklan 1 kappaleessa ilmaistaan yleissopimuksen tarkoitus. Yleissopimus koskee sekä lapsen henkilön että lapsen omaisuuden suojelemista. Tässä tarkoituksessa yleissopimuksessa määritetään valtio, jonka viranomaiset ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojaamiseksi, sekä laki, jota viranomaisten on tällöin sovellettava. Yleissopimuksessa on määräyksiä myös laista, jota sovelletaan vanhempainvastuuseen, ja määräyksiä lastensuojeluun liittyvien toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Lisäksi yleissopimuksen tarkoituksena on luoda sopimusvaltioiden viranomaisten välille lasten suojelussa tarvittavaa yhteistyötä.

Artiklan 2 kappaleessa määritellään käsite ”vanhempainvastuu”. Sen mukaan käsite sisältää huoltajuuteen tai muuhun vastaavaan asemaan perustuvat vanhempien, edunvalvojien tai muiden lapsen laillisten edustajien oikeudet, valtuudet ja velvollisuudet huolehtia lapsesta tai hänen omaisuudestaan. Määritelmä on siten laaja, eikä merkitystä ole sillä, millä nimellä järjestelyä kansallisessa oikeusjärjestyksessä kutsutaan. Määritelmän tarkoittamat oikeudet, valtuudet ja velvollisuudet kuuluvat normaalisti lapsen vanhemmille tai toiselle heistä, mutta ne voivat kuulua myös muulle taholle. Suomen lainsäädännön tuntemista instituutioista vanhempainvastuun alaan kuuluvat erityisesti lapsen huolto ja edunvalvonta sekä maahan muuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta annetun lain (493/1999) 5 luvussa tarkoitettu vailla huoltajaa saapuneen lapsen edustaminen. Myös lastensuojelulain (683/1983) 19 §:ssä tarkoitettu sosiaalilautakunnan oikeus päättää huostaanotetun lapsen asioista kuuluu vanhempainvastuun piiriin.

2 artikla. Artiklassa määritetään yleissopimuksen henkilöllinen soveltamisala. Sen mukaan yleissopimusta sovelletaan alle 18-vuotiaisiin lapsiin heidän syntymästään alkaen. Yleissopimusta ei siten sovelleta syntymättömiin lapsiin eikä 18 vuotta täyttäneisiin henkilöihin.

3 artikla. Artiklassa täsmennetään yleissopimuksen aineellista soveltamisalaa luettelemalla sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia viranomaisen toimenpiteitä. Luettelo ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi. Sellainenkin viranomaisen toimenpide, jota ei ole mainittu luettelossa, kuuluu sopimuksen alaan, jos sen tarkoituksena on lapsen henkilön tai omaisuuden suojaaminen eikä 4 artiklasta muuta johdu.

Artiklan a alakohdan mukaan sopimuksen alaan kuuluvat vanhempainvastuun määräytymistä, käyttöä, päättymistä tai rajoittamista sekä vanhempainvastuun siirtämistä toiselle henkilölle koskevat toimenpiteet. Tällaisia toimenpiteitä

ovat Suomen lainsäädännössä esimerkiksi lapsen huoltoa tai edunvalvontaa ja lapsen huostaanottoa koskevat päätökset.

Artiklan b alakohdan mukaan sopimuksen alaan kuuluvat toimenpiteet, jotka koskevat lapsen huoltajan oikeuksia, mukaan lukien lapsen hoitoon liittyvät oikeudet ja erityisesti oikeus päättää lapsen asuinpaikasta sekä tapaamisoikeus, johon sisältyy oikeus viedä lapsi rajoitetuksi ajaksi pois asuinpaikastaan. Suomen lainsäädännön kannalta katsottuna tähän ryhmään kuuluvia toimenpiteitä ovat erityisesti lapsen tapaamisoikeutta ja muuta yhteydenpitoa koskevat päätökset sekä päätökset, joissa on annettu määräyksiä huoltajien tehtävistä, oikeuksista ja velvollisuuksista tai päätetty tehtävien jaosta huoltajien kesken.

Artiklan c alakohdan mukaan sopimuksen 1 artiklassa tarkoitetut toimenpiteet voivat koskea lapsen edunvalvontaa tai muuta vastaavaa järjestelyä. Erilaiset lapsen edunvalvontaa koskevat päätökset kuuluvat siten yleissopimuksen soveltamisalaan.

Artiklan d alakohdan mukaan toimenpiteet voivat koskea lapsesta tai hänen omaisuutensa hoidosta taikka lapsen edustamisesta tai avustamisesta vastaavan henkilön tai elimen ja tämän tehtävien määrittämisestä. Tämä alakohta on Suomen lainsäädännön kannalta katsottuna paljolti päällekkäinen edellisten alakohtien kanssa. Tähän ryhmään kuuluisi esimerkiksi edunvalvojan määrittäminen vanhemman sijaiseksi viimeksi mainitun ollessa esteellinen.

Artiklan e alakohdan mukaan lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka lapsen hoidon järjestämistä kafalan tai muun vastaavan huoltojärjestelyn avulla koskevat viranomaisen toimenpiteet kuuluvat yleissopimuksen soveltamisalaan. Kafala on islamilaisissa maissa tunnettu järjestely, jolla lapsi sijoitetaan viranomaisen päätöksellä laitokseen tai muslimiperheeseen, joka siitä lähtien tulee vastaamaan lapsen elatuksesta, hoivasta ja kasvatuksesta sekä tarvittaessa omaisuudesta.

Artiklan f alakohdan mukaan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat myös toimenpiteet, jotka koskevat lapsesta vastuussa olevan henkilön suorittaman lapsen hoidon viranomaisvalvontaa. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa toimenpiteet, jotka koskevat sijaishuollossa olevan lapsen sijaishuollon valvontaa.

Artiklan g alakohdan mukaan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat toimenpiteet, jotka koskevat lapsen omaisuuden hoitoa, säilyttämistä tai luovuttamista. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa holhousviranomaisen toimenpiteet, joissa on kysymys luvan myöntämisestä alaikäisen puolesta tehdyille, holhous-toimesta annetun lain (442/1999) 34 §:ssä tarkoitetulle oikeustoimelle.

4 artikla. Artiklassa luetellaan asiaryhmiä, jotka saattavat koskea lapsen suoje-lua mutta jotka silti jäävät yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Luet-telo on tarkoitettu tyhjentäväksi. Viranomaisen toimenpide, jolla tähdätään lapsen henkilön tai omaisuuden suojelemiseen, kuuluu siten yleissopimuksen

soveltamisalaan, jollei kyseistä asiaa ole tässä artiklassa suljettu sen ulkopuolelle.

Artiklan a alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta vanhemmuuden vahvistamiseen tai kiistämiseen. Yleissopimus ei siten koske isyyden tai äitiyden vahvistamista taikka kumoamista eikä vanhemmuuden määräytymistä suoraan lain nojalla. Kysymys lapsen laillisesta edustajasta isyyden vahvistamista tai kumoamista koskevassa asiassa kuuluu sitä vastoin 3 artiklan mukaan yleissopimuksen soveltamisalaan.

Artiklan b alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta lapseksiottamista koskeviin päätöksiin, lapseksiottamista valmisteleviin toimenpiteisiin eikä otolapsisuhteen kumoamiseen tai purkamiseen. Myös lapsen sijoittaminen lapseksiottamista varten jää siten sopimuksen ulkopuolelle. Eräistä tähän liittyvistä kysymyksistä on määräyksiä Haagissa 29.5.1993 tehdystä lasten suojelua sekä yhteistyötä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa koskevassa yleissopimuksessa (SopS 29/1997), jossa Suomi on osapuolena.

Artiklan c alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta lapsen sukunimeen eikä etunimiin.

Artiklan d alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta vajaavaltaisuudesta vapautumiseen eli emansipaatioon. Emansipaatiolla tarkoitetaan alaikäisen vapautumista vajaavaltaisuudesta tai huollettavana olemisesta joko viranomaisen päätöksellä tai esimerkiksi avioliiton solmimisen vuoksi suoraan lain nojalla. Suomen lainsäädäntö ei nykyisin tunne emansipaatiota.

Artiklan e alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta elatusvelvollisuuteen. Elatusvelvollisuudesta on olemassa lukuisia muita kansainvälisiä asiakirjoja, joissa Suomi on osapuolena.

Artiklan f alakohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta trusteeihin eikä perintöoikeuteen. Trusteista on olemassa Haagissa vuonna 1985 tehty yleissopimus, jossa Suomi ei ole osapuolena. Perimyksestä on olemassa sovellettavaa lakia koskeva Haagissa 1989 oleva yleissopimus, jossa Suomi ei myöskään ole osapuolena. Jos perimykseen sovellettavassa laissa säädetään, että alaikäisellä tulee olla edustaja jossakin asiassa, Haagin lastensuojelusopimusta sovelletaan kuitenkin edustajan määräämiseen.

Artiklan g kohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta sosiaaliturvaan. Kaikki sosiaaliturvaan kuuluvat päätökset jäävät siten yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Artiklan h kohdan mukaan yleissopimusta ei sovelleta yleisiin koulutusta tai terveyttä koskeviin viranomaistoimenpiteisiin. Tällaisia ovat esimerkiksi viranomaisten päätökset koulussa noudatettavasta opetussuunnitelmasta tai kottamisesta. Lapsen sijoittaminen viranomaisen päätöksellä tiettyyn kouluun

hänen suojelemiseksi tai päätös alaikäiselle tehtävästä raskauden keskeyttämisestä kuuluvat sitä vastoin yleissopimuksen alaan.

Artiklan i kohdan mukaan toimenpiteet, joihin on ryhdytty lasten tekemien rikosten johdosta, eivät kuulu yleissopimuksen soveltamisalaan, vaikka kysymyksessä olisikin toimenpide lapsen suojelemiseksi. Yleissopimus ei siten aseta rajoituksia valtioiden toimivallalle ryhtyä rankaiseviin tai kasvatuksellisiin toimenpiteisiin tapauksissa, joissa lapsi on tehnyt rikokseksi katsottavan teon.

Artiklan j kohdassa suljetaan yleissopimuksen piiristä turvapaikkaoikeutta ja maahanmuuttoa koskevat päätökset. Rajaus koskee vain mainittuja päätöksiä. Lapsen edustaminen turvapaikkaa tai oleskelulupaa koskevassa asiassa kuuluu sitä vastoin yleissopimuksen alaan.

II LUKU. TOIMIVALTA

5 artikla. Artiklan 1 kappaleessa ilmaistaan viranomaisten kansainvälistä toimivaltaa koskeva pääsääntö. Sen mukaan sen sopimusvaltion oikeus- ja hallintoviranomaiset, jossa lapsella on asuinpaikka, ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Määräys vastaa kansainvälisessä yksityisoikeudessa vakiintuneeksi katsottavaa periaatetta, jonka mukaan lapsen edun mukainen ratkaisu on yleensä luotettavimmin ja vaivattomimmin tehtävissä valtiossa, jossa lapsi asuu ja jossa hänen elämänsä keskeisimmät siteet ovat. Meidän lainsäädännössämme tämä ratkaisu on omaksuttu muun muassa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa.

Asuinpaikan käsitettä ei Haagin sopimuksissa ole määritelty. Myös Haagin lastensuojelusopimuksessa on noudatettu tätä perinnettä. Vakiintuneen käsityksen mukaan asuinpaikka määräytyy tosiasiallisesti vallitsevien, ulkonaisesti havaittavien seikkojen pohjalta. Henkilöllä katsotaan olevan asuinpaikka siinä valtiossa, jossa hän asuu ja jossa hänellä on tosiasiallisesti keskeinen elämänympäristönsä. Asuinpaikkaa ratkaistaessa otetaan ennen muuta huomioon asumisen kestoaja ja yhtäjaksoisuus sekä muut vastaavat henkilöön liittyvät seikat, jotka osoittavat tosiasiallisten siteiden olemassa oloa tuohon valtioon. Pelkkä tilapäinen oleskelu tietyssä valtiossa esimerkiksi lomanvieton, tapaamisoikeuden käyttämisen tai lyhytaikaisen opiskelun yhteydessä ei sitä vastoin riitä perustamaan asuinpaikkaa oleskeluvaltiossa.

Artiklan 2 kappale koskee kansainvälisen toimivallan siirtymistä lapsen asuinpaikan muuttuessa. Kun lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, myös toimivalta siirtyy lapsen uuteen asuinpaikkavaltioon. Poikkeuksen muodostavat lapsen luvattoman poisviemisen tai palauttamatta jättämisen käsittävät tapaukset, joiden osalta toimivallan siirtymisestä määrätään 7 artiklassa.

Yleissopimuksessa ei ole määräystä siitä, siirtyykö toimivalta välittömästi siinäkin tapauksessa, että lapsen asuinpaikkavaltio vaihtuu asian ollessa vireillä.

Asian täytyy katsoa kuuluvan kansallisesti ratkaistaviin. Bryssel IIa –asetuksen 8 artiklan mukaan kansainvälinen toimivalta määräytyy asian vireillepanoajankohdan perusteella. Tuon ajankohdan jälkeen tapahtunut lapsen asuinpaikan muutos ei estä sen valtion tuomioistuimia, jossa asia on pantu vireille, käsittelemästä asiaa loppuun. Yleissopimusta on tarkoituksenmukaista tulkita samalla tavalla. Näin estetään se, että asian osapuoli voisi tehdä oikeudenkäynnin merkityksettömäksi muuttamalla lapsen asuinpaikan oikeudenkäynnin kestäessä.

6 artikla. Artikla sisältää poikkeuksen 5 artiklassa olevasta kansainvälistä toimivaltaa koskevasta pääsäännöstä. Poikkeus koskee artiklan 1 kappaleen mukaan pakolaislapsia ja sellaisia lapsia, jotka ovat kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi vailla asuinpaikkaa. Artiklan 2 kappaleen mukaan poikkeusta sovelletaan myös lapsiin, joiden asuinpaikkaa ei kyetä määrittelemään. Tilanne voi olla tällainen sellaisissa harvinaisissa tapauksissa, joissa lapsi viettää sillä tavoin kiertelevää elämää, ettei mitään valtiota voida pitää hänen elämänsä keskuksena.

Lapsen asuinpaikka ei näissä tapauksissa olisi sopiva toimivallan peruste, koska lapsella joko ei ole asuinpaikkaa tai hän on joutunut sieltä pakenemaan. Sen vuoksi toimivalta on artiklan mukaan sen sopimusvaltion viranomaisilla, jonka alueella lapsi on.

7 artikla. Artikla, joka sisältää poikkeuksen 5 artiklassa olevaan pääsääntöön, koskee tapauksia, joissa lapsi on siirtynyt toiseen valtioon luvattoman poisviemisen tai palauttamatta jättämisen seurauksena. Näissä tapauksissa kansainvälinen toimivalta ei siirry pelkästään asuinpaikan siirtymisen myötä, vaan edellytetään, että sen lisäksi jompikumpi kahdesta vaihtoehdoisesta edellytyksestä toteutuu. Artiklan tarkoituksena on vaikeuttaa sitä, että lapsen kaappaaja saisi toimivallan siirtymään haluamaansa valtioon ja sillä tavoin hyötyisi lapsikaappauksesta.

Ensimmäinen vaihtoehtoinen edellytys on, että kukin sellainen henkilö, laitos tai muu elin, jolla on huoltoa koskevia oikeuksia, on antanut suostumuksensa lapsen poisviemiseen tai palauttamatta jättämiseen. Tämä edellytys vastaa Haagin lapsikaappaus­sopimuksen 13 artiklan a kohdassa olevaa edellytystä, jolla sopimusvaltio voi kieltäytyä lapsen palauttamisesta. Se, mitä huoltoa koskevilla oikeuksilla tarkoitetaan, on määritelty Haagin lapsikaappaus­sopimuksen 5 artiklan a kohdassa. Sen mukaan huoltoa koskevat oikeudet käsittävät lapsen henkilöä koskevien asioiden hoitoa koskevat oikeudet, erityisesti oikeuden määrätä lapsen asuinpaikasta.

Toinen vaihtoehtoinen edellytys on, että lapsi on asunut uudessa asuinpaikka­valtiossaan vähintään yhden vuoden sen jälkeen, kun sellaisella henkilöllä, laitoksella tai muulla elimellä, jolla on huoltoa koskevia oikeuksia, on ollut tai olisi pitänyt olla tieto lapsen olinpaikasta, eikä enää ole vireillä tuon ajanjakson aikana vireille pantua pyyntöä lapsen palauttamiseksi, ja lapsi on sopeutunut uuteen ympäristöönsä. Edellytys muistuttaa Haagin lapsikaappaus­sopi-

muksen 12 artiklaa, joka antaa sopimusvaltioille mahdollisuuden olla määräämättä lasta palautettavaksi, jos lapsen palauttamista koskevaa asiaa ei ole pantu vireille vuoden kuluessa luvattomasta poisviemisestä tai palauttamatta jättämisestä ja lapsi on sopeutunut uuteen ympäristöönsä. Kummassakin artiklassa mainittu vuoden määräaika lasketaan kuitenkin eri tavoin. Haagin lapsikaappausopimuksen mukaan se lasketaan lapsen luvattomasta poisviemisestä tai palauttamatta jättämisestä, mutta tämän artiklan mukaan vasta siitä, kun se, jonka huoltajan oikeuksia on loukattu on saanut tiedon tai hänen olisi pitänyt saada tieto lapsen olinpaikasta. Siten voi tapahtua, että valtiolla, joka on osapuolena molemmissa edellä tarkoitetuissa yleissopimuksissa, on mahdollisuus olla määräämättä lasta palautettavaksi, mutta ei kuitenkaan toimivaltaa ratkaista lapsen suojelua koskevaa asiaa.

Artiklan 2 kappaleessa määrätään, millä edellytyksillä lapsen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä on pidettävä luvattomana. Määräys on yhtäpitävä Haagin lapsikaappausopimuksen 3 artiklan kanssa. Toimivallan siirtymisen vaikeutuminen koskee siten tilanteita, jotka on Haagin lapsikaappausopimuksen mukaan katsottava lapsikaappauksiksi.

Artiklan 3 kappale koskee kysymystä, mihin yleissopimuksen alaan kuuluviin toimenpiteisiin se valtio, jonne lapsi on luvattomasti viety tai josta lapsi on luvattomasti jätetty palauttamatta, voi ryhtyä, jos toisen sopimusvaltion viranomaiset ovat 1 kappaleen mukaan toimivaltaisia. Sen mukaan viranomaiset voivat ryhtyä ainoastaan sellaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi.

8 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan 5 tai 6 artiklan mukaisesti toimivaltainen sopimusvaltion viranomainen voi pyytää toisen sopimusvaltion viranomaista käyttämään toimivaltaa lapsen suojelemiseksi tai lykätä asian käsittelyä ja pyytää sen osapuolia esittämään tällaisen pyynnön toisen sopimusvaltion viranomaiselle. Menettely on tarkoitettu poikkeukselliseksi ja siihen turvautumisen edellytyksenä on, että viranomainen katsoo toisen sopimusvaltion viranomaisella olevan paremmat edellytykset arvioida, mikä kyseisessä tapauksessa on lapsen edun mukaista.

Pyynnön esittäminen voi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun lapsi on jäänyt asuinpaikkavaltiossaan orvoksi ja tuon valtion viranomaiset katsovat, että lapsen huolto olisi parasta järjestää hänen kansalaisuusvaltiossaan, jossa lapsen lähimmät sukulaiset ja muut läheiset asuvat. Jos viimeksi mainitun valtion viranomainen hyväksyy pyynnön ja käyttää toimivaltaa, sen päätös on lähtökohtaisesti tunnustettava muissa sopimusvaltioissa.

Artiklan 2 kappaleessa luetellaan ne sopimusvaltiot, joille pyyntö voidaan esittää. Kappaleen a kohdan mukaan pyyntö voidaan esittää valtiolle, jonka kansalainen lapsi on. Jos lapsella on kahden valtion kansalaisuus, pyyntö voidaan esittää kummalle tahansa näistä valtioista. Kappaleen b kohdan mukaan pyyntö voidaan esittää myös valtiolle, jossa on lapsen omaisuutta. Pynnön esittäminen saattaa olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun lapsen omaisuuden

myyminen edellyttää lapsen asuinpaikkavaltion lainsäädännön mukaan viranomaisen suostumusta. Sen valtion viranomaisella, jossa omaisuus on, saattaa tällöin olla lapsen asuinpaikkavaltion viranomaisia paremmat edellytykset arvioida, onko myyminen lapsen edun mukaista.

Mainitun 2 kappaleen c kohdan mukaan pyyntö voidaan esittää myös valtiolle, jonka viranomaiset käsittelevät lapsen vanhempien avioero- tai asumuserohakemusta taikka hakemusta heidän avioliittonsa mitätöimiseksi. Pyyntöön esittäminen voi olla perusteltua, jos mainitun valtion viranomaisilla jostakin syystä olisi lapsen asuinpaikkavaltion viranomaisia paremmat edellytykset käsitellä lapsen huollon tai tapaamisoikeuden järjestämistä avioliiton purkamisen jälkeen eivätkä yleissopimuksen 10 artiklassa olevat edellytykset, jotka koskevat avioliiton purkamista käsittelevän tuomioistuimen toimivaltaa ratkaista lapsen suojeluun liittyviä kysymyksiä, ole käsillä.

Kappaleen e kohdan mukaan pyyntö voidaan esittää myös valtiolle, johon lapsella on läheinen yhteys. Kysymykseen voi tulla esimerkiksi lapsen edellinen asuinpaikkavaltio tai valtio, jossa lapsen lähimmät omaiset asuvat lapsen menetettyä vanhempansa.

Artiklan 3 kappaleen mukaan valtioiden kyseessä olevat viranomaiset voivat vaihtaa näkemyksiä asiasta. Näkemysten vaihtaminen on usein välttämätöntä sen arvioimiseksi, missä lapsen suojelua koskeva asia on parasta ratkaista. Näkemysten vaihto voi tapahtua joko viranomaisten kesken suoraan tai keskusviranomaisten välityksellä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan viranomaisen, jolle 1 kappaleessa tarkoitettu pyyntö on lähetetty, voi käyttää toimivaltaa 5 tai 6 artiklan mukaisesti toimivaltaisen viranomaisten sijasta, jos se katsoo tämän olevan lapsen edun mukaista. Pyyntöön hyväksyminen ei yleisesti siirrä lapsen suojelua koskeva toimivaltaa hyväksyjälle, vaan antaa, kuten 1 momentin kirjoitustapa osoittaa, ainoastaan oikeuden päättää siitä, mikä ”kyseisessä tapauksessa” eli tapauksessa, joka antoi aiheen pyyntöön, on lapsen edun mukaista.

9 artikla. Artikla koskee sopimusvaltion viranomaisten mahdollisuutta pyytää lapsen asuinpaikkavaltion viranomaisilta toimivaltaa lapsen suojelemiseksi. Kysymys on siten 8 artiklaan nähden käänteisestä tilanteesta. Toimivallan pyytämässä noudatettava menettely on symmetrinen 8 artiklassa tarkoitettujen menettelyyn kanssa. Pyyntöön voivat esittää sen valtion viranomaiset, jonka kansalainen lapsi on, tai jossa on lapsen omaisuus, sekä sen valtion viranomaiset, jotka käsittelevät lapsen vanhempien avioero- tai asumuserohakemusta taikka hakemusta heidän avioliittonsa mitätöimiseksi. Myös sen valtion viranomaiset, johon lapsella on läheinen yhteys, voivat olla pyyntöön esittäjinä. Sen asemesta, että viranomaiset itse esittäisivät pyyntöön, ne voivat pyytää asian osapuolia toimimaan pyyntöön esittäjinä. Pyyntöön esittämisen edellytykset ovat samat kuin 8 artiklassa.

Artiklan 2 kappale vastaa 8 artiklan 3 kappaleen määräyksiä.

Artiklan 3 kappaleen mukaan pyynnön esittänyt viranomainen voi käyttää toimivaltaa ainoastaan, jos lapsen asuinpaikkavaltion viranomainen on hyväksynyt pyynnön. Sopimusneuvotteluissa tämä määräys ymmärrettiin niin, että hyväksymisen tulee olla nimenomainen. Se, että asuinpaikkavaltion viranomainen jättää vastaamatta pyyntöön, on siten ymmärrettävä pyynnön hylkäämiseksi.

10 artikla. Artiklassa määrätään lapsen vanhempien avioliiton purkamista koskevaa asiaa käsittelevien sopimusvaltion viranomaisten oikeudesta käyttää toimivaltaa lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi silloin, kun lapsen asuinpaikka ei ole tuossa valtiossa. Kysymys tällaisen toimivallan ottamisesta yleissopimukseen nousi neuvotteluissa tärkeäksi kysymykseksi muun muassa sen vuoksi, että eräiden maiden lakien mukaan tuomioistuimen on avioliiton purkamista koskevan asian yhteydessä viran puolesta päätettävä lapsen huollosta. Lopputulokseksi tuli kanta, jonka mukaan avioliiton purkamisesta päättävän sopimusvaltion viranomaisilla on toimivalta ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi, mutta toimivallan käyttö sidottiin tiukkoihin edellytyksiin. Artiklan 1 kappaleen mukaan mainituilla viranomaisilla on oikeus käyttää toimivaltaa seuraavilla edellytyksillä:

- heidän valtionsa laki mahdollistaa tämän;
- lapsella on asuinpaikka toisessa sopimusvaltiossa
- toisella lapsen vanhemmista on oikeudenkäynnin alkamisajankohtana asuinpaikka toimivaltaa käyttävässä valtiossa ja jommallakummalla vanhemmalla on vanhempainvastuu lapsesta; ja
- vanhemmat sekä muu mahdollinen henkilö, jolla on vanhempainvastuu lapsesta, ovat hyväksyneet viranomaisten toimivallan ja tällainen toimivalta on lapsen edun mukainen.

Oikeus toimivallan käyttämiseen edellyttää siten muun muassa sitä, että viranomainen arvioi toimivallan lapsen edun mukaiseksi. Tuomioistuimella tai muulla viranomaisella tulee siten olla riittävästi tietoa lapsesta ja lapsen olosuhteista lapsen edun mukaisen ratkaisun antamiseksi.

Artiklan 1 kappaleen mukaan edellä mainitun viranomaisen toimivalta ei rajoita 5-9 artiklan soveltamista. Avioliiton purkamisesta päättävän tuomioistuimen tai viranomaisen toimivalta ei siten ole yksinomainen, joten 5-9 artiklan nojalla toimivaltainen viranomainen voi käyttää toimivaltaa sen estämättä, että lapsen vanhempien avioliiton purkamista koskeva asia on vireillä muualla. Jos tiettyä toimenpidettä on vaadittu tämän artiklan mukaan toimivaltaiselta viranomaiselta, viranomaisen, joka on 5-9 artiklan nojalla toimivaltainen, on kuitenkin 13 artiklan mukaan pidättäytyttävä käyttämästä toimivaltaansa samaa toimenpidettä koskevassa asiassa.

Artiklan 2 kappaleessa määrätään edellä 1 kappaleessa tarkoitetun toimivallan päättymisestä. Sen mukaan toimivalta päättyy, kun avioero- tai asumuserohakemuksesta taikka avioliiton mitätöimistä koskevasta hakemuksesta annettu

myönteinen tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi tai kun oikeudenkäynti on muusta syystä päättynyt.

11 artikla. Artikla koskee sopimusvaltion oikeutta ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Sen sopimusvaltion viranomaiset, jonka alueella lapsi on tai lapselle kuuluvaa omaisuutta on, ovat kiireellisissä tapauksissa toimivaltaisia. Viranomaiset voivat esimerkiksi toteuttaa kiireellisen huostaanoton, vaikka valtiolla ei ole 5-10 artiklan mukaan toimivaltaa. Kiireelliset toimenpiteet raukeavat artiklan 2 kappaleen mukaan, kun toimivaltaisen sopimusvaltion viranomaiset ovat ryhtyneet tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin. Artiklan 3 kappaleen mukaan kiireelliset toimenpiteet voivat raueta myös silloin, kun sellainen valtio, joka ei ole sopimuksen osapuoli, on suorittanut tarvittavat toimenpiteet. Näin käy silloin, kun toimenpiteet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka sopimuksen ulkopuolella olevassa valtiossa ja kiireellisen toimenpiteen suorittanut valtio on tunnustanut toisen valtion viranomaisten toimenpiteet.

12 artikla. Artiklan 1 kappale koskee sopimusvaltion oikeutta ryhtyä väliaikaisiin toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Artikla eroaa 11 artiklasta siinä, että väliaikaisiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä, vaikka kysymyksessä ei olisi kiiretilanne. Väliaikaisen toimenpiteen vaikutukset rajoittuvat artiklan mukaan toimenpiteeseen ryhtyneen valtion alueelle. Väliaikainen toimenpide ei myöskään saa olla ristiriidassa sellaisten toimenpiteiden kanssa, joihin 5-10 artiklan mukaan toimivaltaiset viranomaiset ovat jo ryhtyneet.

Oikeus väliaikaisiin toimenpiteisiin ei koske tilanteita, joissa lapsi on valtiossa luvattoman poisviemisen tai luvattoman palauttamatta jättämisen seurauksena ja toimivalta lapsen suojelua koskevissa asioissa on 7 artiklan 1 kappaleen mukaan toisella sopimusvaltiolla. Valtiolla, jossa lapsi on, on näissä tapauksissa oikeus ryhtyä ainoastaan 11 artiklassa tarkoitettuihin kiiretoimiin. Rajoituksen tarkoituksena on edistää lapsen palauttamista valtioon, jossa hänellä oli asuinpaikka välittömästi ennen luvattonta poisviemistä tai palauttamatta jättämistä.

Artiklan 2 ja 3 kappaleessa on määräykset väliaikaisen toimenpiteen raukeamisesta. Ne vastaavat 11 artiklan 2 ja 3 kappaleen määräyksiä.

13 artikla. Artiklan 1 kappaleessa on määräykset asian vireillölovaikutuksesta. Määräyksen tarve johtuu siitä, että sopimuksen kansainvälistä toimivaltaa koskevat määräykset voivat eräissä tapauksissa johtaa tilanteisiin, joissa vähintään kaksi valtiota voi käyttää toimivaltaa. Näin voi käydä erityisesti sen vuoksi, että sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettu toimivalta ei rajoita sopimuksen 5-9 artiklaan perustuvaa toimivaltaa.

Sen vuoksi artiklassa määrätään, että viranomaisten, jotka ovat 5-10 artiklan mukaan toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi, on pidättäydyttävä käyttämästä toimivaltaansa, jos vastaa-

via toimenpiteitä oli menettelyn alkamisen ajankohtana vaadittu toisen sopimusvaltion viranomaisilta, joilla oli 5-10 artiklan mukaan toimivalta vaatimuksen esittämishetkellä, ja toimenpiteitä edelleen harkitaan. Vireilläolovaikeus rajoittuu siten toimenpiteisiin, jotka vastaavat toisen sopimusvaltion viranomaiselta aikaisemmin vaadittuja. Jos esimerkiksi avioeroasian yhteydessä on vaadittu päätöstä lapsen huollosta, se ei estä lapsen asuinpaikkavaltion viranomaisia käsittelemästä tätä myöhemmin vireille tullutta asiaa lapsen huostaanottamisesta.

Artikla ei rajoita toimivallan käyttämistä kiiretapauksissa 11 artiklan nojalla. Se, että esimerkiksi lapsen huostaanottoa koskeva asia on vireillä lapsen asuinpaikkavaltiossa, ei siten estä kiireellisen huostaanoton toteuttamista valtiossa, jossa lapsi on.

Artiklan 2 kappaleen mukaan 1 kappaleen määräyksiä ei sovelleta, jos ne viranomaiset, joille pyyntö oli alun perin esitetty, ovat luopuneet oikeudestaan käyttää toimivaltaansa. Luopumisella tarkoitetaan esimerkiksi tilanteita, joissa on käytetty hyväksi sopimuksen 8 ja 9 artiklassa tarjottua mahdollisuutta siirtää asia toiseen valtioon. Jos valtio, jossa asia on ensiksi pantu vireille, on hyväksynyt asian siirtämisen valtioon, jossa asia tuli vireille myöhemmin, viimeksi mainittu valtio voi käyttää toimivaltaa artiklan 1 kappaleen estämättä.

14 artikla. Artikla koskee niiden toimenpiteiden voimassaoloa, joihin on ryhdytty 5-10 artiklan nojalla. Nämä toimenpiteet pysyvät voimassa niihin liittyvien ehtojen mukaisesti, vaikka olosuhteiden muutos olisi poistanut perusteen, jonka nojalla toimivaltaa käytettiin. Esimerkiksi lapselle määrätty edunvalvoja säilyttää asemansa, vaikka lapsen asuinpaikka myöhemmin siirtyisi toiseen valtioon. Muutos saattaa sitä vastoin vaikuttaa edunvalvojan tehtävien hoitamisen tapaan. Edellisessä asuinpaikkavaltiossa toteutettujen toimenpiteiden soveltamista koskevat ehdot määräytyvät näet sopimuksen 15 artiklan 3 kappaleen mukaan lapsen uuden asuinpaikkavaltion lain mukaisesti. Asiaa käsitellään tarkemmin 15 artiklan perusteluissa.

Toimenpiteet pysyvät voimassa ”niihin liittyvien ehtojen mukaisesti”. Jos toimenpiteen voimassaololle on asetettu ehto tai aikamääräys, toimenpide lakkaa olemasta voimassa ehdon tai aikamääräyksen toteutuessa. Toimenpiteelle on saatettu asettaa myös ehto, jonka mukaan se pysyy voimassa vain niin kauan kuin lapsi asuu toimenpiteen suorittaneessa valtiossa. Tällöin toimenpide lakkaa lapsen asuinpaikan siirtyessä toiseen valtioon.

Puheena oleva artikla ei koske kiireellisiä eikä väliaikaisia toimenpiteitä, joihin on ryhdytty sopimuksen 11 tai 12 artiklan nojalla. Näiden toimenpiteiden raukeamisesta on määrätty erikseen mainittujen artiklojen 2 ja 3 kappaleissa.

Toimenpiteen voimassaolo ei tarkoita sitä, ettei toimenpidettä voitaisi muuttaa. Valtio, joka on sopimuksen mukaan toimivaltainen, voi luonnollisesti muuttaa suoritettua toimenpidettä, korvata sen toisella tai päättää sen lopettamisesta. Asia on selvyuden vuoksi todettu 14 artiklassa.

III LUKU. SOVELLETTAVA LAKI

15 artikla. Artiklan 1 kappaleessa on määräys sovellettavasta laista sopimusvaltion viranomaisten käyttäessä toimivaltaansa. Sen mukaan sopimusvaltioiden viranomaiset soveltavat omaa lakiaan. Määräys vastaa Suomessa sovellettavia lainvalintaperiaatteita. Asiasta on nimenomaisesti säädetty lapsen huollostasta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 22 §:ssä ja kansainvälisen perhesuhdelain 28 ja 29 §:ssä. Myös lastensuojelulaissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin ryhdyttäessä sovelletaan aina Suomen lakia.

Artiklan 2 kappaleen mukaan viranomaiset voivat kuitenkin poikkeuksellisesti soveltaa tai ottaa huomioon sellaisen toisen valtion lain, johon asialla on läheinen yhteys, jos lapsen tai hänen omaisuutensa suojeleminen sitä edellyttää. Määräys tuo lainvalintaa koskevaan sääntelyyn joustavuutta. Vieraan valtion lain käyttäminen saattaa sopimukseen liittyvän selittävän raportin mukaan olla asianmukaista esimerkiksi silloin, kun lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiselta haetaan lupaa lapsen vieraassa valtiossa olevan omaisuuden myymiseen. Jos myymiseen ei asuinpaikkavaltion lain mukaan tarvita lupaa, mutta se on omaisuuden sijaintivaltion lain mukaan tarpeen, lienee yleensä perusteltua, että kysymys luvan myöntämisestä tutkitaan omaisuuden sijaintivaltion lakia soveltaen.

Toinen selittävässä raportissa mainittu esimerkki liittyy tilanteeseen, jossa tiedetään lapsen pian palaavan esimerkiksi siihen valtioon, jonka kansalainen hän on. Tällöin saattaa olla perusteltua ottaa huomioon lapsen kansalaisuusvaltion laki, jotta ei tehtäisi suojelutoimenpidettä, joka on lapsen kansalaisuusvaltiossa täysin vieras ja jota ei sen vuoksi voida panna siellä toimeen.

Kuten 2 kappaleen sanamuodosta ilmenee, vieraan valtion lain soveltamisen tai huomioon ottamisen tulisi olla poikkeuksellinen toimenpide.

Artiklan 3 kappale koskee tilannetta, jossa lapsen asuinpaikkavaltiossa on toteutettu suojelutoimenpide ja lapsen asuinpaikka siirtyy tämän jälkeen toiseen sopimusvaltioon. Sen mukaan toimenpiteen soveltamista koskevat ehdot määräytyvät asuinpaikan muutoksesta lähtien lapsen uuden asuinpaikkavaltion lain mukaan. Suojelutoimenpiteen soveltaminen toisin sanoen mukautetaan lapsen uuden asuinpaikkavaltion oloihin. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että kysymys, tarvitseeko lapselle määrätty edunvalvoja viranomaisen suostumuksen lapsen puolesta tekemälleen oikeustoimelle, määräytyy sen valtion lain mukaan, jossa lapsella on oikeustoimen ajankohtana asuinpaikka. Jos lupaa ei lapsen asuinpaikkavaltion lain mukaan tarvita, sillä seikalla, että lupa olisi tarvittu valtiossa, jossa edunvalvoja määrättiin, ei ole merkitystä.

Puheena olevassa 3 kappaleessa oleva määräys koskenee myös suojelutoimenpiteelle laissa asetettuja aikarajoja. Jos suojelutoimenpide siinä valtiossa, jossa toimenpide suoritettiin, kestää siihen asti, kun lapsi täyttää 18 vuotta, mutta päättyy lapsen uuden asuinpaikkavaltion lain mukaan jo lap-

sen täyttäessä 16 vuotta, täytyy viimeksi mainitun valtion lain katsoa ratkaisevan suojelutoimenpiteen keston.

16 artikla. Artiklan 1 kappale koskee kysymystä, mitä lakia sovelletaan vanhempainvastuun määräytymiseen tai päättymiseen välittömästi lain nojalla, toisin sanoen ilman että oikeus- tai hallintoviranomainen päättää asiasta. Sen mukaan sovellettavaksi tulee sen valtion laki, jossa lapsella on asuinpaikka. Esimerkiksi kysymykset siitä, vaikuttaako avioliiton solmiminen, lapsen tunnustaminen tai vanhempien avioero suoraan lain nojalla lapsen huoltoon tai edunvalvontaan, ratkaistaan tämän lain nojalla.

Artiklan 2 kappale koskee kysymystä, mitä lakia sovelletaan arvioitaessa sopimuksen tai yksipuolisen oikeustoimen merkitystä vanhempainvastuun määräytymisen tai päättymisen kannalta. Kappale tulee sovellettavaksi ainoastaan silloin, kun sopimus tai yksipuolinen oikeustoimi on tehty ilman viranomaisen myötävaikutusta. Jos oikeustoimi edellyttää viranomaisen hyväksymistä tai muuta asiaan puuttumista, kysymyksessä on lastensuojelutoimenpide, jonka suorittamisen ja tunnustaminen edellytykset sekä täytäntöönpanokelpoisuus määräytyvät yleissopimuksen II ja IV luvun mukaisesti.

Oikeustoimia, joita 2 kappaleessa tarkoitetaan, ovat esimerkiksi vanhempien sopimus lapsen huollosta tai testamentti, jolla lapsen huoltaja määrää lapsen huollosta ja edunvalvonnasta kuolemansa varalta. Toisin kuin 1 kappale, 2 kappale sisältää myös aikamäärän. Sen mukaan ratkaisevaa on lapsen asuinpaikka ajankohtana, jolloin sopimus tai oikeustoimi tulee voimaan. Jos esimerkiksi huoltaja on antanut kuolemansa varalta määräyksen lapsen huollosta, määräys tulee noudatettavaksi, jos lapsella huoltajan kuollessa oli asuinpaikka valtiossa, joka sallii huollosta määräämisen tällä tavalla, vaikka määräys olisi annettu lapsen asuessa valtiossa, jonka laki ei anna määräykselle merkitystä.

Artiklan 3 kappale sisältää poikkeuksen 1 ja 2 kappaleessa omaksutusta pääsäännöstä, jonka mukaan vanhempainvastuun määräytymiseen tai päättymiseen sovellettava laki muuttuu lapsen asuinpaikan mukana. Jos pääsääntöä sovellettaisiin poikkeuksetta, se voisi johtaa esimerkiksi siihen, että lapsi asuinpaikkavaltionsa vaihtuessa menettäisi huoltajansa. Näin voisi tapahtua esimerkiksi sen vuoksi, että lapsen uuden asuinpaikkavaltion laki ei tunne mahdollisuutta, että vanhempien yhteinen huolto jatkuu suoraan lain nojalla heidän avioeronsa jälkeen. Jotta tämä estetään ja turvataan lapsen suojelun jatkuvuus, artiklan 3 kappaleessa määrätään, että lapsen asuinpaikkavaltion lakiin perustunut vanhempainvastuu säilyy myös sen jälkeen, kun lapsen asuinpaikka on siirtynyt toiseen valtioon.

Myös artiklan 4 kappale koskee tilannetta, jossa lapsen asuinpaikka muuttuu. Kun sovellettava laki artiklan 1 ja 2 kappaleen mukaan muuttuu vastaavasti, voi syntyä tilanne, että vanhempainvastuu kuuluu lapsen uuden asuinpaikkavaltion mukaan henkilölle, jolla ei ollut vanhempainvastuuta lapsen aiemman asuinpaikkavaltion lain mukaan. Syntyneen tilanteen selventämiseksi 4 artiklassa määrätään, että kysymys, saako henkilö, jolla vanhempainvastuuta ei en-

nestään ole, lapsen asuinpaikkavaltion muuttuessa vanhempainvastuun suoraan lain nojalla, ratkaistaan lapsen uuden asuinpaikkavaltion lain mukaan. Jos esimerkiksi lapsen huoltajana oli lapsen aikaisemman asuinpaikkavaltion lain mukaan äiti yksin, mutta lapsen uuden asuinpaikkavaltion lain mukaan isä saa suoraan lain nojalla yhteisen huollon äidin kanssa, huolto määräytyy lapsen uudessa asuinpaikkavaltiossa siten, että äiti säilyy huoltajana artiklan 3 kappaleen nojalla ja isä tulee huoltajaksi artiklan 4 kappaleen mukaan.

Artiklassa ei ole määräystä siitä, tarkoittaako ”laki” tässä artiklassa myös sovellettavaksi tulevan valtion lain kansainvälis-yksityisoikeudellisia säännöksiä, toisin sanoen sovelletaanko niin sanottua viittausperiaatetta (renvoi). Asiasta määrätään yleissopimuksen 21 artiklan 2 kappaleessa, ja kysymystä selostetaan sen perustelujen yhteydessä.

17 artikla. Artikla koskee lakia, jota sovelletaan vanhempainvastuun käyttöön. Yleissopimuksessa tehdään siten ero toisaalta vanhempainvastuun määräytymiseen tai päättymiseen ja toisaalta vanhempainvastuun käyttöön sovellettavan lain välillä. Viimeksi mainittua kysymystä koskeva sääntely perustuu ajatukselle, että sovellettava laki muuttuu lapsen asuinpaikkavaltion muuttuessa. Lapsen kulloisenkin asuinpaikkavaltion laki toisin sanoen määrää, miten vanhempainvastuuta on käytettävä. Vanhempainvastuun käyttöön kuuluvia kysymyksiä ovat muun muassa kysymykset siitä, millä tavoin huoltajan tai edunvalvojan on hoidettava tehtäviään, millä tavoin vanhempien tulee päättää lapsen asioista huollon ollessa vanhemmilla yhteisesti, ja tarvitaanko johonkin oikeustoimeen viranomaisen lupa.

18 artikla. Artiklaan on selvyuden vuoksi otettu määräys, jonka mukaan 16 artiklassa tarkoitettu vanhempainvastuu voidaan lakkauttaa tai sen käyttöön liittyviä ehtoja muuttaa yleissopimuksen mukaisin toimenpitein.

19 artikla. Artiklan 1 kappale koskee kolmannen suojaa tilanteessa, jossa kolmas on tehnyt oikeustoimen sellaisen lapsen edustajana esiintyneen henkilön kanssa, jolla olisi oikeus toimia lapsen laillisena edustajana sen valtion lain mukaan, jossa oikeustoimeen oli ryhdytty. Jos kolmas ei tiennyt eikä hänen pitänytkään tietää, että vanhempainvastuuseen sovellettiin toisen valtion lakia, oikeustoimen pätevyyttä ei edustusvallan puutteen vuoksi voida kiistää eikä kolmatta asettaa vastuuseen. Määräys koskee artiklan 2 kappaleen mukaan ainoastaan tilanteita, joissa oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä.

20 artikla. Artiklan mukaan sovellettavaa lakia koskevia yleissopimuksen määräyksiä on sovellettava myös silloin, kun niiden nojalla sovellettava laki on sellaisen valtion laki, joka ei ole tämän yleissopimuksen osapuoli. Määräyksiä on toisin sanoen sovellettava riippumatta siitä, osoittavatko 15-19 artiklassa tarkoitettut liittymät sovellettavaksi sopimusvaltion lain vaiko jonkin kolmannen valtion lain. Näiden määräysten soveltaminen ei siten edellytä sitä, että ratkaistavalla tapauksella on jokin liittymä sopimuksen osapuolena olevaan vieraaseen valtioon.

21 artikla. Artiklan 1 kappaleen mukaan sana ”laki” tarkoittaa yleissopimuksen III luvussa lakia, joka on voimassa kyseessä olevassa valtiossa lukuun ottamatta sen lainvalintaa koskevia säännöksiä. Niin sanottua renvoi- eli viittausperiaatetta ei siten sovelleta. Määräyksessä omaksuttu ratkaisu vastaa kantaa, joka on viime vuosina omaksuttu Suomen kansainvälis-yksityis-oikeudellisessa lainsäädännössä, esimerkiksi avioliittolain 139 §:ssä ja perintökaaren 26 luvun 19 §:ssä.

Artiklan 2 kappale sisältää rajoitetun poikkeuksen 1 kappaleen pääsäännöstä. Sitä sovelletaan 16 artiklan osoittamissa tilanteissa, toisin sanoen tilanteissa, joissa on kysymys vanhempainvastuun määräytymisestä ja päättymisestä välittömästi lain nojalla taikka sopimuksen tai yksipuolisen oikeustoimen nojalla ilman oikeus- tai hallintoviranomaisen myötävaikutusta. Jos sovellettavaksi tulee 16 artiklan nojalla sellaisen valtion laki, jota yleissopimus ei sido, tuo valtio saattaa soveltaa ratkaistavassa kysymyksessä viittausperiaatetta. Jos tilanne on tämä ja kyseisen valtion lainvalintasäännösten mukaan olisi sovellettava toisen sopimuksen ulkopuolisen valtion lakia, myös sopimusvaltioiden on sovellettava tuon valtion lakia. Edellytyksenä on kuitenkin, että viimeksi mainittu sopimuksen ulkopuolinen valtio soveltaa omaa lakiaan. Jos se ei näin tee, palataan pääsääntöön ja sovellettavaksi tulee 16 artiklan osoittama aineellinen laki.

Mainitun 2 kappaleen sisältöä voidaan havainnollistaa esimerkillä. Oletetaan, että lapsen asuinpaikka on sopimuksen ulkopuolella olevassa valtiossa A. Jos se soveltaa vanhempainvastuun määräytymiseen ja päättymiseen 16 artiklan tarkoittamissa tilanteissa omaa lakiaan, tätä lakia sovelletaan 16 artiklan ja 21 artiklan 1 kappaleen mukaan myös sopimusvaltiossa. Jos valtio A ei sovelta omaa lakiaan, vaan soveltaa kansalaisuusperiaatteen mukaan lapsen kansalaisuusvaltion lakia, sopimusvaltiot soveltavat myös lapsen kansalaisuusvaltion lakia edellyttäen että lapsen kansalaisuusvaltio soveltaa omaa lakiaan. Näin päästään siihen, että sovellettava laki on sama sekä sopimusvaltioissa että lapsen asuinpaikkavaltiossa ja kansalaisuusvaltiossa. Jos sitä vastoin lapsen asuinpaikkavaltion ja kansalaisuusvaltion suhtautumisessa lainvalintaan ei ole yhdenmukaisuutta, vaan kansalaisuusvaltion laki osoittaa sovellettavaksi jonkin kolmannen valtion lain, yleissopimuksessa on luovuttu yhdenmukaisuuden tavoittelemisesta viittausperiaatteen avulla ja palattu pääsääntöön. Tällaisessa tapauksessa sovellettavaksi tulee siten lapsen asuinpaikkavaltion aineellinen laki riippumatta siitä, soveltaako asuinpaikkavaltio itse tätä lakia.

22 artikla. Artikla sisältää niin sanotun ehdottomuus- eli ordre public -periaatteen. Se antaa mahdollisuuden poiketa vieraan valtion lain soveltamisesta, jos sen soveltaminen olisi ilmeisesti oikeusjärjestyksen peruseriaatteiden vastaista. Artikla poikkeaa tavanomaisesta ordre public -määräyksestä siinä, että asiaa on arvioitava lapsen etu huomioon ottaen.

IV LUKU. TUOMIOIDEN TUNNUSTAMINEN JA TÄYTÄNTÖÖNPANO

23 artikla. Artiklan 1 kappale sisältää velvoitteen tunnustaa toisessa sopimusvaltiossa tehdyt tuomioistuimen tai muiden viranomaisten päätökset sopimuksen soveltamisalalla. Nämä päätökset on tunnustettava ilman eri vahvistusta, toisin sanoen suoraan lain nojalla.

Artiklan 2 kappaleessa luetellaan tyhjentävästi ne perusteet, joiden nojalla voidaan kieltäytyä toisessa sopimusvaltiossa tehdyn päätöksen tunnustamisesta. Kieltäytymisperusteita ovat päätöksen tehneen viranomaisen kansainvälisen toimivallan puuttuminen (a kohta), eräät päätösmenettelyyn liittyvät vakavat puutteet (b ja c kohta) ja se, että päätös on lapsen etu huomioon ottaen katsottava *ordre public* –periaatteen vastaiseksi. Tunnustamisesta voidaan kieltäytyä myös, jos päätös on ristiriidassa sellaisen myöhemmän päätöksen kanssa, joka on tehty sopimuksen ulkopuolisessa valtiossa, jossa lapsella on asuinpaikka. Tunnustamisesta kieltäytymisen edellytyksenä on viimeksi mainitussa tapauksessa, että mainittu sopimuksen ulkopuolisessa valtiossa tehty päätös on tunnustettavissa siinä valtiossa, jossa ensiksi mainitun päätöksen tunnustaminen tulee harkittavaksi (e). Viimeinen kieltäytymisperuste (f kohta) koskee tilanteita, joissa on kysymys lapsen sijoittamisesta hoidettavaksi toiseen valtioon. Jos 33 artiklassa pakolliseksi määrättyä neuvottelumenettelyä ei ole noudatettu, päätöksen tunnustamisesta voidaan kieltäytyä.

24 artikla. Artiklassa on määräykset niin sanotusta preventiivisestä tunnustamisesta. Kuten 23 artiklan yhteydessä todettiin, toisessa sopimusvaltiossa suoritettu toimenpide tunnustetaan ilman eri vahvistusta. Se, jonka oikeutta asia koskee, voi kuitenkin 24 artiklan mukaan pyytää sopimusvaltion toimivaltaisia viranomaisia päättämään toisessa sopimusvaltiossa suoritettujen toimenpiteiden tunnustamisesta tai tunnustamatta jättämisestä. Tällöin tutkitaan 23 artiklan 2 kappaleessa mainittujen kieltäytymisperusteiden olemassaolo. Hankkimalla tällaisen päätöksen hakija saa varmuuden siitä, tunnustetaanko päätös tuossa valtiossa vaiko ei. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevassa asiassa tällainen päätös on nykyisinkin mahdollista saada lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 25 §:n nojalla.

Menettely, jossa asiasta päätetään, on jätetty kansallisesti ratkaistavaksi. Esityksessä ehdotetaan, että asiasta päättäisi ensimmäisenä oikeusasteena Helsingin hovioikeus. Asiaa tarkastellaan lähemmin sopimuksen voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen 8 §:n perusteluissa.

25 artikla. Artiklan mukaan se tosiseikkojen arviointi, johon toimenpiteen suorittanut valtio on perustanut toimivaltansa, sitoo valtiota, jossa tunnustamista pyydetään. Jos päätöksen antanut tuomioistuin on perustanut toimivaltansa esimerkiksi siihen, että lapsella on asuinpaikka siinä valtiossa, kohdevaltio ei saa tutkia niiden tosiseikkojen paikkansapitävyyttä, johon päätöksen antanut tuomioistuin perusti asuinpaikkaa koskevan ratkaisunsa.

26 artikla. Artiklassa on määräykset sopimusvaltiossa suoritettujen toimenpiteiden täytäntöönpanokelpoisuudesta muissa sopimusvaltioissa. Jos toimenpide edellyttää täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa, se on viimeksi mainitussa valtiossa julistettava asianosaisen pyynnöstä täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröitävä täytäntöönpanoa varten.

Täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisessa tai rekisteröimisessä on artiklan 2 kappaleen mukaan noudatettava yksinkertaista ja nopeaa menettelyä. Menettely on muutoin jätetty kansallisen sääntelyn varaan. Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta päättäisi ensimmäisenä oikeusasteena Helsingin hovioikeus. Tätä koskeva säännös on sopimuksen voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen 8 §:ssä.

Artiklan 3 kappaleen mukaan toimenpiteiden täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröinnistä voidaan kieltäytyä vain 23 artiklan 2 kappaleessa mainituilla perusteilla.

27 artikla. Artiklaan on otettu tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevissa yleissopimuksissa usein käytetty määräys, jonka mukaan toimenpiteiden sisältämää asiaratkaisua ei saa uudelleen tutkia päätettäessä toimenpiteiden tunnustamisesta tai täytäntöönpanokelpoisuudesta.

28 artikla. Artikla koskee sopimusvaltiossa suoritettujen toimenpiteiden täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa. Sen mukaan toimenpide, joka on toisessa sopimusvaltiossa julistettu täytäntöönpanokelpoiseksi tai rekisteröity täytäntöönpanoa varten, on pantava täytäntöön samalla tavoin kuin kyseisen sopimusvaltion viranomaisten omat toimenpiteet. Vieraassa valtiossa annettua päätöstä ei siten ole lupa asettaa erilaiseen asemaan kotimaisiin päätöksiin nähden. Asia on vahvistettu uudelleen artiklan toisessa virkkeessä, jonka mukaan täytäntöönpano tapahtuu kohdevaltion lain mukaisesti ja sen sallimissa rajoissa ottaen huomioon lapsen etu. Jos siis sopimusvaltion täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön mukaan päätös voidaan jättää panematta täytäntöön tietyillä perusteilla, samat perusteet ovat käytettävissä ulkomaisen päätöksen täytäntöönpanossa.

Määräys vastaa lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annetun lain (619/1996) 33 §:ää, jossa säädetään vieraassa valtiossa annetun päätöksen täytäntöönpanosta.

V LUKU. YHTEISTYÖ

29 artikla. Artiklan 1 kappale sisältää jokaiselle sopimusvaltiolle asetettujen velvoitteiden keskusviranomaisen nimeämiseen. Artiklan 2 kappaleessa annetaan valtioille, joissa on yhtä useampia oikeusjärjestelmiä tai itsehallintoalueita oikeus nimetä useampi kuin yksi keskusviranomainen ja oikeus määritellä niiden alueellisen tai henkilöllisen toimivallan laajuus. Jos valtio on nimennyt useamman kuin yhden keskusviranomaisen, sen tulee nimetä se keskusviran-

omainen, jolle tiedonannot voidaan lähettää toimitettavaksi asiassa toimivaltaiselle keskusviranomaiselle.

30 artikla. Artiklassa asetetaan keskusviranomaisille yleinen yhteistyö- ja informointivelvoite. Velvoite koskee paitsi yhteistyötä keskusviranomaisten välillä, myös yhteistyön edistämistä keskusviranomaisen kotivaltion toimivaltaisten viranomaisten välillä sopimuksen tarkoitusten toteuttamiseksi.

31 artikla. Artiklassa luetellaan toimenpiteet, joihin keskusviranomainen on velvollinen ryhtymään joko itse tai muiden viranomaisten tai elimien välityksellä. Velvollisuudet koskevat avun tarjoamista 8 ja 9 artiklassa tarkoitettujen tietojen välittämiseksi, sovinnollisten ratkaisujen edistämistä ja lapsen olinpaikan selvittämistä.

32 artikla. Artikla koskee tilannetta, jossa sellaisen sopimusvaltion viranomainen, johon lapsella on läheinen yhteys, esittää lapsen suojelua koskevaa asiaa koskevan perustellun pyynnön lapsen asuinpaikkavaltion keskusviranomaiselle. Keskusviranomainen voi tällöin joko itse taikka muun viranomaisen tai elimen välityksellä antaa tietoja lapsen tilanteesta tai pyytää oman valtionsa toimivaltaista viranomaista harkitsemaan, onko tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Tällainen pyyntö voi olla esimerkiksi sosiaaliviranomaisille tehtävä lastensuojeluilmoitus tai holhousviranomaiselle tehtävä ilmoitus edunvalvojan tarpeesta.

33 artikla. Artikla koskee tilannetta, jossa harkitaan lapsen sijoittamista hoidettavaksi toiseen sopimusvaltioon. Tämä saattaa tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi silloin, kun pieni lapsi on menettänyt vanhempansa ja arvioidaan, että olisi lapsen edun mukaista sijoittaa hänet hoidettavaksi siihen valtioon, jonka kansalainen hän on ja jossa lapsen kaikki omaiset ovat. Artiklan mukaan sijoittamista harkitsevan viranomaisen tulee ensiksi neuvotella asiasta kohdevaltion keskusviranomaisen tai muun viranomaisen kanssa. Tätä tarkoitusta varten sen tulee toimittaa viimeksi mainitulle tietoja lapsen tilanteesta ja perustelut ehdotetulle sijaishuolto- tai hoitojärjestelylle. Päätös tällaisesta huollosta tai hoidosta voidaan tehdä vasta, kun kohdevaltion toimivaltainen viranomainen on suostunut sijaishuolto- tai hoitojärjestelyyn.

Jos neuvottelumenettelyä ei ole noudatettu, kohdevaltio voi sopimuksen 23 artiklan 2 kappaleen f kohdan nojalla kieltäytyä tunnustamasta päätöstä.

34 artikla. Artiklassa annetaan lapsen suojeluun liittyvää toimenpidettä harkitsevalle sopimuksen mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle oikeus pyytää lapsen suojelun kannalta merkityksellisiä tietoja sellaiselta toisen sopimusvaltion viranomaiselta, jolla mainitut tiedot ovat. Edellytyksenä on, että lapsen tilanne edellyttää tietojen toimittamista.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi antaa selityksen, jonka mukaan artiklan 1 kappaleen mukaiset pyynnöt voidaan toimittaa sen viranomaisille ainoastaan sen keskusviranomaisen välityksellä. Suomen ei ole tarkoituk-

sena antaa tällaista selitystä, koska se saattaisi tarpeettomasti vaikeuttaa tai hidastaa viranomaisten yhteistoimintaa asiassa.

35 artikla. Artiklan 1 kappaleessa annetaan sopimusvaltion toimivaltaisille viranomaisille oikeus pyytää toisen sopimusvaltion viranomaisilta apua sopimuksen mukaisten suojelutoimenpiteiden toimeenpanossa. Tällainen pyyntö voi koskea esimerkiksi tapaamisoikeuden käytön valvontaa tai passin ottamista viranomaisen haltuun, jos tällainen toimenpide on päätöksessä asetettu tapaamisoikeuden käyttämisen edellytykseksi.

Artiklan 2 ja 3 kappale koskevat eri sopimusvaltioiden viranomaisten yhteistoimintaa tapaamisoikeuden vahvistamista koskevassa asiassa. Jotta lapsen asuinpaikkavaltion tai muun toimivaltaisen sopimusvaltion viranomainen saisi riittävät tiedot asian ratkaisemiselle lapsen edun mukaisesti, se saattaa tarvita tietoa toisessa sopimusvaltiossa asuvan tapaavan vanhemman olosuhteista. Artiklan 2 kappaleen mukaan se sopimusvaltio, jossa tapaava vanhempi asuu, voi tämän pyynnöstä hankkia asiaan liittyviä tietoja tai todisteita ja antaa lausunnon siitä, voidaanko kyseiselle vanhemmalle antaa tapaamisoikeus ja millaisin ehdoin se voidaan antaa. Viranomainen, joka käyttää tapaamisoikeutta koskevassa asiassa toimivaltaa, on velvollinen ottamaan tiedot ja todisteet vastaan ja harkitsemaan niiden merkitystä ennen päätöksentekoa. Tällöin se voi lykätä oikeudenkäyntiä, kunnes tiedot tai todisteet on saatu. Tämä saattaa 3 kappaleen mukaan olla asianmukaista erityisesti silloin, kun harkitaan lapsen edellisessä asuinpaikkavaltiossa myönnetyn tapaamisoikeuden rajoittamista tai lakauttamista.

Artiklan 4 kappaleen mukaan edellä selostetut määräykset eivät estä viranomaista ryhtymästä väliaikaisiin toimenpiteisiin ennen kuin tieto tai todiste on saatu. Määräyksen tavoitteena on välttää se, että toisesta sopimusvaltiossa saatavan tiedon odottaminen aiheuttaisi katkoksen lapsen suojeluun.

36 artikla. Artikla koskee tilannetta, jossa lastensuojelutoimenpiteiden kohteena sopimusvaltiossa oleva lapsi tai lapsi, johon nähden suojelutoimia harkitaan, siirtyy toiseen valtioon. Ensiksi mainitun valtion toimivaltaisten viranomaisten on silloin katsoessaan lapsen olevan vakavassa vaarassa ilmoitettava kyseisen toisen valtion viranomaisille vaarasta sekä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai joita harkitaan. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös tilanteita, joissa se valtio, johon lapsi on siirtynyt, ei ole Haagin lastensuojelusopimuksen osapuoli.

Artiklassa tarkoitettu vakava vaara voi aiheutua esimerkiksi siitä, että lapsi tarvitsee jatkuvaa hoitoa tai lääkitystä, että hänen on perusteltua epäillä väärinkäyttävän huumeita tai että hän on joutunut uskonlahkon tai muun järjestyksen epäasiallisen vaikutuksen kohteeksi.

37 artikla. Artikla sisältää tiedon pyytämistä ja toimittamista koskevan rajoituksen. Jos viranomainen katsoo, että tietojen toimittamisen seurauksena lapsi tai hänen omaisuutensa todennäköisesti joutuisi vaaraan tai että se uhkasi va-

kavasti lapsen perheenjäsenen vapautta tai elämää, viranomainen ei saa pyytää eikä toimittaa tällaisia tietoja.

38 artikla. Artikla koskee vastuuta kuluista, joita keskusviranomaisille tai muille viranomaisille koituu yhteistyötä koskevan sopimuksen V luvun määräysten soveltamisesta. Artiklan 1 kappaleen mukaan viranomainen vastaa näistä kuluista itse. Artikla ei kuitenkaan rajoita mahdollisuutta periä palveluista kohtuullisia maksuja. Palveluita, joista voidaan periä kohtuullinen maksu, ovat esimerkiksi 35 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu avustaminen suojelutoimenpiteiden toimeenpanossa tai saman artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun todistuksen antaminen. Yleissopimuksessa ei ole täsmennetty sitä, keneltä tällainen maksu voidaan periä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi tehdä yhden tai useamman sopimusvaltion kanssa sopimuksen kulujen jakamisesta. Valtiot voivat sopia esimerkiksi siitä, ettei niiden välisestä yhteistyöstä aiheutuvia kuluja peritä.

39 artikla. Artiklassa annetaan sopimusvaltiolle mahdollisuus tehdä yhden tai useamman muun sopimusvaltion kanssa sopimuksia edistääkseen sopimuksen V luvussa olevien yhteistoimintaa koskevien määräysten soveltamisesta niiden välillä. Tämä mahdollistaa Haagin lastensuojelusopimuksessa sovittua tiiviimmän yhteistyön mainittujen valtioiden välillä. Sopimuksen tehneiden valtioiden on toimitettava siitä jäljennös sopimuksen tallettajalle eli Alankomaiden ulkoasiainministeriölle.

VI LUKU. YLEISET MÄÄRÄYKSET

40 artikla. Artiklassa on määräykset lapsen huoltajalle ja edunvalvojalle taikka lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemisesta muutoin vastaavalle henkilölle annettavasta todistuksesta, joka koskee hänen asemaansa ja valtuuksiaan. Lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiset tai sen valtion viranomaiset, jossa suojelutoimenpiteeseen on ryhdytty, voivat pyynnöstä antaa tällaisen todistuksen edellä mainitulle henkilölle.

Todistuksen tarkoituksena on helpottaa vanhempainvastuuseen liittyvien oikeuksien käyttämistä vieraassa valtiossa, jossa ei ehkä tunneta lapsen asuinpaikkavaltion lainsäädännön sisältöä tai osata tulkita oikein suojelutoimenpidettä koskevaa päätöstä. Todistuksen mukaisen aseman oletetaan artiklan 2 kappaleen mukaan kuuluvan kyseiselle henkilölle, jollei muuta näytetä. Todistuksen sisältö voidaan siten kyseenalaistaa, mutta jos näin ei tehdä, kolmas voi luottaa sen tietoihin.

Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattamista koskevan lakiehdotuksen mukaan todistuksen antaisi Suomessa maistraatti.

41 artikla. Artikla sisältää määräyksen henkilötietojen suojasta. Sen mukaan Haagin lastensuojelusopimuksen mukaisesti hankittuja tai toimitettuja henki-

lötietoja saa käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on hankittu tai toimitettu.

42 artikla. Artikla koskee sopimuksen nojalla vastaanotetun tiedon luottamuksellisuutta. Saadut tiedot on sen mukaan pidettävä luottamuksellisina, mutta luottamuksellisuuden sisältö määräytyy viranomaisen kotivaltion lain mukaisesti. Suomen viranomaisille sopimuksen nojalla saapuneen tiedon luottamuksellisuus määräytyy siten niiden Suomen lain säännösten mukaan, jota asianomaiseen viranomaiseen sovelletaan.

43 artikla. Artikla sisältää Haagin yleissopimuksissa tavanomaisen määräyksen, jonka mukaan sopimuksen mukaisesti toimitetut tai välitetyt asiakirjat on vapautettu laillistamisesta tai muusta vastaavasta muodollisuudesta.

44 artikla. Artiklassa annetaan sopimusvaltiolle mahdollisuus nimetä ne viranomaiset, joille 8 ja 9 artiklassa tarkoitettua toimivallan siirtämistä koskevat pyynnöt ja 33 artiklassa tarkoitettujen lapsen sijoittamista koskevat neuvottelupyynnöt voidaan osoittaa.

Suomen ei ole tarkoitus nimetä tällaisia viranomaisia. Jos toimivaltaiset viranomaiset eivät toimi suoraan yhteistyössä keskenään, keskusviranomainen voi toimia välittäjänä.

45 artikla. Artikla koskee sopimuksen 29 ja 44 artiklassa tarkoitettujen nimeämisten ja 34 artiklan 2 kappaleessa mainitun selityksen antamista tiedoksi. Edellä mainitut nimeämiset on annettava tiedoksi Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pysyväälle toimistolle ja selitys puolestaan sopimuksen tallettajalle eli Alankomaiden ulkoasiainministeriölle.

46-49 artikla. Artiklat sisältävät Haagin sopimuksissa tavanomaisesti käytettyjä määräyksiä, jotka koskevat sopimuksen soveltamista liittovaltiossa tai muutoin valtioissa, joissa on voimassa kaksi tai useampia oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia, joita sovelletaan sen eri alueilla tai eri henkilöryhmiin.

50 artikla. Artiklassa määrätään Haagin lastensuojelusopimuksen ja Haagin lapsikaappausopimuksen välisestä suhteesta. Artiklan mukaan ensiksi mainittu sopimus ei vaikuta Haagin lapsikaappausopimuksen soveltamiseen sellaisten valtioiden välillä, jotka ovat molempien yleissopimusten sopimuspuolia. Mikään ei kuitenkaan estä vetoamasta Haagin lastensuojelusopimukseen lapsikaappaustilanteessa. Tämä voi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi tapausoikeuden järjestämiseksi tilanteessa, jossa on päätetty, ettei lasta palauteta, koska lapsikaappausopimuksessa oleva kieltäytymisperuste soveltuu.

51 artikla. Artiklassa määrätään Haagin lastensuojelusopimuksen suhteesta Haagissa vuonna 1961 tehtyyn alaikäisten suojelua koskevaan yleissopimukseen ja niin ikään Haagissa vuonna 1902 tehtyyn alaikäisten lasten holhousta koskevaan yleissopimukseen. Artiklan mukaan lastensuojelusopimus korvaa mainitut yleissopimukset sopimusvaltioiden välisissä suhteissa, toisin sanoen

tilanteissa, joissa kaikki ne valtiot, joita tapaus koskettaa, ovat lastensuojelusopimuksen osapuolia. Tämä artikla ei kuitenkaan rajoita sellaisten toimenpiteiden tunnustamista, jotka perustuvat vuonna 1961 tehtyyn yleissopimukseen.

Suomi ei ole vuonna 1961 ja 1902 tehtyjen sopimusten osapuoli, joten artikla ei välittömästi kosketa Suomea.

52 artikla. Artiklan 1 kappale koskee Haagin lastensuojelusopimuksen suhdetta sopimuksen soveltamisalaa koskettaviin aikaisemmin tehtyihin kansainvälisiin asiakirjoihin, joiden osapuolina on sopimusvaltioita. Sen mukaan lastensuojelusopimus ei vaikuta tällaisiin asiakirjoihin. Valtiot, jotka ovat tällaisen asiakirjan osapuolina, voivat jatkaa sen soveltamista sen estämättä, että ne tulevat lastensuojelusopimuksen osapuoliksi.

Artiklan 2 kappale koskee lastensuojelusopimuksen osapuolena olevan valtion mahdollisuutta tehdä uusia valtiosopimuksia sopimuksen soveltamisalalla. Sen mukaan lastensuojelusopimus ei vaikuta tällaisiin sopimuksiin, jos lapsella on asuinpaikka sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa. Esimerkki lastensuojelusopimusta uudemmasta sopimuksesta on pohjoismaiden välillä tehty sopimus (SopS 44/2001), jolla muutettiin mm. pohjoismaisen avioliittokonvention 8 artiklaa. Jotta ei olisi jouduttu ristiriitaan puheena olevan lastensuojelusopimuksen määräyksen kanssa, mainittu 8 artikla rajoitettiin koskemaan tilanteita, joissa lapsella on asuinpaikka jossakin sopimusvaltiossa.

Artiklan 3 kappale koskee sopimusvaltion lastensuojelusopimuksen soveltamisalalla tekemän myöhemmän sopimuksen vaikutusta tuon valtion ja muiden lastensuojelusopimuksen osapuolena olevien valtioiden suhteisiin. Sen mukaan edellä mainittu myöhempi sopimus ei vaikuta lastensuojelusopimuksen soveltamiseen myöhemmän sopimuksen tehneen valtion ja muiden lastensuojelusopimuksen osapuolena olevien valtioiden välillä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan edellä olevien kappaleiden määräykset koskevat myös kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu niiden välisiin alueellisiin tai muihin siteisiin. Suomen kannalta tässä tarkoitettua lainsäädäntöä ovat pohjoismaainen tuomiolaki ja pohjoismaainen luovutuslaki, jotka ovat lastensuojelusopimusta vanhempia lakeja sekä Euroopan unionissa tehty Bryssel IIa –asetus, joka on tehty lastensuojelusopimuksen tekemisen jälkeen. Sopimus ei siten vaikuta kahden ensiksi mainitun lain soveltamiseen. Sopimus sitä vastoin vaikuttaa Bryssel IIa –asetuksen soveltamiseen siltä osin kuin kyse on lapsista, joiden asuinpaikka on Bryssel IIa –asetuksen alueellisen soveltamisalan ulkopuolella.

53 artikla. Artikla ilmaisee siirtymäsäännöksen. Sen 1 kappaleen mukaan sopimusta sovelletaan vain sellaisiin toimenpiteisiin, joihin valtiossa on ryhdytty sen jälkeen kun sopimus on tullut tuon valtion osalta voimaan. Artiklan 2 kappale täsmentää 1 kappaletta tunnustamisen ja täytäntöönpanon osalta. Sen mukaan sopimusta sovelletaan vain sellaisten toimenpiteiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, joihin on ryhdytty sen jälkeen, kun sopimus on tullut vo-

maan toimenpiteisiin ryhtyneen ja kohdevaltion välillä. Sopimus ei luonnollisesti aseta estettä sille, että kohdevaltio tunnustaa sellaisiakin toimenpiteitä, joihin on toisessa sopimusvaltiossa ryhdytty ennen kuin sopimus on tullut sen ja kohdevaltion välillä voimaan. Tunnustaminen ei tällöin perustu sopimukseen, vaan kohdevaltion omaan lainsäädäntöön.

54 artikla. Artiklassa määrätään sopimusvaltion keskusviranomaiselle tai muulle viranomaiselle osoitetun tiedonannon kielestä. Sen mukaan tiedonannon tulee olla laadittu alkuperäisellä kielellä ja siihen tulee liittää kohdevaltion jollekin viralliselle kielelle tehty käännös. Jos tällaisen käännöksen toimittaminen aiheuttaisi vaikeuksia, riittää kuitenkin käännös ranskan tai englannin kielelle.

Artiklan 2 kappale koskee mahdollisuutta tehdä varauma tiedonannon käännöksen osalta. Sen mukaan sopimusvaltio voi tekemällä varauman kieltäytyä hyväksymästä joko ranskan tai englannin, mutta ei kummankin käyttämistä. Suomi harkitsee varauman tekemistä ranskan kielen osalta, koska ranskan kielen tuntemus ei ole Suomessa niin yleistä, että keskusviranomaisessa tai muussa viranomaisessa, jolle tiedonanto osoitetaan, voitaisiin aina olettaa olevan ranskantaitoisia henkilöitä.

55 artikla. Artikla koskee mahdollisuutta tehdä varauma, joka koskee toimivaltaa suojella asianomaisen valtion alueella olevaa lapsen omaisuutta. Tekemällä varauman sopimusvaltio voi varata itselleen toimivallan ryhtyä tällaisiin toimenpiteisiin, vaikka sillä ei sopimuksen mukaan ole toimivaltaa. Tällaisen varauman tehnyt valtio voi lisäksi tehdä varauman, jolla se varaa itselleen oikeuden olla tunnustamatta vanhempainvastuuta tai toimenpidettä sikäli kuin tunnustaminen johtaisi ristiriitaan sellaisten toimenpiteiden kanssa, joihin kyseisen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet edellä tarkoitetun omaisuuden osalta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan varauma voidaan rajoittaa koskemaan tiettyjä omaisuuslajeja. Varauman voi siten tehdä niin, että se esimerkiksi koskee vain kiinteää omaisuutta.

Mahdollisuus tähän varaamaan otettiin sopimukseen lähinnä ajatellen niitä valtioita, jotka pitävät keskeisenä tärkeänä sitä, että heillä on toimivalta päättää valtionsa alueella olevan kiinteän omaisuuden hoitamisesta. Suomi ei suunnittele tämän varauman tekemistä.

56 artikla. Artiklassa on viimeaikaisissa Haagin sopimuksissa yleisesti käytetty määräys, joka koskee erityiskomission kutsumista kokoon tarkastelemaan sitä, miten sopimusta noudatetaan käytännössä. Konferenssin pääsihteeri kutsuu artiklan mukaan erityiskomission koolle säännöllisin väliajoin. Sopimuksen noudattamista käytännössä tarkastelevien erityiskomissioiden kokouksilla on havaittu olevan suuri merkitys käytäntöjen kehittämisessä ja sopimuksen soveltamisessa tällöin havaittujen ongelmien korjaamisessa.

VII LUKU. LOPPUMÄÄRÄYKSET

57-59 artikla. Artikloissa on Haagin sopimuksissa yleisesti käytetyt määräykset sopimuksen allekirjoittamisesta, ratifioimisesta ja hyväksymisestä sekä sopimukseen liittymisestä ja asiakirjojen tallettamisesta.

Liittyminen vaikuttaa 58 artiklan 3 kappaleen mukaan vain liittyvän valtion ja niiden sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, jotka eivät ole esittäneet liittymistä vastaan vastalauseita sopimuksessa edellytetyllä tavalla. Sopimusvaltion ei siten tarvitse ryhtyä mihinkään toimiin, jotta sopimus tulisi voimaan sen ja liittyvän valtion välillä. Jos sitä vastoin havaitaan tarpeelliseksi estää sopimuksen voimaantulo mainittujen maiden välillä, sopimusvaltio voi päästä tähän tekemällä vastalauseen.

60 artikla. Artiklassa luetellaan ne varaumat, jotka valtio voi tehdä sopimukseen. Ne on tehtävä viimeistään ratifioitaessa tai hyväksyttäessä sopimus, liittäessä siihen tai annettaessa 59 artiklassa tarkoitettu selitys sopimuksen alueellisesta soveltamisesta. Varaumia on käsitelty edellä niiden artiklojen yhteydessä, missä varauman sisällöstä määrätään. Suomella ei ole tarkoituksena tehdä sopimukseen muita varaumia kuin 54 artiklan yhteydessä selostettu kielivarauma.

61 – 63 artikla. Artikloissa on Haagin sopimuksissa yleisesti käytettävät määräykset sopimuksen voimaantulosta ja irtisanomisesta sekä sopimuksen tallettajan ilmoituksista sopimukseen liittyneille valtioille.

2 Lakiehdotuksen perustelut

2.1 Laki Haagin lastensuojelusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

1 §. Sopimuksen voimaansaattaminen. Pykälä sisältää säännöksen, jolla saataan voimaan ne Haagin lastensuojelusopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta ja käsittelyjärjestystä koskevassa jaksossa.

2 §. Suomen keskusviranomaisen. Pykälän mukaan sopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimii Suomessa oikeusministeriö. Yleisperusteluissa on esitetty syitä, joiden vuoksi oikeusministeriö on sopiva toimimaan keskusviranomaisena. Keskusviranomaisen tehtävistä on määräyksiä sopimuksen V luvussa.

Pykälän 2 momentti koskee tilannetta, jossa keskusviranomaiselle saapuu sopimuksen 8, 9 tai 33 artiklan nojalla Suomen viranomaiselle osoitettu pyyntö. Keskusviranomaisen tulee tällöin siirtää asia sille tuomioistuimelle tai viranomaiselle, joka on toimivaltainen ratkaisemaan asian. Kysymys, mikä tuomio-

istuin tai viranomainen on kulloinkin toimivaltainen, määräytyy Suomen lain asianomaisten säännösten perusteella. Asiaa käsitellään tarkemmin 4 §:n perusteluissa.

Pykälän 3 momentti koskee vastuuta sopimuksen nojalla lähetettyjen viranomaisten tiedonantojen kääntämisestä. Sopimuksen 54 artiklan mukaan sopimusvaltion keskusviranomaiselle tai muulle viranomaiselle osoitetun tiedonannon tulee olla laadittu alkuperäisellä kielellä ja siihen tulee liittää käännös pyynnön vastaanottaneen valtion jollekin viralliselle kielelle tai sen tuottaessa vaikeuksia, ranskan tai englannin kielelle. Tämä aiheutuu tarvetta asiakirjojen kääntämiseen erityisesti silloin, kun tiedonanto lähetetään Suomesta toiseen sopimusvaltioon. Ehdotetun 3 momentin mukaan oikeusministeriö huolehtisi sen kautta sopimuksen nojalla lähetettyjen viranomaisten tiedonantojen kääntämisestä, jos käännös lain tai sopimuksen mukaan tarvitaan. Tällä tarkoitetaan huolehtimista myös käännätyksestä johtuvista kustannuksista. Asia olisi näin siitä riippumatta, toimiiko oikeusministeriö asianomaisen tiedonannon osalta lähettävänä vaiko vastaanottavana keskusviranomaisena.

Tiedonannot, joita edellä tarkoitetaan, voivat koskea erityisesti toimivallan siirtämistä 8 tai 9 artiklan nojalla tai tietoja lapsen tilanteesta 32-34 ja 36 artiklan nojalla.

3 §. Virka-apu. Pykälässä on säännös virka-avusta lapsen olinpaikan ja olosuhteiden selvittämiseksi. Sopimuksen 31 artiklan mukaan keskusviranomaisen on ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin muun muassa antaakseen toisen sopimusvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä apua lapsen olinpaikan selvittämiseksi tai edistääkseen sovinnollisia ratkaisuja lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Keskusviranomainen voi 32 artiklan mukaan myös tietoja lapsen tilanteesta, jos sellaisen sopimusvaltion viranomaisen, johon lapsella on läheinen yhteys, esittää asiaa koskevan perustellun pyynnön.

Jotta keskusviranomainen voisi täyttää nämä tehtävät, sen tulee saada apua viranomaisilta, joilla on tietoa lapsen olinpaikasta tai olosuhteista tai jotka voivat niitä selvittää. Sen vuoksi ehdotetaan, että keskusviranomaisella olisi oikeus saada virka-apua valtion ja kunnan sosiaalihuollon viranomaisilta, holhousviranomaisilta, poliisiviranomaisilta ja rajavartiolaitokselta. Virka-avun pyytäminen sosiaalihuollon viranomaisilta tulee ajankohtaiseksi lähinnä silloin, kun tarvitaan tietoa lapsen olosuhteista. Holhousviranomaisilta voidaan tarvita tietoa lapsen omaisuuden hoitamiseen tai muutoin lapsen edunvalvontaan liittyvistä kysymyksistä. Poliisilta tai rajavartiolaitokselta pyydetty virka-apu tulee puolestaan kysymykseen lähinnä selvitetäessä lapsen olinpaikkaa.

4 §. Pyyntöjen hyväksymistä koskevan asian ratkaiseminen. Sopimuksen 8 artiklassa annetaan lapsen asuinpaikkavaltion tai 6 artiklassa tarkoitetuissa tapauksissa lapsen oleskelumaan toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuus pyytää, että sen sopimusvaltion viranomaiset, joilla on 8 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettu yhteys lapseen, käyttäisivät toimivaltaa lapsen tai hänen omaisuu-

tensa suojelemiseksi. Sopimuksen 9 artiklan mukaan puolestaan 8 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun sopimusvaltion viranomaiset voivat pyytää toimivaltaa sen sopimusvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta, jossa lapsella on asuinpaikka. Pyyntö voidaan esittää ja hyväksyä, jos toimivallan siirto katsotaan perustelluksi sen vuoksi, että viranomaisella, jolle toimivalta on tarkoitus siirtää, on alkujaan toimivaltaisen sopimusvaltion viranomaisia paremmat edellytykset arvioida, mikä on lapsen edun mukaista.

Pykälässä on säännökset pyynnön hyväksymistä koskevan asian ratkaisemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan pyyntöön suostumisesta päättää se tuomioistuimien tai viranomainen, joka olisi pyynnössä tarkoitettussa asiassa toimivaltainen, jos asia ratkaistaan Suomessa. Toimivaltainen tuomioistuin tai viranomainen määräytyy siten sen mukaan, millaista suojelutoimenpidettä asia koskee. Jos pyyntö koskee esimerkiksi lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevan asian ratkaisemista, kärjäoikeus on asiassa toimivaltainen. Alueellinen toimivalta määräytyy lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 13 §:n nojalla. Jos pyyntö koskee edunvalvojan määräämistä lapselle, kärjäoikeus on toimivaltainen ja alueellinen toimivalta määräytyy holhousvoimasta annetun lain (442/1999) 70 §:n nojalla. Jos pyyntö sitä vastoin koskee lupaa, joka tarvitaan lapsen puolesta tehtyyn tai tehtävään oikeustoimeen, asian ratkaisee holhousvoimasta annetun lain 46 ja 47 §:ssä tarkoitettu holhousviranomainen. Pyyntö voi koskea myös lastensuojelulaissa (683/1983) tarkoitettua tai siihen rinnastettavaa asiaa. Tällöin toimivaltainen viranomainen on sosiaalilautakunta, ja kysymys, minkä kunnan sosiaalilautakunnalle asia kuuluu, ratkaistaan lastensuojelulain 45 §:n nojalla.

Pykälän 1 momentissa on säännös myös sen tilanteen varalta, että pyynnön sisältävä asiakirja on erehdyksessä toimitettu tuomioistuimelle tai viranomaiselle, joka ei ole asiassa toimivaltainen. Pynnön vastaanottajan olisi tällöin viran puolesta siirrettävä asiakirja toimivaltaiselle tuomioistuimelle tai viranomaiselle ja ilmoitettava siirrosta asiakirjan lähettäjälle. Jos asiakirja on saapunut viranomaiselle, se on velvollinen toimimaan ehdotetuilla tavoin jo hallintolain (434/2003) 21 §:n nojalla. Koska asiasta on tuomioistuimien osalta tarpeen säätää, on kuitenkin katsottu perustelluksi, että ehdotettu säännös koskee kaikkia tilanteita, joissa pyyntö on erehdyksessä toimitettu väärälle vastaanottajalle.

Pykälän 2 momentti koskee pyyntöön suostumista koskevan asian ratkaisemista silloin, kun pyynnön sisältönä on, että Suomen viranomainen käyttäisi asiassa toimivaltaa. Asia ratkaistaisiin tällöin siinä yhteydessä, kun pyynnössä tarkoitettu asia on tullut täällä vireille. Pyyntöä, että Suomen tuomioistuin tai viranomainen käyttäisi tietyssä asiassa toimivaltaa, ei siten voitaisi ratkaista erillisenä asiana, vaan se ratkaistaisiin vireille tulleen, lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemista koskevan asian esikysymyksenä. Miten asia tulee vireille, määräytyy niiden säännösten mukaan, joita sovelletaan asian vireille tulon pyynnössä tarkoitettussa asiassa. Jos kysymyksessä on lastensuojelulaissa tarkoitettu asia, se voi tulla vireille viranomaisen omasta aloitteesta. Jos taas kysymyksessä on lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskeva asia, se tulee vi-

reille siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 14 §:ssä säädetään.

Jos pyyntö sitä vastoin koskee sitä, että sopimuksessa osapuolena oleva vieras valtio saisi luvan käyttää asiassa toimivaltaa, kysymys pyyntöön suostumisesta voitaisiin ratkaista erillisenä asiana. Jos tällainen pyyntö kuitenkin saapuu vasta silloin, kun asia on Suomessa jo vireillä, se olisi käsiteltävä vireillä olevan asian yhteydessä. Tästä menettelykysymyksestä ei ole katsottu tarpeelliseksi säätää.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi asian käsittelyjärjestyksestä siinä tapauksessa, että pyyntö siitä, että toisen sopimusvaltion viranomainen saisi käyttää asiassa toimivaltaa, käsitellään käräjäoikeudessa erillisenä asiana. Asian käsittelyyn sovelletaan tällöin, mitä hakemusasioiden käsittelystä säädetään. Asiaa koskevat säännökset ovat oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa. Asia tulee vireille, kun pyyntö on saapunut käräjäoikeuteen.

Jos 3 momentissa tarkoitettu pyyntö kuuluu hallintoviranomaisen, esimerkiksi sosiaalilautakunnan tai holhousviranomaisen ratkaistavaksi, asian käsittelyyn sovelletaan hallintolain säännöksiä. Asian käsittelyjärjestyksestä ei sen vuoksi ole tarpeen säätää.

5 §. Pyyntö esittäminen toisen valtion viranomaiselle. Pykälän 1 momentissa on säännös toimivaltaisesta viranomaisesta päätettäessä sopimuksen 8 tai 9 artiklassa tarkoitetun pyynnön esittämisestä toisen sopimusvaltion viranomaiselle. Pyyntö esittämisestä päättäisi se tuomioistuin tai viranomainen, joka olisi asiassa toimivaltainen, jos asia ratkaistaan Suomessa. Toimivaltainen tuomioistuin tai viranomainen määräytyy siten sen mukaan, millaista suojelutoimenpidettä asia koskee.

Jos asia koskee esimerkiksi lapsen asuinpaikkavaltion viranomaiselle esitettävää pyyntöä, että Suomi, jonka kansalainen lapsi on, saisi käyttää toimivaltaa lapsen huoltoa koskevassa asiassa, toimivaltainen tuomioistuin määräytyy lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan, jossa säädetään toimivallasta tapauksissa, joissa lapsella ei ole asuinpaikkaa Suomessa. Kysymystä, mikä tuomioistuin tai viranomainen on kulloinkin toimivaltainen, on käsitelty tarkemmin 4 §:n perusteluissa.

Pykälän 2 momentissa on säännös asian käsittelyjärjestyksestä. Kysymys pyynnön esittämisestä ratkaistaan sen mukaan siinä yhteydessä, kun pyynnössä tarkoitettu asia on tullut vireille. Pyyntöä koskevaa asiaa ei siten ratkaistaisi erillisenä asiana.

Säännöksen merkitystä voidaan havainnollistaa ottamalla esimerkiksi lapsen huoltoa koskevan asian ratkaiseminen. Jos vanhempi katsoo, että Suomen tuomioistuimella on parhaat edellytykset arvioida lapsen etu, vaikka Suomi ei ole lapsen asuinpaikkavaltio, hän voi panna asian täällä vireille ja pyytää että käräjäoikeus sopimuksen 9 artiklan nojalla pyytäisi lapsen asuinpaikkavaltion

viranomaiselta oikeuden käyttää toimivaltaa. Hän voi myös panna asian vireille lapsen asuinpaikkavaltion toimivaltaisessa tuomioistuimessa ja vaatia, että se pyytäisi sopimuksen 8 artiklan nojalla Suomen toimivaltaista tuomioistuinta käyttämään asiassa toimivaltaa.

Saman esimerkin avulla voidaan havainnollistaa toimintavaihtoehtoja myös siinä tapauksessa, että Suomi on lapsen asuinpaikkavaltio. Jos vanhempi katsoo, että toisella sopimusvaltiolla on Suomen tuomioistuimia paremmat edellytykset arvioida lapsen etu, hän voi panna asian vireille Suomessa ja vaatia, että tuomioistuin pyytäisi sopimuksen 8 artiklan nojalla, että mainittu toinen valtio käyttäisi asiassa toimivaltaa. Tämän asemesta hän voi panna asian vireille myös siinä sopimusvaltiossa, jolla hän katsoo olevan parhaat edellytykset arvioida lapsen etu, ja pyytää sen tuomioistuinta esittämään sopimuksen 9 artiklassa tarkoitetun pyynnön Suomen toimivaltaiselle tuomioistuimelle. Jälkimmäisessä tapauksessa pyyntö ratkaistaan 4 §:ssä ehdotetuin tavoin.

6 §. Asian osapuolten kuuleminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi asian osapuolten kuulemisesta pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämistä koskevassa asiassa. Asiassa olisi varattava tilaisuus tulla kuulluksi sille, jolle olisi varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos pyynnössä tarkoitettu asia ratkaistaan Suomessa. Jos pyyntö koskee lastensuojelulaissa tarkoitettua tai siihen rinnastettavaa asiaa, kuulemiseen sovellettaisiin siten hallintolaissa ja lastensuojelulaissa olevia säännöksiä. Jos pyyntö sitä vastoin koskee lapsen tapaamisoikeudesta päättämistä, kuuleminen määräytyisi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain sekä oikeudenkäymiskaaren säännösten mukaisesti.

Asia voitaisiin kuitenkin ratkaista varaamatta kuulemistilaisuutta, jos kuultavan mielipide käy luotettavasti ilmi pyyntöön liittyvistä asiakirjoista. Tilanne voi olla tällainen esimerkiksi silloin, kun toisesta valtiosta on tullut pyyntö toimivallan siirtämisestä sinne, ja pyyntöön liitetyistä asiakirjoista käy ilmi, että molemmat vanhemmat haluavat toimivallan siirtämistä.

Vaikka kuultavien mielipide luotettavasti kävisikin ilmi pyyntöön liittyvistä asiakirjoista, kuuleminen olisi kuitenkin toimitettava, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi. Kuuleminen on siten tarpeen esimerkiksi silloin, kun osapuolia kuulematta ei voida ratkaista, onko toimivallan siirtäminen perusteltua.

7 §. Muutoksenhaku pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämistä koskevaan päätökseen. Pykälän 1 momentin mukaan päätökseen, jolla on hylätty sopimuksen 9 artiklassa tarkoitettu pyyntö siitä, että toinen sopimusvaltio saisi käyttää asiassa toimivaltaa, ei saisi valittamalla hakea muutosta. Sama koskisi ratkaisua, jolla on päätetty olla esittämättä 8 artiklassa tarkoitettua pyyntöä siitä, että toisen sopimusvaltion viranomainen käyttäisi asiassa toimivaltaa. Kumpikin edellä mainituista ratkaisuksista koskee tilannetta, jossa Suomi on ensisijaisesti toimivaltainen valtio, koska lapsen asuinpaikka tai 6 artiklassa tarkoitettua tilanteessa lapsen oleskelupaikka on täällä. Valituskiellon avulla estetään se, että valitusasteisiin menisi asioita, jotka koskettavat lapsen suojelua ainoastaan välillisesti. Valituskiellosta seuraa myös, että kielteinen vastaus toi-

sen sopimusvaltion 9 artiklan nojalla esittämään pyyntöön voidaan antaa nopeasti. Koska kenelläkään ei ole sopimuksen nojalla oikeutta saada asian käsittelyä siirretyksi ensisijaisesti toimivaltaisesta valtiosta toiseen valtioon, valituskielto ei myöskään voi loukata kenenkään oikeutta.

Valittamalla ei saisi hakea muutosta myöskään ratkaisuun, jolla on päätetty, ettei sopimuksen 9 artiklassa tarkoitettua pyyntöä esitetä. Tässä on kysymys tilanteesta, jossa Suomella ei ole toimivaltaa, mutta on esitetty vaatimus toimivallan pyytämistä. Valituskielto on tarpeen, jotta kysymys toimivallan pyytämistä voidaan ratkaista nopeasti. Valituskielto edistää myös sitä, että lapsen suojelua koskeva asia pannaan viivytyksettä vireille sopimusvaltiossa, jolla on asian ratkaisemiseen toimivalta. Koska kenelläkään ei ole sopimuksen nojalla oikeutta saada asian käsittelyä siirretyksi ensisijaisesti toimivaltaisesta valtiosta toiseen valtioon, valituskielto ei myöskään voi loukata kenenkään oikeutta.

Muuhun pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämistä koskevaan päätökseen voitaisiin sitä vastoin 2 momentin mukaan yleensä hakea muutosta. Muutoksenhaku olisi siten sallittua ratkaisuun, jolla on hyväksytty pyyntö siitä, että toinen sopimusvaltio saisi käyttää asiassa toimivaltaa, tai päätetty esittää pyyntö siitä, että toinen sopimusvaltio käyttäisi asiassa toimivaltaa.

Muutoksenhaun salliminen voi näissä tapauksissa estää toimivallan joustavan siirtämisen, mitä saatetaan pitää epäkohtana. Ehdotettu ratkaisu on myös toinen kuin Bryssel IIa –asetuksessa, jonka 15 artiklaa voitaneen tulkita siten, että toimivallan siirtäminen on siirtävän ja vastaanottavan tuomioistuimen välinen toimenpide, josta ei voida valittaa.

Muutoksenhaun sallimista puoltaa kuitenkin se, että Suomi on puheena olevissa tapauksissa ensisijaisesti toimivaltainen valtio, koska lapsen asuinpaikka tai 6 artiklassa tarkoitettu tapauksessa lapsen olinpaikka on täällä. Se, että Suomi lapsen asuinpaikkavaltiona pidättäytyy käyttämästä toimivaltaansa lapsen suojelemiseksi ja ohjaa asian käsittelyn toiseen sopimusvaltioon, saattaa huomattavasti vaikuttaa toisen osapuolen asemaan ja mahdollisuuksiin puolustaa näkemyksiään asian käsittelyssä. Sen vuoksi on perusteltua, että hänellä on oikeus valittamalla saada muutoksenhakutuomioistuimen vastaus siihen, onko toimivallan siirtäminen sopimuksen 8 ja 9 artiklan kannalta asianmukaista. Bryssel IIa –asetus koskee valtioita, joiden välillä on Euroopan unionin jäseninä erityiset siteet ja jotka ovat asettaneet tavoitteekseen yhteisen oikeudellisen alueen luomisen. Haagin sopimuksen osapuolten välillä ei ainakaan yleensä ole tällaisia siteitä. Sen vuoksi kysymystä muutoksenhakuoikeudesta ei voida ratkaista yksinomaan siitä lähtien, mitä Bryssel IIa –asetuksessa säädetään.

8 §. Tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoisuudesta päättäminen. Sopimusvaltion viranomaisen toimenpiteet sopimuksen alaan kuuluvissa asioissa tunnustetaan sopimuksen 23 artiklan 1 kappaleen mukaan ilman eri vahvistusta kaikissa muissa sopimusvaltioissa. Asianosainen voi sopimuksen 24 artiklan mukaan kuitenkin pyytää päätöstä siitä, että toisessa sopimusvaltiossa suoritet-

tu toimenpide tunnustetaan tai että sitä ei tunnusteta. Sopimuksen 26 artiklassa puolestaan edellytetään, että sopimusvaltiot yksinkertaista ja nopeaa menettelyä soveltaen julistavat täytäntöönpanokelpoiseksi toimenpiteen, joka on suoritettu toisessa sopimusvaltiossa ja on siellä täytäntöönpanokelpoinen.

Pykälässä ehdotetaan, että edellä tarkoitetun toimenpiteen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta päättäisi Helsingin hovioikeus. Se olisi ehdotuksen mukaan toimivaltainen silloinkin, kun asia koskee lastensuojelulaissa tarkoitettua tai sellaiseen rinnastuvaa toimenpidettä. Koska perusteet toisessa sopimusvaltiossa suoritettujen toimenpiteiden tunnustamiseen ovat samat siitä riippumatta, onko kysymyksessä yksityisoikeudelliseksi vaiko julkisoikeudelliseksi luokiteltava toimenpide, ei ole asianmukaista jakaa toimivaltaa eri viranomaisille tuon luokitusperusteen mukaan. Toimivallan jakaminen saattaisi myös rajatapauksissa synnyttää ongelman siitä, kummalle viranomaiselle asia kuuluu.

Pykälän 2 momentissa on säännös toisessa sopimusvaltiossa suoritettujen toimenpiteiden tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoisuutta koskevan asian käsittelemisestä. Hakemuksen tekemiseen, asian käsittelyyn ja muutoksenhakuun tulisivat soveltuvin osin sovellettaviksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 36-40 §:n, 42 §:n ja 44 §:n 2 momentin säännökset. Koska mainitut säännökset on kirjoitettu lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun päätöksen vahvistamista varten, niitä ei voida sellaisinaan soveltaa esimerkiksi lapsen edunvalvontaa koskevaan päätökseen, vaan ne tulevat noudatettaviksi vain soveltuvin osin. Säännöksiä, joiden noudattaminen tulee sängen yleisesti kysymykseen, ovat Helsingin hovioikeudelle annettu mahdollisuus myöntää poikkeuksia asiakirjojen kääntämisestä suomen tai ruotsin kielelle (36 §:n 3 momentti), asian käsittelyn kiireellisyys (37 §:n 1 momentti) ja asiaan osallisen kuuleminen (38 §). Muiden säännösten soveltuvuuden osalta hovioikeudelle jää enemmän harkintavaltaa.

9 §. Salassa pidettävän tiedon antaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi salassa pidettävän tiedon antamisesta Suomen keskusviranomaiselle tai toisen sopimusvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan sosiaalihuollon viranomaisen saa salassapitovelvollisuuden estämättä antaa tiedon, jonka se saisi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 18 §:n 1 momentin mukaan antaa Suomen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle.

Mainitun lainkohdan mukaan edellytyksenä tiedon antamiseen on muun muassa se, että tiedon antavalle viranomaiselle on laissa säädetty oikeus tai velvollisuus panna asia vireille taikka osallistua vireillä olevan asian käsittelyyn tai toimeenpanoon. Jos viranomaisella olisi tällainen asema Suomessa ratkaistavassa asiassa, se saa ehdotuksen mukaan antaa salassa pidettävän tiedon myös toisessa sopimusvaltiossa ratkaistavassa asiassa. Sillä seikalla, että sosiaalihuollon viranomaisella ei vieraassa valtiossa käytävässä menettelyssä ole todennäköisesti mitään asemaa, ei ole tiedon antamisen kannalta merkitystä.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomen holhousviranomaisen saa salassapitovelvollisuuden estämättä antaa 1 momentissa tarkoitettun tiedon, jos se saisi sen holhoustoimesta annetun lain 92 §:n 3 momentin 1 tai 3 kohdan mukaan ilmaista Suomen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle. Toisen sopimusvaltion tuomioistuimella tai viranomaisella, joka suorittaa holhoustoimesta annetussa laissa tarkoitettua tai siihen rinnastettavaa tehtävää, olisi siten sama oikeus saada tietoja kuin tällaista tehtävää suorittavalla Suomen viranomaisella tai tuomioistuimella.

Edellytyksenä tiedon antamiselle olisi sekä 1 että 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, että tietoa antava viranomaisen katsoo 34 artiklassa tarkoitettujen edellytysten olevan käsillä, toisin sanoen tietojen olevan lapsen suojelun kannalta merkityksellisiä ja lapsen tilanteen edellyttävän sitä, että viranomaisen saa tiedot.

10 §. Lausunto tapaamisoikeutta koskevassa asiassa. Pykälä, joka liittyy sopimuksen 35 artiklaan, koskee lapsen vanhemman oikeutta pyytää sosiaalilautakunnan lausuntoa olosuhteista, jotka ovat merkittäviä tapaamisoikeuden myöntämisen ja käyttämisen kannalta. Oikeus tällaisen lausunnon pyytämiseen olisi lapsen Suomessa asuvalla vanhemmalla, jos kysymys lapsen ja vanhemman välisestä yhteydenpidosta tulee ratkaistavaksi toisessa sopimusvaltiossa. Lausunnon avulla voidaan merkittävästi parantaa tapaamisoikeutta koskevaa asiaa toisessa sopimusvaltiossa käsittelevän tuomioistuimen tai viranomaisen edellytyksiä antaa asiassa lapsen edun mukainen ratkaisu.

Lausunto ei tässä tapauksessa ensisijaisesti koske sitä, onko tapaamisoikeuden myöntäminen lapsen edun mukaista, vaan kysymys on siitä, ovatko vanhemman henkilökohtaiset ominaisuudet ja olosuhteet sellaiset, että tapaamisoikeus voidaan myöntää. Lausunnossa voitaisiin arvioida myös sitä, asettavatko tapaavan vanhemman henkilökohtaiset ominaisuudet ja olosuhteet rajoituksia sille, minkä sisältöisenä tapaamisoikeus voidaan myöntää. Lausunnossa olisi lupa ilmaista myös salassa pidettäviä tietoja siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetään.

Lausunnon antaisi pykälän 2 momentin mukaan sen kunnan sosiaalilautakunta, jonka asukas lausuntoa pyytävä vanhempi sosiaalihuoltolain (710/1982) 14 §:n mukaan on. Lausuntoa ei annettaisi sen pyytäjälle itselleen, vaan se toimitetaan joko Suomen keskusviranomaiselle tai suoraan sen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa asia tulee ratkaistavaksi. Lausuntoa pyytäneen oikeus saada Suomen viranomaiselta tieto lausunnon sisällöstä määräytyisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan.

11 §. Tiedon antamisen rajoitus. Pykälä, joka liittyy sopimuksen 37 artiklaan, sisältää tiedon antamisen rajoituksen. Poiketen siitä, mitä tiedon antamisesta säädetään 9 ja 10 §:ssä tietoa ei kuitenkaan saisi antaa, jos sen antaminen aiheuttaisi todennäköisesti vaaran lapselle tai lapsen omaisuudelle tai uhkasi lapsen perheenjäsenen vapautta tai elämää. Viranomaisen, jolta tietoa pyydetään, olisi siten harkittava tiedon antamista paitsi edellä mainittujen säännösten

myös tähän pykälään otettujen rajoitusten pohjalta. Jos viranomainen on antanut tiedon Suomen keskusviranomaiselle ja keskusviranomainen arvioi, että tiedon lähettämällä vieraaseen valtioon olisi mainittu vaikutus, se ei saisi välittää tietoa edelleen.

12 §. Todistus huoltajan tai edunvalvojan asemasta. Pykälän mukaan maistraatin tulee lapsen huoltajan tai edunvalvojan pyynnöstä antaa todistus pyytäjän asemasta ja valtuuksista edunvalvojana tai huoltajana, jos pyytäjä osoittaa tarvitsevansa todistusta vieraassa valtiossa. Viimeksi mainittu vieras valtio voi olla myös muu valtio kuin Haagin lastensuojelusopimuksen osapuoli. Pyytäjän tulee tällöin kuitenkin osoittaa, että todistukselle annetaan mainitussa valtiossa merkitystä ja että sen saaminen on siten tarpeellinen. Maistraatti olisi velvollinen antamaan todistuksen, jos lapsen asuinpaikka on Suomessa ja todistusta pyytävän henkilön asema lapsen huoltajana tai edunvalvojana perustuu suoraan lakiin tai jos päätös, johon huoltajan asema ja valtuudet perustuvat, on tehty Suomessa. Maistraatti ei siten olisi velvollinen antamaan todistusta silloin, kun pyytäjän asema perustuu vieraassa valtiossa tehtyyn päätökseen.

Jos lapsen asuinpaikka on Suomessa, vanhempainvastuun määräytymiseen ja käyttämiseen sovelletaan sopimuksen 16 ja 17 artiklan mukaan Suomen lakia. Maistraatti voi siten huoltajan tai edunvalvojan aseman perustuessa suoraan lakiin, kirjoittaa todistuksen Suomen lainsäädännön pohjalta. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon, että lapsella, jolla on aikaisemmin ollut asuinpaikka vieraassa valtiossa, saattaa sopimuksen 16 artiklan 3 kappaleen nojalla olla sellainen huoltaja tai edunvalvoja, jonka asema perustuu suoraan lapsen aikaisemman asuinpaikkavaltion lakiin.

Jos huoltajan tai edunvalvojan asema perustuu Suomessa annettuun päätökseen, todistukseen voidaan kirjoittaa päätöksen olennainen sisältö. Kun asiasta päätetään Suomessa, sovelletaan sopimuksen 15 artiklan mukaan yleensä Suomen lakia. Tämä luonnollisesti helpottaa todistuksen antamista.

Pykälän 2 momentin mukaan todistusta ei saa antaa, jos todistuksen antamiseksi tarvittavat tiedot eivät ilmene suoraan laista tai väestötietojärjestelmästä eikä todistusta pyytävä esitä niistä luotettavaa selvitystä.

13 §. Asetuksenantovaltuus. Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

14 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan Suomen osalta.

2.2 Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta

18 §. Lapsen huolto välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla. Pykälässä on säännös siitä, mitä lakia sovelletaan lapsen huollon määräytymiseen ja päätymiseen välittömästi lain tai välittömästi tahdonilmaisun nojalla. Säännöksen

avulla ratkaistaan muun muassa kysymykset siitä, kuka on lapsen huoltaja ja miten pitkään huolto kestää silloin, kun huollosta ei ole päätöstä, joka olisi tehty oikeus- tai hallintoviranomaisen myötävaikutuksella.

Asiasta määrätään Haagin lastensuojelusopimuksessa. Sopimuksen lainvalintaa koskevat määräykset ovat niin sanotusti universaalisia eli tulevat sovellettaviksi siinäkin tapauksessa, että ne osoittavat sovellettavaksi sellaisen valtion lain, joka ei ole sopimuksen osapuoli. Universaalisuutensa vuoksi määräys on tarpeen siirtää asiaa koskevaan yleiseen lakiin eli lapsen huollosta ja tapamisoikeudesta annettuun lakiin.

Koska Haagin lastensuojelusopimuksen määräyksiä ei yksinkertaisella tavalla voida siirtää tähän pykälään, ehdotetaan, että niiden soveltaminen osoitetaan viittaamalla niihin. Määräykset ovat sopimuksen III luvussa. Sopimuksen 16 artiklan 1 kappale koskee huollon määräytymistä suoraan lain nojalla ja 2 kappale osoittaa lain, jota on sovellettava arvioitaessa huollosta tehdyn sopimuksen tai yksipuolisen oikeustoimen, esimerkiksi kuoleman varalta annetun määräyksen, merkitystä. Saman artiklan 3 ja 4 kappaleet koskevat puolestaan lapsen asuinpaikkavaltion vaihtumisen merkitystä huoltajan aseman pysyvyyden kannalta. Sopimuksen 19 artiklassa puolestaan määrätään vilpittömässä mielessä olleen kolmannen asemasta ja 21 artiklassa niin sanotun renvoi- eli viittausperiaatteen soveltamisesta. Näiden määräysten sisältöä on tarkasteltu lähemmin edellä sopimuksen yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

18 a §. Huoltajan tehtävän hoitamiseen sovellettava laki. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös huoltajan tehtävän hoitamiseen sovellettavasta laista. Lainvalintasäännös koskee muun muassa sitä, minkä valtion lain mukaan määräytyvät huoltajan oikeudet ja velvollisuudet, miten lapsen päätösvaltaa on käytettävä, kun lapsella on yhtä useampi huoltaja, ja tarvitseeko huoltaja johonkin toimenpiteeseen viranomaisen suostumuksen.

Pykälän mukaan huoltajan tehtävien hoitamiseen sovelletaan sen valtion lakia, missä lapsella on asuinpaikka. Sovellettava laki muuttuu lapsen asuinpaikan muuttumisen myötä. Viittauksella vieraan valtion lakiin tarkoitetaan asianomaisen valtion aineellista lakia. Viittaus ei siten käsitä asianomaisen maan kansainvälis-yksityisoikeudellisia säännöksiä, joten niin sanottua renvoi- eli viittausperiaatetta ei sovelleta.

Ehdotettu pykälä vastaa huollon osalta Haagin lastensuojelusopimuksen 15 artiklan 3 kappaleen ja 17 artiklan määräyksiä, jotka ovat universaalisesti sovellettavia. Säännöksen tarkoitus huomioon ottaen säännöstä on myös tulkittava pitäen silmällä sitä, että tulkinnat ovat yhteensopivia mainittujen sopimusmääräysten kanssa.

19 §. Toimivalta lapsen asuinpaikan perusteella. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 4 momentti, joka sisältää toimivaltaperusteet siinä tapauksessa, että lapsi oleskelee Suomessa eikä hänen asuinpaikkaansa voida selvittää tai hänellä ei kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi ole asuinpaikkaa. Nämä ti-

lanteet, joissa Suomessa olevan lapsen asuinpaikkavaltiota ei voida osoittaa, rinnastettaisiin tilanteeseen, jossa lapsen asuinpaikka on Suomessa. Suomen tuomioistuimet ja kuntien sosiaalilautakunnat olisivat siten toimivaltaisia samalla tavoin kuin jos lapsen asuinpaikka olisi Suomessa.

Ehdotettu säännös vastaa Haagin lastensuojelusopimuksen 6 artiklaa. Mainittu 6 artikla tulee sovellettavaksi riippumatta siitä, onko lapsella jokin yhteys toiseen sopimusvaltioon vaiko ei. Tämän vuoksi se on tarpeen ottaa yleiseen lakiin.

20 §. Toimivalta muissa tapauksissa. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, joka koskee Suomen tuomioistuimen toimivaltaa tutkia avioliiton purkamista koskevan asian yhteydessä aviopuolisoiden lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskeva asia, vaikka lapsella ei, kuten 19 §:ssä oleva pääsääntö edellyttää, ole asuinpaikkaa Suomessa. Jotta tuomioistuimella olisi tällainen toimivalta, tulee kaikkien seuraavien edellytysten toteutua. Ensinnäkin ainakin toisen lapsen vanhemmista tulee olla lapsen huoltaja ja ainakin toisella lapsen vanhemmista tulee olla Suomessa asuinpaikka. Toiseksi kaikkien huoltajien tulee asian vireille tullessa hyväksyä asian tutkiminen Suomessa ja kolmanneksi toimivallan käyttämisen tulee olla lapsen edun mukaista.

Se, että kaikkien huoltajien tulee hyväksyä toimivalta asian vireille tullessa tarkoittaa, ettei oikeuspaikkasopimus, joka on tehty ennen asian ajankohtaisuutensa, ole pätevä. Se, että toimivallan käyttämisen tulee olla lapsen edun mukaista, edellyttää puolestaan lähinnä sitä, että asian kannalta riittävä näyttö on luotettavalla tavalla ja asiaa viivyttämättä hankittavissa, vaikka lapsen asuinpaikka on muualla. Säännös voineekin useimmiten tulla sovellettavaksi tapauksissa, joissa vanhemmat ovat asiasta yksimielisiä ja joissa tarve hankkia näyttöä on siten vähäinen. Tällaisessa tapauksessa on tavallisesti lapsen ja koko perheen edun mukaista, että asia voidaan joustavasti ratkaista avioeron yhteydessä, ja välttyä ratkaisun hakemiselta toisesta valtiosta.

Säännös vastaa läheisesti Haagin lastensuojelusopimuksen 10 artiklaa. Kysymyksessä on kuitenkin yleinen säännös, joka tulisi sovellettavaksi silloinkin, kun mainittu sopimus ei sovellu sen vuoksi, että lapsen asuinpaikka on valtiossa, joka ei ole Haagin sopimuksen osapuoli.

Pykälän 2 momentissa on nykyisin säännös, joka koskee pohjoismaisessa avioliittokonventiossa olevien määräysten etusijaa tähän lakiin nähden. Säännös ehdotetaan poistettavaksi tästä momentista, ja pohjoismaisten määräysten etusija ilmaistaisiin muuttamalla lain 29 a §:ssä olevaa säännöstä, joka koskee tämän lain säännösten toissijaisuutta. Lain asiasisältö ei siten muutu.

22 §. Huollosta ja tapaamisoikeudesta päätettäessä sovellettava laki. Pykälä koskee sovellettavaa lakia lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevaa asiaa ratkaistaessa. Kuten nykyisen lain mukaan, yleensä sovellettaisiin Suomen lakia. Haagin lastensuojelusopimuksen 15 artiklan 2 kappaleessa olevan universaalisesti sovellettavan määräyksen mukaan viranomaiset voivat kuitenkin

poikkeuksellisesti soveltaa tai ottaa huomioon sellaisen toisen valtion lain, johon asialla on läheinen yhteys, jos lapsen tai hänen omaisuutensa suojeleminen tätä edellyttää. Pykälään on tämän vuoksi otettu säännös, joka poikkeustilanteissa ja lapsen edun sitä edellyttäessä antaa mahdollisuuden lapsen huoltoon tai tapaamisoikeutta koskevassa asiassa ottaa huomioon sellaisen toisen valtion lain, johon asialla on läheinen yhteys. Viittauksella vieraan valtion lakiin tarkoitetaan asianomaisen valtion aineellisia säännöksiä.

Poikkeussäännös saattaisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsen tiedetään pian muuttavan vieraaseen valtioon, jossa sovellettavan lain mukaan tapaamisoikeus voidaan myöntää myös muulle henkilölle kuin lapsen vanhemmalle, esimerkiksi lapsen isovanhemmille. Jos asiassa hankittu selvitys osoittaa, että tällainen ratkaisu on lapsen edun mukainen toimenpide, tuomioistuin voisi soveltamalla mainitun toisen valtion lakia vahvistaa tällaisen tapaamisoikeuden, vaikka muutoin sovellettava Suomen laki ei sitä tunne.

29 a §. Säännösten toissijaisuus. Pykälässä ilmaistaan nykyisin tiettyjen 4 luvun säännösten toissijaisuus suhteessa Bryssel IIa -asetukseen. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi lisäys, joka osoittaa mainittujen säännösten toissijaisuuden myös suhteessa Suomea sitoviin valtiosopimuksiin. Muutos on tarpeen Haagin lastensuojelusopimuksen voimaan saattamisen vuoksi. Samalla voidaan poistaa 20 §:n 2 momentissa nykyisin oleva säännös, joka koskee lain toissijaisuutta eräisiin pohjoismaisen avioliittokonvention määräyksiin nähden.

29 b §. Ordre public ja viittaus vieraan valtion lakiin. Pykälän 1 momentissa ilmaistaan niin sanottu ordre public- eli ehdottomuusperiaate. Sen mukaan tämän lain sovellettavaksi osoittama vieraan valtion lain säännös on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi lapsen etu huomioon ottaen ilmeisesti Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen. Ehdotettu säännös, joka asiallisesti vastaa Haagin lastensuojelusopimuksen 22 artiklaa, korvaa lain 18 §:n 3 momentissa nykyisin olevan ordre public -säännöksen. Muutoksella ei ole tarkoitettu muuttaa niitä perusteita, joiden mukaan kysymys, onko vieraan valtion lain säännös jätettävä soveltamatta, on nykyisin arvioitava.

Pykälän 2 momentissa ilmaistaan, miten tämän luvun säännöksissä olevat viittaukset vieraan valtion lakiin on ymmärrettävä. Tällainen viittaus ei tarkoita vieraan valtion lain kansainvälis-yksityisoikeudellisia säännöksiä, jollei puheena olevan 4 luvun säännöksistä muuta johdu. Niin sanottua viittausperiaatetta (*renvoi*) ei siten yleensä sovelleta. Lain 18 §:ssä olevasta viittauksesta Haagin lastensuojelusopimuksen 21 artiklaan seuraa kuitenkin, että mainittua 18 §:ää sovellettaessa viittaus vieraan valtion lakiin käsittää eräissä tapauksissa asianomaisen lain kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset. Asiaa on tarkemmin käsitelty mainitun 21 artiklan perusteluissa.

2.3 Lastensuojelulaki

45 §. Pykälän nykyinen 2 momentti osoittaa kunnan, jonka tulee päättää perhehoidon tai laitoshuollon antamisesta lapselle, kun päätös tästä on Bryssel IIa –asetuksen nojalla tehtävä Suomessa, mutta mikään kunta ei 1 momentin mukaan ole sen järjestämiseen velvollinen. Vastaava tilanne voi syntyä Haagin lastensuojelusopimuksen nojalla silloin, kun toisen sopimusvaltion toimivaltainen viranomainen harkitsee lapsen sijoittamista Suomeen perhehoitoon tai laitoshuoltoon sopimuksen 33 artiklan mukaisesti. Sen vuoksi ehdotetaan, että 2 momentissa tarkoitettu viranomainen päättää lapsen sijoittamisesta myös silloin, kun asia on ratkaistava Suomea sitovan valtiosopimuksen nojalla.

Pykälän 3 momentti koskee lastensuojelun järjestämistä lapselle, jolla ei ole asuin- tai oleskelukuntaa Suomessa. Bryssel IIa –asetuksen voimaantuloon liittyen säännöstä muutettiin niin, että lastensuojelun järjestäminen sen nojalla osoitettiin mahdolliseksi ainoastaan, jollei asetuksesta muuta johdu. Myös Haagin lastensuojelusopimus rajoittaa lastensuojelun järjestämistä lapselle, jolla ei ole Suomessa asuinpaikkaa. Pykälään ehdotetaan sen vuoksi lisättäväksi viittaus, joka osoittaa, että lastensuojelua voidaan tämän momentin nojalla järjestää vain, jollei Bryssel IIa –asetuksesta tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

3 Voimaantulo

Haagin lastensuojelusopimuksen 61 artiklan mukaan sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua kolmannen 57 artiklassa tarkoitetun ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta. Sopimus on tullut kansainvälisesti voimaan 1.1.2002.

Tämän jälkeen yleissopimus tulee voimaan sopimuksen myöhemmin ratifioivan tai hyväksyvän valtion osalta sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua kyseisen valtion ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta. Tätä voimaantuloperustetta sovelletaan muun muassa Suomeen, koska Suomi oli Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsen silloin kun sen 18. istunto pidettiin.

Sopimukseen liittyvän valtion osalta sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua 58 artiklan 3 kappaleen mukaisen kuuden kuukauden ajanjakson päättymisestä. Liittyminen vaikuttaa vain liittyvän valtion ja niiden sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, jotka eivät ole esittäneet vastalauseita liittymistä vastaan mainitun kuuden kuukauden kuluessa.

Haagin lastensuojelusopimuksen voimaansaattamista ja soveltamista koskeva laki sekä muut ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin sopimus tulee voimaan.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Sopimuksen II luku sisältää määräyksiä sopimusvaltioiden kansainvälisestä toimivallasta lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, sillä määräysten tarkoittamista asioista on voimassa lain säännöksiä ja niistä on myös Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kansainvälistä toimivaltaa koskevia säännöksiä on muun muassa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa sekä laissa eräistä laissa eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista.

Sopimuksen III luku sisältää määräyksiä sovellettavasta laista, ja IV luku toisessa sopimusvaltiossa annetun tuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Nämä määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan samoista syistä kuin edellä mainitut kansainvälistä toimivaltaa koskevat määräykset.

Sopimuksen V luvussa on määräyksiä yhteistyöstä, muun muassa velvollisuudesta asettaa jokaiseen sopimusvaltioon keskusviranomaisen vastaamaan niistä velvoitteista, joita sopimus näille viranomaisille asettaa. Siitä, mikä taho toimii keskusviranomaisena, on viime aikoina yleensä säädetty lailla. Mainitun V luvun 32, 34-36 ja 41-42 artiklassa on määräyksiä tiedonvaihdosta yhteistyötä tekevien viranomaisten kesken, ja 37 artiklassa on kielto toimittaa tietoja muun muassa siinä tapauksessa, että lapsi tai lapsen omaisuus niiden toimitamisen seurauksena todennäköisesti joutuisi vaaraan. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, sillä tiedonvaihdosta viranomaisten kesken ja salassapidosta on säännöksiä muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000) sekä henkilötietolaissa (523/1999), jossa on muun muassa säännöksiä henkilötietojen siirrosta Euroopan unionin ulkopuolelle.

4.2 Käsittelyjärjestys

Haagin lastensuojelusopimus ei anna vieraan valtion viranomaisille oikeutta käyttää Suomen alueella toimivaltaa eikä muutoinkaan sisällä määräyksiä, jotka vaikuttavat Suomen täysivaltaisuuteen.

Haagin lastensuojelusopimuksen 8 ja 9 artiklassa on määräykset, joiden mukaan lapsen suojelua koskeva toimivalta voidaan yksittäistapauksessa siirtää 5 tai 6 artiklan nojalla toimivaltaisesta valtiosta toiseen sopimusvaltioon, jolla on paremmat edellytykset arvioida sitä, mikä kyseisessä tapauksessa on lapsen edun mukaista. Tämä synnyttää kysymyksen määräysten suhteesta perustuslain 21 §:ään, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi

asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Asiaa arvioitaessa on lähdettävä siitä, että 5 ja 6 artikla muodostavat yhdessä 8 ja 9 artiklojen kanssa kokonaisuuden. Ensiksi mainitut artiklat määräävät sen, millä sopimusvaltiolla toimivalta lähtökohtaisesti on. Sopimuksen 8 ja 9 artikla tuovat puolestaan toimivallan sääntelyyn joustavuutta, jolla luodaan edellytykset sille, että asia voidaan aina käsitellä siinä sopimusvaltiossa, jolla on parhaat edellytykset päätyä lapsen edun mukaiseen ratkaisuun. Jos 8 tai 9 artiklaan vedotaan, kysymys, millä sopimusvaltiolla on toimivalta, ratkaistaan niissä tarkoitetussa menettelyssä. Toimivallan siirtäminen mainittujen määräysten nojalla ei sen vuoksi merkitse sitä, että osapuolelta evätään pääsy toimivaltaiseen tuomioistuimeen, vaan tällöin tehdään toimivaltaa koskeva ratkaisu, jossa todetaan, että asia kuuluu lapsen etu huomioon ottaen muun sopimusvaltion kuin sen ratkaistavaksi, joka lähtökohtaisesti on toimivaltainen. Päätöksestä, joka saattaa johtaa toimivallan siirtymiseen Suomesta toiselle sopimusvaltiolle, saa valittaa. Sopimuksen puheena olevat määräykset eivät siten hallituksen käsityksen mukaan ole ristiriidassa perustuslain 21 §:n kanssa.

Jos vastoin edellä esitettyä käsitystä katsottaisiin toimivallan siirtämisen rajoittavan perustuslain 21 §:ää, rajoitukset ovat perusoikeuksien yleisten rajoittamisedellytysten mukaisia. Sopimuksen määräyksille on ensinnäkin painava syy, pyrkimys edistää lapsen edun mukaiseen ratkaisuun pääsemistä. Määräysten soveltaminen on osoitettu poikkeukselliseksi, ja lisäksi ratkaisuvallalla asiassa on aina sillä valtiolla, joka 5 ja 6 artiklan mukaan on lähtökohtaisesti toimivaltainen. Päätöksestä, jolla on päätetty siirtää toimivalta Suomesta toiselle sopimusvaltiolle, saa myös aina valittaa.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 tehdyn yleissopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska yleissopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Haagin lastensuojelusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sopimuksen voimaansaattaminen

Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Suomen keskusviranomainen

Sopimuksessa tarkoitettuna keskusviranomaisena toimii Suomessa oikeusministeriö.

Jos keskusviranomaiselle tulee sopimuksen 8, 9 tai 33 artiklan nojalla Suomen viranomaisille osoitettu pyyntö, keskusviranomaisen tulee siirtää asia sille tuomioistuimelle tai viranomaiselle, joka on toimivaltainen ratkaisemaan asian.

Oikeusministeriö huolehtii sen kautta sopimuksen nojalla lähetettyjen viranomaisen tiedonantojen kääntämisestä, jos käännös lain tai sopimuksen mukaan tarvitaan.

3 §

Virka-apu

Valtion ja kunnan sosiaalihuollon viran-

omaisten, poliisiviranomaisten ja rajavartiolaitoksen tulee antaa keskusviranomaisen pyynnöstä virka-apua lapsen olinpaikan ja olosuhteiden selvittämiseksi, sekä holhousviranomaisten lapsen edunvalvontaa ja omaisuutta koskevien seikkojen selvittämiseksi.

4 §

Pyynnön hyväksymistä koskevan asian ratkaiseminen

Suomen viranomaisille sopimuksen 8 tai 9 artiklan nojalla osoitettuun pyyntöön suostumisesta päättää se tuomioistuin tai viranomainen, joka olisi pyynnössä tarkoitettussa asiassa toimivaltainen, jos asia ratkaistaan Suomessa. Jos pyynnön sisältävä asiakirja on erehdyksessä toimitettu tuomioistuimelle tai viranomaiselle, joka ei ole asiassa toimivaltainen, sen on viipymättä siirrettävä asiakirja toimivaltaiseksi katsomalleen tuomioistuimelle tai viranomaiselle. Siirrosta on ilmoitettava asiakirjan lähettäjälle.

Jos pyyntö koskee sitä, että Suomen viranomainen käyttäisi asiassa toimivaltaa, kysymys pyyntöön suostumisesta ratkaistaan siinä yhteydessä, kun pyynnössä tarkoitettu asia on tullut täällä vireille.

Jos pyyntö siitä, että sopimuksen osapuoleksi oleva vieras valtio saisi käyttää asiassa toimivaltaa, esitetään muutoin kuin vireillä olevan, lapsen suoje luan koskevan asian yhteydessä ja käräjäoikeus on 1 momentin mukaan toimivaltainen, asian käsittelyyn sovel-

letaan, mitä hakemusasioiden käsittelystä säädetään. Asia tulee vireille, kun pyyntö on saapunut käräjäoikeuteen.

5 §

Pyynnön esittäminen toisen valtion viranomaiselle

Sopimuksen 8 tai 9 artiklan mukaisen pyynnön esittämisestä sopimuksen osapuolena olevan vieraan valtion viranomaiselle tai luvan antamisesta asian osapuolelle tällaisen pyynnön esittämiseen päättää se tuomioistuin tai viranomainen, joka olisi asiassa toimivaltainen, jos asia ratkaistaan Suomessa.

Kysymys pyynnön esittämisestä ratkaistaan siinä yhteydessä, kun pyynnössä tarkoitettu asia on tullut täällä vireille.

6 §

Asian osapuolten kuuleminen

Pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämisestä koskevassa asiassa on varattava tilaisuus tulla kuulluksi sille, jolle olisi varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos pyynnössä tarkoitettu asia ratkaistaan Suomessa. Asia voidaan kuitenkin ratkaista varaamatta kuulemistilaisuutta, jos kuultavan mielipide käy luotettavasti ilmi pyyntöön liittyvistä asiakirjoista eikä kuuleminen ole tarpeen asian selvittämiseksi.

7 §

Muutoksenhaku pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämistä koskevaan päätökseen

Päätökseen, jolla on hylätty sopimuksen 9 artiklassa tarkoitettu pyyntö siitä, että sopimuksen osapuolena oleva vieras valtio saisi käyttää asiassa toimivaltaa, tai päätetty, ettei sopimuksen 8 tai 9 artiklassa tarkoitettua pyyntöä esitetä, ei saa valittamalla hakea muutosta.

Muuhun pyynnön hyväksymistä tai pyynnön esittämistä koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta asianomaisen tuomioistuimen tai viranomaisen päätökseen säädetään. Valitus on

käsiteltävä kiireellisenä.

8 §

Tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoisuudesta päättäminen

Sopimuksen osapuolena olevassa vieraassa valtiossa annetun päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistamisesta päättää Helsingin hovioikeus.

Hakemuksen tekemiseen ja käsittelyyn sekä muutoksenhakuun noudatetaan soveltuvin osin, mitä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 36—40 §:ssä, 42 §:ssä ja 44 §:n 2 momentissa säädetään.

9 §

Salassa pidettävän tiedon antaminen

Sosiaalihuollon viranomainen saa sopimuksen 34 artiklassa mainituin edellytyksin antaa Suomen keskusviranomaiselle tai tietoa pyytävälle vieraan valtion viranomaiselle sellaisen salassa pidettävän tiedon, jonka se saisi sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 18 §:n 1 momentin mukaan antaa Suomen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle.

Suomen holhousviranomainen saa edellä 1 momentissa mainituin edellytyksin antaa siinä tarkoitetuille tahoille salassa pidettävän tiedon, jos holhousviranomainen saisi holhustoimesta annetun lain (442/1999) 92 §:n 3 momentin 1 tai 3 kohdan mukaan ilmaista sen Suomen tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle.

10 §

Lausunto tapaamisoikeutta koskevassa asiassa

Jos lapsen tapaamisoikeutta koskeva asia tulee ratkaistavaksi sopimuksen osapuolena olevassa vieraassa valtiossa ja asia koskee lapsen ja tämän Suomessa asuvan vanhemman välistä yhteydenpitoa, viimeksi mainittu voi pyytää sosiaalilautakunnan lausuntoa niistä olosuhteista, jotka ovat merkittäviä tapaamisoikeuden myöntämisen tai käyttämi-

sen kannalta. Lausunnossa saa ilmaista myös salassa pidettäviä tietoja siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetään.

Lausunnon antaa sen kunnan sosiaalilautakunta, jonka asukas lausuntoa pyytävä sosiaalihuoltolain (710/1982) 14 §:n mukaan on. Lausunto toimitetaan Suomen keskusviranomaiselle tai suoraan sen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle, jossa asia tulee ratkaistavaksi.

11 §

Tiedon antamisen rajoitus

Poiketen siitä, mitä 9 ja 10 §:ssä säädetään, tietoa ei kuitenkaan saa antaa eikä Suomen keskusviranomaisen saa sitä välittää edelleen, jos se aiheuttaisi todennäköisesti vaaran lapselle taikka lapsen omaisuudelle tai uhkasi lapsen perheenjäsenen vapautta tai elämää.

12 §

Todistus huoltajan tai edunvalvojan asemasta

Maistraatin tulee lapsen huoltajan tai edunvalvojan pyynnöstä antaa todistus huoltajan

tai edunvalvojan asemasta ja valtuuksista, jos;

1) lapsen asuinpaikka on Suomessa ja pyytäjän asema huoltajana tai edunvalvojana perustuu suoraan lakiin; tai

2) päätös, johon huoltajan tai edunvalvojan asema ja valtuudet perustuvat, on tehty Suomessa.

Maistraatti ei kuitenkaan ole velvollinen antamaan todistusta, jollei pyytäjä osoita, että hän tarvitsee sitä vieraassa valtiossa. Todistusta ei saa antaa, jos todistuksen antamiseksi tarvittavat tiedot eivät käy ilmi suoraan laista tai väestötietojärjestelmästä eikä todistusta pyytävä esitä niistä luotettavaa selvitystä.

13 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään tavallan presidentin asetuksella.

2.

Laki**lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8 päivänä huhtikuuta 1983 annetun lain (361/1983) 18 §, 20 §:n 2 momentti, 22 ja 29 a §, sellaisina kuin ne ovat, 18 §, 20 §:n 2 momentti ja 22 § laissa 186/1994 ja 29a § laissa 1155/2004, sekä
lisätään lakiin uusi 18 a ja 29 b § sekä 19 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 186/1994, uusi 4 momentti seuraavasti:

18 §

Lapsen huolto välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla

Lapsen huollon määräytymiseen ja päättymiseen välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla sovelletaan sen valtion lakia, joka määrätään sovellettavaksi Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen 16, 19 ja 21 artiklassa.

18 a §

Huoltajan tehtävien hoitamiseen sovellettava laki

Huoltajan tehtävien hoitamiseen sovelletaan sen valtion lakia, missä lapsella on asuinpaikka. Jos lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen valtioon, sovelletaan sen valtion lakia.

19 §

Toimivalta lapsen asuinpaikan perusteella

Suomen viranomainen voi tutkia lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian

ikään kuin lapsella olisi asuinpaikka Suomessa, jos lapsi oleskelee Suomessa ja hän on kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi vailla asuinpaikkaa tai hänen asuinpaikkaansa ei kyetä selvittämään.

20 §

Toimivalta muissa tapauksissa

Suomen tuomioistuin voi avioliiton purkamista koskevan asian yhteydessä tutkia aviopuolisoiden lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevan asian, vaikka lapsella ei asian vireille tullessa ole asuinpaikkaa Suomessa, jos

1) ainakin toinen vanhemmista on lapsen huoltaja ja ainakin toisella lapsen vanhemmista on asian vireille tullessa Suomessa asuinpaikka;

2) huoltajat ovat asian tultua vireille hyväksyneet asian tutkimisen täällä; ja

3) toimivallan käyttäminen asiassa on lapsen edun mukaista.

22 §

Huollosta ja tapaamisoikeudesta päätettäessä sovellettava laki

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevaa asiaa ratkaistaessa ja sopimusta vahvistettaessa sovelletaan Suomen lakia. Jos asia l-

la on läheinen yhteys vieraaseen valtioon, tuon valtion laki voidaan kuitenkin poikkeuksellisesti ottaa huomioon, jos lapsen etu sitä edellyttää.

29 a §

Säännösten toissijaisuus

Mitä 19—21 sekä 23—29 §:ssä säädetään, sovelletaan ainoastaan, jollei tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o 2201/2003, jäljempänä *Bryssel IIa -asetus*, tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

29 b §

Ordre public ja viittaus vieraan valtion lakiin

Vieraan valtion lain säännös, jota olisi tämän luvun säännösten mukaan sovellettava, on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi lapsen etu huomioon ottaen ilmeisesti Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

Jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu, viittauksella vieraan valtion lakiin ei tämän luvun säännöksissä tarkoiteta asianomaisen vieraan valtion kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki

Lastensuojelulain 45 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 5 päivänä elokuuta 1983 annetun lastensuojelulain (683/1983) 45 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 1158/2004, seuraavasti:

45 §

Perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun järjestämisestä vastuussa oleva kunta

Jos lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshoitoon koskeva asia tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o

2201/2003 tai Suomea sitovan valtiosopimuksen nojalla on ratkaistava Suomessa, mutta mikään kunta ei ole 1 momentin mukaan velvollinen järjestämään perhehoitoa tai laitoshuoltoa, sen järjestämisestä päättäminen kuuluu lapsen viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos lapsella ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu sen kunnan viranomaisille, jossa lapsen vanhemmat tai toinen heistä asuu tai oleskelee taikka, jos kumpikaan vanhemmista ei asu eikä oleskele Suomessa, vanhempien tai toisen heistä viimeisimmän

asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos kummallakaan vanhemmista ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu Helsingin kaupungin viranomaisille. Jos lapselle päätetään järjestää perhehoitoa tai laitoshuoltoa Suomessa, vastaa sen järjestämisestä ja tästä aiheutuvista kustannuksista se kunta, jonka viranomainen on edellä sanotun mukaisesti päättänyt asiasta.

Perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun järjestäminen sellaiselle lapselle tai nuorelle, jonka vanhemmat tai toinen heistä on tai on ollut Suomen kansalainen, mutta jolla ei ole sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen

mukaan asuin- tai oleskelukuntaa Suomessa ja jonka sosiaali- ja terveysministeriö saamiensa alustavien tietojen perusteella ei katso saavan asianmukaista huoltoa asuin- tai oleskelumaassaan, kuuluu 2 momentissa säädettyjen perusteiden mukaan määräytyvälle kunnalle. Lastensuojelua voidaan tämän momentin nojalla järjestää vain, jollei 2 momentissa mainitusta asetuksesta tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä päivänä _____ kuuta 20_____

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

YLEISSOPIMUS TOIMIVALLASTA,
SOVELLETTAVASTA LAISTA, TUO-
MIOIDEN TUNNUSTAMISESTA JA
TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA SEKÄ YH-
TEISTYÖSTÄ VANHEMPAINVASTUU-
SEEN JA LASTEN SUOJELUUN LIIT-
TYVISSÄ ASIOISSA

(Tehty 19 lokakuuta 1996)

Tämän yleissopimuksen allekirjoittajaval-
tiot, jotka

ottavat huomioon tarpeen parantaa lasten
suojelua kansainvälisissä tilanteissa,

haluavat välttää oikeusjärjestelmiensä vä-
lisiä ristiriitatilanteita lasten suojeluun liit-
tyvän toimivallan, sovellettavan lain ja toi-
menpiteiden tunnustamisen ja täytäntöönpan-
non osalta,

palauttavat mieleen kansainvälisen yhteis-
työn merkityksen lasten suojelussa,

vahvistavat periaatteen, jonka mukaan en-
sisijaisesti on otettava huomioon lapsen etu,
toteavat, että 5 päivänä lokakuuta 1961
tehtyä, viranomaisten toimivaltaa ja sovel-
lettavaa lakia alaikäisten suojelussa koske-
vaa yleissopimusta on tarpeen uudistaa,

haluavat laatia yhteiset määräykset edellä
mainittua tarkoitusta varten, ottaen huomi-
oon 20 päivänä marraskuuta 1989 tehdyn
lapsen oikeuksia koskevan Yhdistyneiden
Kansakuntien yleissopimuksen,

ovat sopineet seuraavista määräyksistä:

I LUKU

Yleissopimuksen soveltamisala

1 artikla

1. Tämän yleissopimuksen tarkoituksena
on:

a) määrittää valtio, jonka viranomaiset
ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpitei-
siin lapsen tai hänen omaisuutensa suojel-
miseksi;

CONVENTION ON JURISDICTION, AP-
PLICABLE LAW, RECOGNITION, EN-
FORCEMENT AND COOPERATION IN
RESPECT OF PARENTAL RESPONSI-
BILITY AND MEASURES FOR THE
PROTECTION OF CHILDREN

(Concluded 19 October 1996)

The States signatory to the present Con-
vention,

Considering the need to improve the pro-
tection of children in international situa-
tions,

Wishing to avoid conflicts between their
legal systems in respect of jurisdiction, ap-
plicable law, recognition and enforcement
of measures for the protection of children,

Recalling the importance of international
cooperation for the protection of children,

Confirming that the best interests of the
child are to be a primary consideration,

Noting that the Convention of 5 October
1961 concerning the powers of authorities
and the law applicable in respect of the pro-
tection of minors is in need of revision,

Desiring to establish common provisions
to this effect, taking into account the United
Nations Convention on the Rights of the
Child of 20 November 1989,

Have agreed on the following provisions:

CHAPTER I

Scope of the convention

Article 1

1. The objects of the present Convention
are:

a) to determine the State whose authorities
have jurisdiction to take measures directed
to the protection of the person or property of
the child;

b) määrittää laki, jota edellä tarkoitettujen viranomaisten on sovellettava toimivaltaansa käyttäessään;

c) määrittää vanhempainvastuuseen sovellettava laki;

d) määrätä lasten suojeluun liittyvien toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta kaikissa sopimusvaltioissa;

e) luoda sopimusvaltioiden viranomaisten välille tämän yleissopimuksen tarkoituksen toteuttamiseen tarvittavaa yhteistyötä.

2. Tässä yleissopimuksessa käsite 'vanhempainvastuu' sisältää vanhempien huoltajuuteen tai muuhun vastaavaan asemaan perustuvat vanhempien, edunvalvojien tai muiden lapsen laillisten edustajien oikeudet, valtuudet ja velvollisuudet huolehtia lapsesta tai hänen omaisuudestaan.

2 artikla

Tätä yleissopimusta sovelletaan alle 18-vuotiaisiin lapsiin heidän syntymästään lähtien.

3 artikla

1 artiklassa tarkoitetut toimenpiteet voivat koskea erityisesti:

a) vanhempainvastuun määräytymistä, käyttöä, päättymistä tai rajoittamista sekä sen siirtämistä toiselle henkilölle;

b) lapsen huoltajan oikeuksia, mukaan lukien lapsen hoitoon liittyvät oikeudet ja erityisesti oikeus päättää lapsen asuinpaikasta sekä tapaamisoikeus, johon sisältyy oikeus viedä lapsi rajoitetuksi ajaksi pois asuinpaikastaan;

c) lapsen edunvalvontaa tai muuta vastaavaa järjestelyä;

d) lapsesta tai hänen omaisuutensa hoidosta taikka lapsen edustamisesta tai avustamisesta vastaavan henkilön tai elimen ja tämän tehtävien määrittämistä;

e) lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshuoltoon taikka lapsen hoidon järjestämistä kafalan tai muun vastaavan huoltojär-

b) to determine which law is to be applied by such authorities in exercising their jurisdiction;

c) to determine the law applicable to parental responsibility;

d) to provide for the recognition and enforcement of such measures of protection in all Contracting States;

e) to establish such cooperation between the authorities of the Contracting States as may be necessary in order to achieve the purposes of this Convention.

2. For the purposes of this Convention, the term 'parental responsibility' includes parental authority, or any analogous relationship of authority determining the rights, powers and responsibilities of parents, guardians or other legal representatives in relation to the person or the property of the child.

Article 2

The Convention applies to children from the moment of their birth until they reach the age of 18 years.

Article 3

The measures referred to in Article 1 may deal in particular with:

a) the attribution, exercise, termination or restriction of parental responsibility, as well as its delegation;

b) rights of custody, including rights relating to the care of the person of the child and, in particular, the right to determine the child's place of residence, as well as rights of access including the right to take a child for a limited period of time to a place other than the child's habitual residence;

c) guardianship, curatorship and analogous institutions;

d) the designation and functions of any person or body having charge of the child's person or property, representing or assisting the child;

e) the placement of the child in a foster family or in institutional care, or the provision of care by 'kafala' or an analogous n-

jestelyn avulla;

f) lapsesta vastuussa olevan henkilön suoritettaman lapsen hoidon viranomaisvalvontaa;

g) lapsen omaisuuden hoitoa, säilyttämistä tai luovuttamista.

4 artikla

Tätä yleissopimusta ei sovelleta:

a) vanhemmuuden vahvistamiseen tai kiistämiseen;

b) lapseksiottamista koskeviin päätöksiin, lapseksiottamisen vahvistamista valmisteleviin toimenpiteisiin eikä ottolapsisuhteen kumoamiseen tai purkamiseen;

c) lapsen sukunimeen ja etunimiin;

d) vajaanvaltaisuudesta vapautumiseen (emancipation);

e) elatusvelvollisuuteen;

f) tarkoitemääräyksiin (trusteihin) tai perintöoikeuteen;

g) sosiaaliturvaan;

h) yleisiin koulutusta tai terveyttä koskeviin viranomaistoimenpiteisiin;

i) toimenpiteisiin, joihin on ryhdytty lasten tekemien rikosten johdosta;

j) turvapaikkaoikeutta ja maahanmuuttoa koskeviin päätöksiin.

II LUKU

Toimivalta

5 artikla

1. Sen sopimusvaltion oikeus- tai hallintoviranomaiset, jossa lapsella on asuinpaikka, ovat toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi.

2. Jos lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, toimivaltaisia viranomaisia ovat uuden asuinpaikkavaltion viranomaiset, jollei 7 artiklan määräyksistä muuta johdu.

stitution;

f) the supervision by a public authority of the care of a child by any person having charge of the child;

g) the administration, conservation or disposal of the child's property.

Article 4

The Convention does not apply to:

a) the establishment or contesting of a parent-child relationship;

b) decisions on adoption, measures preparatory to adoption, or the annulment or revocation of adoption;

c) the name and forenames of the child;

d) emancipation;

e) maintenance obligations;

f) trusts or succession;

g) social security;

h) public measures of a general nature in matters of education or health;

i) measures taken as a result of penal offences committed by children;

j) decisions on the right of asylum and on immigration.

CHAPTER II

Jurisdiction

Article 5

1. The judicial or administrative authorities of the Contracting State of the habitual residence of the child have jurisdiction to take measures directed to the protection of the child's person or property.

2. Subject to Article 7, in case of a change of the child's habitual residence to another Contracting State, the authorities of the State of the new habitual residence have jurisdiction.

6 artikla

1. Toimivalta, jota 5 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetaan, on pakolaislasten ja sellaisten lasten osalta, jotka kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi ovat vailla asuinpaikkaa, sen sopimusvaltion viranomaisilla, jonka alueella nämä lapset ovat.

2. Edellisen kappaleen määräyksiä sovelletaan myös lapsiin, joiden asuinpaikkaa ei voida selvittää.

7 artikla

1. Lapsen luvottoman poisviemisen tai palauttamatta jättämisen käsittävässä tapauksissa sen sopimusvaltion viranomaiset, jossa lapsella oli asuinpaikka välittömästi ennen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä, säilyttävät toimivaltansa kunnes lapsi on saanut asuinpaikan toisessa valtiossa, ja

a) kukin sellainen henkilö, laitos tai muu elin, jolla on huoltoa koskevia oikeuksia, on antanut suostumuksensa poisviemiseen tai palauttamatta jättämiseen; tai

b) lapsi on asunut kyseisessä valtiossa vähintään yhden vuoden sen jälkeen, kun sellaisella henkilöllä, laitoksella tai muulla elimellä, jolla on huoltoa koskevia oikeuksia, on ollut tai olisi pitänyt olla tieto lapsen olinpaikasta, eikä enää ole vireillä tuon ajanjakson aikana vireille pantua pyyntöä lapsen palauttamiseksi, ja lapsi on sopeutunut uuteen ympäristöönsä.

2. Lapsen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä on pidettävä luvottomana, jos:

a) se loukkaa huoltoa koskevia oikeuksia, jotka kuuluvat henkilölle, laitokselle tai muulle elimelle, joko yhdessä tai yksin, sen valtion oikeusjärjestyksen mukaisesti, missä lapsella oli asuinpaikka välittömästi ennen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä; ja

b) näitä oikeuksia oli poisviemisen tai palauttamatta jättämisen hetkellä tosiasiallisesti käytetty, joko yhdessä tai yksin, tai olisi käytetty, jollei poisviemistä tai palauttamatta jättämistä olisi tapahtunut.

Edellä a kohdassa tarkoitettua huoltoa koskevat oikeudet saattavat perustua etenkin välittömästi lakiin tai oikeus- tai hallintovi-

Article 6

1. For refugee children and children who, due to disturbances occurring in their country, are internationally displaced, the authorities of the Contracting State on the territory of which these children are present as a result of their displacement have the jurisdiction provided for in Article 5(1).

2. The provisions of the preceding paragraph also apply to children whose habitual residence cannot be established.

Article 7

1. In case of wrongful removal or retention of the child, the authorities of the Contracting State in which the child was habitually resident immediately before the removal or retention keep their jurisdiction until the child has acquired a habitual residence in another State, and

a) each person, institution or other body having rights of custody has acquiesced in the removal or retention; or

b) the child has resided in that other State for a period of at least one year after the person, institution or other body having rights of custody has or should have had knowledge of the whereabouts of the child, no request for return lodged within that period is still pending, and the child is settled in his or her new environment.

2. The removal or the retention of a child is to be considered wrongful where:

a) it is in breach of rights of custody attributed to a person, an institution or any other body, either jointly or alone, under the law of the State in which the child was habitually resident immediately before the removal or retention; and

b) at the time of removal or retention those rights were actually exercised, either jointly or alone, or would have been so exercised but for the removal or retention.

The rights of custody mentioned in subparagraph a above, may arise in particular by operation of law or by reason of a judi-

ranomaisen päätökseen taikka sopimukseen, jolla kyseessä olevassa valtiossa on oikeudellisia vaikutuksia.

3. Niin kauan kuin 1 kappaleessa ensin mainitut viranomaiset ovat toimivaltaisia, sen sopimusvaltion viranomaiset, johon lapsi on viety tai josta hänet on jätetty palauttamatta, voivat ryhtyä ainoastaan sellaisiin 11 artiklan mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi.

8 artikla

1. Jos 5 tai 6 artiklan mukaisesti toimivaltainen sopimusvaltion viranomainen katsoo, että toisen sopimusvaltion viranomaisella olisi paremmat edellytykset arvioida sitä, mikä kyseisessä tapauksessa on lapsen edun mukaista, se voi poikkeuksellisesti:

- pyytää joko suoraan tai valtionsa keskusviranomaisen välityksellä toisen valtion viranomaista käyttämään toimivaltaa tarpeelliseksi katsomiinsa suojelutoimenpiteisiin ryhtymiseksi, tai

- lykätä asian käsittelyä ja pyytää asian osapuolia esittämään edellä tarkoitettua pyynnön toisen valtion viranomaiselle.

2. Edellisessä kappaleessa tarkoitettu pyyntö voidaan esittää seuraavien sopimusvaltioiden viranomaisille:

- a) valtio, jonka kansalainen lapsi on,
- b) valtio, jossa on lapsen omaisuutta,

c) valtio, jonka viranomaiset käsittelevät lapsen vanhempien avioero- tai asumuserohakemusta taikka hakemusta heidän avioliittonsa mitätöimiseksi,

d) valtio, johon lapsella on läheinen yhteys.

3. Kyseessä olevat viranomaiset voivat vaihtaa näkemyksiä asiasta.

4. Viranomainen, jolle 1 kappaleen mukainen pyyntö on esitetty, voi käyttää toimivaltaa 5 tai 6 artiklan mukaisesti toimivaltaisen viranomaisen sijasta, jos se katsoo tämän olevan lapsen edun mukaista.

cial or administrative decision, or by reason of an agreement having legal effect under the law of that State.

3. So long as the authorities first mentioned in paragraph 1 keep their jurisdiction, the authorities of the Contracting State to which the child has been removed or in which he or she has been retained can take only such urgent measures under Article 11 as are necessary for the protection of the person or property of the child.

Article 8

1. By way of exception, the authority of a Contracting State having jurisdiction under Article 5 or Article 6, if it considers that the authority of another Contracting State would be better placed in the particular case to assess the best interests of the child, may either:

—request that other authority, directly or with the assistance of the Central Authority of its State, to assume jurisdiction to take such measures of protection as it considers to be necessary, or

—suspend consideration of the case and invite the parties to introduce such a request before the authority of that other State.

2. The Contracting States whose authorities may be addressed as provided in the preceding paragraph are:

- a) a State of which the child is a national;
- b) a State in which property of the child is located;

c) a State whose authorities are seized of an application for divorce or legal separation of the child's parents, or for annulment of their marriage;

d) a State with which the child has a substantial connection.

3. The authorities concerned may proceed to an exchange of views.

4. The authority addressed as provided in paragraph 1 may assume jurisdiction, in place of the authority having jurisdiction under Article 5 or Article 6, if it considers that this is in the child's best interests.

9 artikla

1. Jos 8 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettujen sopimusvaltion viranomaiset katsovat, että niillä on tiettyssä tapauksessa paremmat edellytykset arvioida, mikä on lapsen edun mukaista, ne voivat:

- pyytää sen sopimusvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta, jossa lapsella on asuinpaikka, joko suoraan tai kyseisen valtion keskusviranomaisen välityksellä, että niille annetaan lupa käyttää toimivaltaa lapsen suojelemiseksi tavalla, jota ne pitävät tarpeellisena, tai

- pyytää asian osapuolia esittämään edellä tarkoitettua pyynnön sen sopimusvaltion viranomaiselle, jossa lapsella on asuinpaikka.

2. Kyseessä olevat viranomaiset voivat vaihtaa näkemyksiä asiasta.

3. Pyyntöä esittänyt viranomaislainen voi käyttää toimivaltaa sen sopimusvaltion viranomaisen sijasta, jossa lapsella on asuinpaikka, ainoastaan, jos viimeksi mainittu viranomaislainen on hyväksynyt pyynnön.

10 artikla

1. Tämän rajoittamatta 5-9 artiklan soveltamista, sopimusvaltion viranomaiset, jotka käyttävät toimivaltaa päättääkseen lapsen vanhempien avioero- tai asumuserohakemuksista taikka hakemuksesta heidän avio- liittonsa mitätöimiseksi, voivat, jos heidän valtionsa laki tämän mahdollistaa, ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi, jos lapsella on asuinpaikka toisessa sopimusvaltiossa ja jos:

a) toisella lapsen vanhemmista on oikeudenkäynnin alkamisajankohtana asuinpaikka toimivaltaa käyttävässä valtiossa ja jommallakummalla vanhemmalla on vanhempainvastuu lapsesta, ja

b) vanhemmat sekä muu mahdollinen henkilö, jolla on vanhempainvastuu lapsesta, ovat hyväksyneet näiden viranomaisten toimivallan ryhtyä edellä tarkoitettuihin toimenpiteisiin ja tällainen toimivalta on lapsen edun mukainen.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen mukainen toimivalta ryhtyä toimenpiteisiin lapsen suojelemiseksi päättyy, kun avioero- tai asu-

Article 9

1. If the authorities of a Contracting State referred to in Article 8(2), consider that they are better placed in the particular case to assess the child's best interests, they may either:

—request the competent authority of the Contracting State of the habitual residence of the child, directly or with the assistance of the Central Authority of that State, that they be authorised to exercise jurisdiction to take the measures of protection which they consider to be necessary, or

—invite the parties to introduce such a request before the authority of the Contracting State of the habitual residence of the child.

2. The authorities concerned may proceed to an exchange of views.

3. The authority initiating the request may exercise jurisdiction in place of the authority of the Contracting State of the habitual residence of the child only if the latter authority has accepted the request.

Article 10

1. Without prejudice to Articles 5 to 9, the authorities of a Contracting State exercising jurisdiction to decide upon an application for divorce or legal separation of the parents of a child habitually resident in another Contracting State, or for annulment of their marriage, may, if the law of their State so provides, take measures directed to the protection of the person or property of such child if:

a) at the time of commencement of the proceedings, one of his or her parents habitually resides in that State and one of them has parental responsibility in relation to the child, and

b) the jurisdiction of these authorities to take such measures has been accepted by the parents, as well as by any other person who has parental responsibility in relation to the child, and is in the best interests of the child.

2. The jurisdiction provided for by paragraph 1 to take measures for the protection of the child ceases as soon as the decision

muserohakemuksesta taikka avioliiton mitätöimistä koskevasta hakemuksesta annettu myönteinen tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi tai kun oikeudenkäynti on muusta syystä päättynyt.

11 artikla

1. Kaikissa kiireellisissä tapauksissa sen sopimusvaltion viranomaiset, jonka alueella lapsi tai lapselle kuuluvaa omaisuutta on, ovat toimivaltaisia ryhtymään kaikkiin välttämättömiin suojelutoimenpiteisiin.

2. Jos edellisessä kappaleessa tarkoitetut toimenpiteet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka sopimusvaltiossa, ne raukeavat, kun 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ovat ryhtyneet tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin.

3. Jos 1 kappaleessa tarkoitetut toimenpiteet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka valtiossa, joka ei ole tämän sopimuksen osapuoli, ne raukeavat sopimusvaltiossa, kun kyseessä oleva sopimusvaltio on tunnustanut tilanteen edellyttämät toimenpiteet, joihin toisen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet.

12 artikla

1. Jollei 7 artiklan määräyksistä muuta johdu, sen sopimusvaltion viranomaiset, jonka alueella lapsi tai lapselle kuuluvaa omaisuutta on, ovat toimivaltaisia ryhtymään lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi väliaikaisiin toimenpiteisiin, joilla on oikeusvaikutuksia ainoastaan kyseisen valtion alueella, edellyttäen kuitenkin, että nämä toimenpiteet eivät ole ristiriidassa sellaisten toimenpiteiden kanssa, joihin 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ovat jo ryhtyneet.

2. Jos edellisessä kappaleessa tarkoitetut toimenpiteet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka sopimusvaltiossa, ne raukeavat, kun 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ovat päättäneet tilanteen mahdollisesti edellyttämistä suojelutoimenpiteistä.

3. Jos 1 kappaleessa tarkoitetut toimenpi-

allowing or refusing the application for divorce, legal separation or annulment of the marriage has become final, or the proceedings have come to an end for another reason.

Article 11

1. In all cases of urgency, the authorities of any Contracting State, in whose territory the child or property belonging to the child is present, have jurisdiction to take any necessary measures of protection.

2. The measures taken under the preceding paragraph with regard to a child habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10 have taken the measures required by the situation.

3. The measures taken under paragraph 1 with regard to a child who is habitually resident in a non-Contracting State shall lapse in each Contracting State as soon as measures required by the situation and taken by the authorities of another State are recognised in the Contracting State in question.

Article 12

1. Subject to Article 7, the authorities of a Contracting State, in whose territory the child or property belonging to the child is present, have jurisdiction to take measures of a provisional character for the protection of the person or property of the child which have a territorial effect limited to the State in question, in so far as such measures are not incompatible with measures already taken by authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10.

2. The measures taken under the preceding paragraph with regard to a child habitually resident in a Contracting State shall lapse as soon as the authorities which have jurisdiction under Articles 5 to 10 have taken a decision in respect of the measures of protection which may be required by the situation.

3. The measures taken under paragraph

teet koskevat lasta, jolla on asuinpaikka valtiossa, joka ei ole tämän yleissopimuksen osapuoli, ne raukeavat siinä sopimusvaltiossa, jossa toimenpiteisiin ryhdyttiin, kun kyseessä oleva sopimusvaltio on tunnustanut tilanteen edellyttämät toimenpiteet, joihin toisen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet.

13 artikla

1. Sopimusvaltion viranomaisten, jotka ovat 5–10 artiklan mukaisesti toimivaltaisia ryhtymään toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi, on pidättäydyttävä käyttämästä toimivaltaansa, jos vastaavia toimenpiteitä oli menettelyn alkamisen ajankohtana vaadittu toisen sopimusvaltion viranomaisilta, joilla oli 5–10 artiklan mukaan toimivalta vaatimuksen esittämishetkellä, ja toimenpiteitä edelleen harkitaan.

2. Edellisen kappaleen määräyksiä ei sovelleta, jos ne viranomaiset, joille pyyntö oli alunperin esitetty, ovat luopuneet oikeudestaan käyttää toimivaltaansa.

14 artikla

Toimenpiteet, joihin 5–10 artiklaa sovellettaessa on ryhdytty, ovat voimassa niihin liittyvien ehtojen mukaisesti, vaikka olosuhteiden muutos on poistanut perusteen, jonka nojalla toimivaltaa käytettiin, jolleivät yleissopimuksen mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset ole muuttaneet kyseisiä toimenpiteitä, korvanneet niitä toisilla tai päättäneet niiden lopettamisesta.

III LUKU

Sovellettava laki

15 artikla

1. Käyttäessään II luvun määräysten mukaista toimivaltaansa sopimusvaltioiden viranomaiset soveltavat omaa lakiaan.

2. Viranomaiset voivat kuitenkin poikkeuksellisesti soveltaa tai ottaa huomioon sel-

ly with regard to a child who is habitually resident in a non-Contracting State shall lapse in the Contracting State where the measures were taken as soon as measures required by the situation and taken by the authorities of another State are recognised in the Contracting State in question.

Article 13

1. The authorities of a Contracting State which have jurisdiction under Articles 5 to 10 to take measures for the protection of the person or property of the child must abstain from exercising this jurisdiction if, at the time of the commencement of the proceedings, corresponding measures have been requested from the authorities of another Contracting State having jurisdiction under Articles 5 to 10 at the time of the request and are still under consideration.

2. The provisions of the preceding paragraph shall not apply if the authorities before whom the request for measures was initially introduced have declined jurisdiction.

Article 14

The measures taken in application of Articles 5 to 10 remain in force according to their terms, even if a change of circumstances has eliminated the basis upon which jurisdiction was founded, so long as the authorities which have jurisdiction under the Convention have not modified, replaced or terminated such measures.

CHAPTER III

Applicable law

Article 15

1. In exercising their jurisdiction under the provisions of Chapter II, the authorities of the Contracting States shall apply their own law.

2. However, in so far as the protection of the person or the property of the child re-

laisen toisen valtion lain, johon asialla on läheinen yhteys, jos lapsen tai hänen omaisuutensa suojeleminen sitä edellyttää.

3. Jos lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen sopimusvaltioon, edellisessä asuinpaikka-valtiossa toteutettujen toimenpiteiden soveltamista koskevat ehdot määräytyvät tämän toisen valtion lain mukaisesti asuinpaikan muutoksesta lähtien.

16 artikla

1. Vanhempainvastuun määräytymiseen tai päättymiseen välittömästi lain nojalla, ilman oikeus- tai hallintoviranomaisen myötävaikutusta, sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on asuinpaikka.

2. Vanhempainvastuun määräytymiseen tai päättymiseen sopimuksen tai yksipuolisen oikeustoimen nojalla, ilman oikeus- tai hallintoviranomaisen myötävaikutusta, sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on asuinpaikka sopimuksen tai oikeustoimen voimaantulon ajankohtana.

3. Vanhempainvastuu, joka on olemassa sen valtion lain mukaan, jossa lapsella on asuinpaikka, säilyy myös sen jälkeen, kun lapsen asuinpaikka on siirtynyt toiseen valtioon.

4. Jos lapsen asuinpaikka muuttuu, kysymykseen, saako henkilö, jolla vanhempainvastuuta ei ennestään ole, välittömästi lain nojalla vanhempainvastuun, sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on uusi asuinpaikka.

17 artikla

Vanhempainvastuun käyttöön sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on asuinpaikka. Jos lapsen asuinpaikka muuttuu, vanhempainvastuun käyttöön sovelletaan sen valtion lakia, jossa lapsella on uusi asuinpaikka.

18 artikla

Tämän yleissopimuksen 16 artiklassa tar-

quires, they may exceptionally apply or take into consideration the law of another State with which the situation has a substantial connection.

3. If the child's habitual residence changes to another Contracting State, the law of that other State governs, from the time of the change, the conditions of application of the measures taken in the State of the former habitual residence.

Article 16

1. The attribution or extinction of parental responsibility by operation of law, without the intervention of a judicial or administrative authority, is governed by the law of the State of the habitual residence of the child.

2. The attribution or extinction of parental responsibility by an agreement or a unilateral act, without intervention of a judicial or administrative authority, is governed by the law of the State of the child's habitual residence at the time when the agreement or unilateral act takes effect.

3. Parental responsibility which exists under the law of the State of the child's habitual residence subsists after a change of that habitual residence to another State.

4. If the child's habitual residence changes, the attribution of parental responsibility by operation of law to a person who does not already have such responsibility is governed by the law of the State of the new habitual residence.

Article 17

The exercise of parental responsibility is governed by the law of the State of the child's habitual residence. If the child's habitual residence changes, it is governed by the law of the State of the new habitual residence.

Article 18

The parental responsibility referred to in

koitettu vanhempainvastuu voidaan lakkauttaa tai sen käyttöön liittyviä ehtoja voidaan muuttaa tämän yleissopimuksen mukaisin toimenpitein.

19 artikla

1. Sellaisen oikeustoimen pätevyyttä, joka on tehty kolmannen osapuolen ja sellaisen toisen henkilön välillä jolla olisi oikeus toimia lapsen laillisena edustajana sen valtion lain mukaisesti jossa oikeustoimeen on ryhdytty, ei voida kiistää eikä kolmatta osapuolta voida asettaa vastuuseen pelkästään sillä perusteella, että toisella henkilöllä ei ollut oikeutta toimia lapsen laillisena edustajana tämän yleissopimuksen määräysten nojalla sovellettavan lain mukaisesti, jollei kolmas osapuoli tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että vanhempainvastuuseen sovellettiin viimeksi mainittua lakia.

2. Edellisen kappaleen määräyksiä sovelletaan ainoastaan, jos oikeustoimi tehtiin saman valtion alueella olevien henkilöiden välillä.

20 artikla

Tämän luvun määräyksiä sovelletaan myös silloin, kun niiden nojalla sovellettava laki on sellaisen valtion laki, joka ei ole tämän yleissopimuksen osapuoli.

21 artikla

1. Tässä luvussa "laki" tarkoittaa lakia, joka on voimassa kyseessä olevassa valtiossa, lukuun ottamatta sen lainvalintasäännöksiä.

2. Jos kuitenkin laki, joka tulee 16 artiklan nojalla sovellettavaksi, on sellaisen valtion laki, joka ei ole tämän yleissopimuksen osapuoli, ja kyseisen valtion lainvalintasäännösten nojalla olisi sovellettava toisen tämän yleissopimuksen ulkopuolisen valtion lakia ja viimeksi mainittu valtio soveltaisi omaa lakiaan, sovellettava laki on viimeksi mainitun valtion laki. Jos viimeksi mainittu tämän yleissopimuksen ulkopuolinen valtio ei kuitenkaan soveltaisi omaa lakiaan, sovellettava laki määräytyy 16 artiklan mukaisesti.

Article 16 may be terminated, or the conditions of its exercise modified, by measures taken under this Convention.

Article 19

1. The validity of a transaction entered into between a third party and another person who would be entitled to act as the child's legal representative under the law of the State where the transaction was concluded cannot be contested, and the third party cannot be held liable, on the sole ground that the other person was not entitled to act as the child's legal representative under the law designated by the provisions of this Chapter, unless the third party knew or should have known that the parental responsibility was governed by the latter law.

2. The preceding paragraph applies only if the transaction was entered into between persons present on the territory of the same State.

Article 20

The provisions of this Chapter apply even if the law designated by them is the law of a non-Contracting State.

Article 21

1. In this Chapter the term 'law' means the law in force in a State other than its choice of law rules.

2. However, if the law applicable according to Article 16 is that of a non-Contracting State and if the choice of law rules of that State designate the law of another non-Contracting State which would apply its own law, the law of the latter State applies. If that other non-Contracting State would not apply its own law, the applicable law is that designated by Article 16.

22 artikla

Tämän luvun määräysten osoittaman lain soveltamisesta voidaan poiketa ainoastaan, jos sen soveltaminen olisi lapsen etu huomioon ottaen ilmeisesti vastoin oikeusjärjestyksen peruseriaatteita.

IV LUKU

Tunnustaminen ja täytäntöönpano*23 artikla*

1. Sopimusvaltion viranomaisten toimenpiteet tunnustetaan ilman eri vahvistusta kaikissa muissa sopimusvaltioissa.

2. Tunnustamisesta voidaan kuitenkin kieltäytyä:

a) jos toimenpiteen on suorittanut sellainen viranomainen, jonka toimivalta ei ole perustunut johonkin II luvun määräysten mukaisista perusteista;

b) jos toimenpide on tehty oikeudenkäynnissä tai hallinnollisessa menettelyssä ilman, että lapselle on varattu tilaisuutta tulla kuulluksi ja tämä loukkaa pyynnön vastaanottaneen valtion menettelyllisiä peruseriaatteita, eikä asia ole ollut kiireellinen;

c) sellaisen henkilön pyynnöstä, joka väittää, että toimenpide loukkaa hänen vanhempainvastuuseen liittyviä oikeuksiaan, jos toimenpiteeseen on ryhdytty ilman, että kyseiselle henkilölle on varattu tilaisuutta tulla kuulluksi, eikä asia ole ollut kiireellinen;

d) jos tunnustaminen olisi lapsen etu huomioon ottaen ilmeisesti vastoin pyynnön vastaanottaneen valtion oikeusjärjestyksen peruseriaatteita;

e) jos toimenpide on ristiriidassa sellaisen toimenpiteen kanssa, johon on myöhemmin ryhdytty sellaisessa tämän yleissopimuksen ulkopuolisessa valtiossa, jossa lapsella on asuinpaikka, ja jos tämä myöhempi toimenpide on tunnustettavissa pyynnön vastaanottaneessa valtiossa;

f) jos 33 artiklan määräysten mukaista

Article 22

The application of the law designated by the provisions of this Chapter can be refused only if this application would be manifestly contrary to public policy, taking into account the best interests of the child.

CHAPTER IV

Recognition and enforcement*Article 23*

1. The measures taken by the authorities of a Contracting State shall be recognised by operation of law in all other Contracting States.

2. Recognition may however be refused:

a) if the measure was taken by an authority whose jurisdiction was not based on one of the grounds provided for in Chapter II;

b) if the measure was taken, except in a case of urgency, in the context of a judicial or administrative proceeding, without the child having been provided the opportunity to be heard, in violation of fundamental principles of procedure of the requested State;

c) on the request of any person claiming that the measure infringes his or her parental responsibility, if such measure was taken, except in a case of urgency, without such person having been given an opportunity to be heard;

d) if such recognition is manifestly contrary to public policy of the requested State, taking into account the best interests of the child;

e) if the measure is incompatible with a later measure taken in the non-Contracting State of the habitual residence of the child, where this later measure fulfils the requirements for recognition in the requested State;

f) if the procedure provided in Article

menettelyä ei ole noudatettu.

24 artikla

Asianosainen voi pyytää sopimusvaltion toimivaltaisista viranomaisista päättämään toisessa sopimusvaltiossa suoritettujen toimenpiteiden tunnustamisesta tai tunnustamatta jättämisestä, tämän kuitenkaan rajoittamatta 23 artiklan 1 kappaleen määräysten soveltamista. Menettely määräytyy pyynnön vastaanottaneen valtion lain mukaisesti.

25 artikla

Se tosiseikkojen arviointi, johon toimenpiteiden suorittaneen sopimusvaltion viranomaisen on perustanut toimivaltansa, sitoo pyynnön vastaanottaneen valtion viranomaista.

26 artikla

1. Jos toimenpiteet, jotka on suoritettu sopimusvaltiossa ja jotka ovat siellä täytäntöönpanokelpoisia, edellyttävät täytäntöönpanoa toisessa sopimusvaltiossa, ne on viimeksi mainitussa valtiossa julistettava asianosaisen pyynnöstä täytäntöönpanokelpoiksi tai rekisteröitävä täytäntöönpanoa varten sen lain mukaista menettelyä noudattaen.

2. Kunkin sopimusvaltion on sovellettava toimenpiteiden täytäntöönpanokelpoiseksi julistamiseen tai rekisteröintiin yksinkertaista ja nopeaa menettelyä.

3. Toimenpiteiden täytäntöönpanokelpoiseksi julistamisesta tai rekisteröinnistä voidaan kieltäytyä ainoastaan jollakin 23 artiklan 2 kappaleessa mainitulla perusteella.

27 artikla

Toimenpiteiden sisältämää asiaratkaisua ei saa uudelleen tutkia, tämän kuitenkaan rajoittamatta sellaista asian käsittelyä, joka on tarpeen tätä artiklaa edeltävien artiklojen soveltamiselle.

33 has not been complied with.

Article 24

Without prejudice to Article 23(1), any interested person may request from the competent authorities of a Contracting State that they decide on the recognition or non-recognition of a measure taken in another Contracting State. The procedure is governed by the law of the requested State.

Article 25

The authority of the requested State is bound by the findings of fact on which the authority of the State where the measure was taken based its jurisdiction.

Article 26

1. If measures taken in one Contracting State and enforceable there require enforcement in another Contracting State, they shall, upon request by an interested party, be declared enforceable or registered for the purpose of enforcement in that other State according to the procedure provided in the law of the latter State.

2. Each Contracting State shall apply to the declaration of enforceability or registration a simple and rapid procedure.

3. The declaration of enforceability or registration may be refused only for one of the reasons set out in Article 23(2).

Article 27

Without prejudice to such review as is necessary in the application of the preceding Articles, there shall be no review of the merits of the measure taken.

28 artikla

Toimenpiteet, jotka on suoritettu yhdessä sopimusvaltiossa ja jotka on julistettu täytäntöönpanokelpoisiksi tai rekisteröity täytäntöönpanoa varten toisessa sopimusvaltiossa, pannaan täytäntöön viimeksi mainitussa valtiossa samalla tavoin kuin kyseisen sopimusvaltion omien viranomaisten toimenpiteet. Täytäntöönpano tapahtuu pyynnön vastaanottaneen valtion lain mukaisesti ja sen sallimissa rajoissa ottaen huomioon lapsen etu.

V LUKU

Yhteistyö*29 artikla*

1. Sopimusvaltio nimeää keskusviranomaisen vastaamaan niistä velvoitteista, joita tämä yleissopimus näille viranomaisille asettaa.

2. Liittovaltiot, valtiot, joissa on yhtä useampia oikeusjärjestelmiä, tai valtiot, joissa on itsehallintoalueita, voivat nimetä useamman kuin yhden keskusviranomaisen ja määritellä niiden alueellisen tai henkilöllisen toimivallan laajuuden. Valtion, joka on nimennyt useamman kuin yhden keskusviranomaisen, tulee nimetä se keskusviranomaisena, jolle tiedonannot voidaan lähettää toimitettaviksi eteenpäin kyseisen valtion asianomaiselle keskusviranomaiselle.

30 artikla

1. Keskusviranomaisten tulee olla keskenään yhteistyössä ja niiden tulee edistää valtioidensa toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä tämän yleissopimuksen tarkoitusten toteuttamiseksi.

2. Keskusviranomaisten tulee tätä yleissopimusta soveltaessaan ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin antaakseen tietoa kyseessä olevien valtioiden lasten suojeluun sovellettavasta lainsäädännöstä ja tarjolla olevista palveluista.

Article 28

Measures taken in one Contracting State and declared enforceable, or registered for the purpose of enforcement, in another Contracting State shall be enforced in the latter State as if they had been taken by the authorities of that State. Enforcement takes place in accordance with the law of the requested State to the extent provided by such law, taking into consideration the best interests of the child.

CHAPTER V

Cooperation*Article 29*

1. A Contracting State shall designate a Central Authority to discharge the duties which are imposed by the Convention on such authorities.

2. Federal States, States with more than one system of law or States having autonomous territorial units shall be free to appoint more than one Central Authority and to specify the territorial or personal extent of their functions. Where a State has appointed more than one Central Authority, it shall designate the Central Authority to which any communication may be addressed for transmission to the appropriate Central Authority within that State.

Article 30

1. Central Authorities shall cooperate with each other and promote cooperation amongst the competent authorities in their States to achieve the purposes of the Convention.

2. They shall, in connection with the application of the Convention, take appropriate steps to provide information as to the laws of, and services available in, their States relating to the protection of children.

31 artikla

Sopimusvaltion keskusviranomaisen on ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin joko suoraan tai muiden viranomaisten tai elimien välityksellä:

a) edistääkseen tiedonvaihtoa ja tarjotakseen 8 ja 9 artiklan ja tämän luvun määräysten mukaista apua;

b) edistääkseen välitysmenettelyn, sovittelun tai muiden vastaavien keinojen avulla sovinnollisia ratkaisuja lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa;

c) antaakseen toisen sopimusvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä apua lapsen olinpaikan selvittämiseksi silloin, kun näyttää ilmeiseltä, että lapsi voi olla pyynnön vastaanottaneen valtion alueella ja tarvita suojelua.

32 artikla

Kun keskusviranomainen tai muu toimivaltaisen viranomaisen sellaisessa sopimusvaltiossa, johon lapsella on läheinen yhteys, esittää asiaa koskevan perustellun pyynnön, sen sopimusvaltion keskusviranomainen, jossa lapsella on asuinpaikka ja jossa hän on, voi joko suoraan tai muun viranomaisen tai elimen välityksellä:

a) antaa tietoja lapsen tilanteesta;

b) pyytää valtionsa toimivaltaista viranomaista harkitsemaan, onko tarpeen ryhtyä toimenpiteisiin lapsen tai hänen omaisuutensa suojelemiseksi.

33 artikla

1. Jos 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltaisen viranomaisen harkitsee lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshuoltoon takka lapsen hoidon järjestämistä kafalan tai muun vastaavan järjestelyn avulla ja jos tällainen sijaishuolto tai hoito järjestettäisiin toisessa sopimusvaltiossa, sen tulee ensin

Article 31

The Central Authority of a Contracting State, either directly or through public authorities or other bodies, shall take all appropriate steps to:

a) facilitate the communications and offer the assistance provided for in Articles 8 and 9 and in this Chapter;

b) facilitate, by mediation, conciliation or similar means, agreed solutions for the protection of the person or property of the child in situations to which the Convention applies;

c) provide, on the request of a competent authority of another Contracting State, assistance in discovering the whereabouts of a child where it appears that the child may be present and in need of protection within the territory of the requested State.

Article 32

On a request made with supporting reasons by the Central Authority or other competent authority of any Contracting State with which the child has a substantial connection, the Central Authority of the Contracting State in which the child is habitually resident and present may, directly or through public authorities or other bodies:

a) provide a report on the situation of the child;

b) request the competent authority of its State to consider the need to take measures for the protection of the person or property of the child.

Article 33

1. If an authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 contemplates the placement of the child in a foster family or institutional care, or the provision of care by 'kafala' or an analogous institution, and if such placement or such provision of care is to take place in another Contracting State, it shall

neuvotella asiasta viimeksi mainitun valtion keskusviranomaisen tai muun toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Tätä tarkoitusta varten sen on toimitettava tietoja lapsen tilanteesta sekä perustelut ehdotetulle sijoittamiselle tai hoitojärjestelylle.

2. Päätös lapsen sijaishuollosta tai hoidosta voidaan tehdä pyynnön esittäneessä valtiossa ainoastaan, jos pyynnön vastaanottaneen valtion keskusviranomainen tai muu toimivaltainen viranomainen on suostunut sijaishuolto- tai hoitojärjestelyyn, ottaen huomioon lapsen edun.

34 artikla

1. Kun lasten suojeluun liittyvää toimenpidettä harkitaan, yleissopimuksen mukaisesti toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää sellaista toisen sopimusvaltion viranomaista, jolla on lapsen suojelun kannalta merkityksellisiä tietoja, toimittamaan nämä tiedot, jos lapsen tilanne sitä edellyttää.

2. Sopimusvaltio voi antaa selityksen, jonka mukaan tämän artiklan 1 kappaleen mukaiset pyynnöt voidaan toimittaa sen viranomaisille ainoastaan sen keskusviranomaisen välityksellä.

35 artikla

1. Sopimusvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää toisen sopimusvaltion viranomaisilta apua tämän yleissopimuksen mukaisten suojelutoimenpiteiden toimeenpanossa, erityisesti turvattaessa mahdollisuus tapaamisoikeuden sekä säännöllisen yhteydenpito-oikeuden tehokkaaseen toteutumiseen.

2. Sellaisen sopimusvaltion viranomaiset, jossa lapsella ei ole asuinpaikkaa, voivat kyseisessä valtiossa asuvan, tapaamisoikeuden vahvistamista tai sen säilyttämistä hakevan vanhemman pyynnöstä hankkia asiaan liittyviä tietoja tai todisteita ja antaa lausunnon siitä voidaanko kyseiselle vanhemmalle myöntää tapaamisoikeus sekä ehdoista, joilla tapaamisoikeutta voidaan käyttää. Viranomaisen, joka käyttää 5—10 artiklan mukaista toimivaltaa päättääkseen lapsen tapaamisoikeutta koskevasta hakemuksesta,

first consult with the Central Authority or other competent authority of the latter State. To that effect it shall transmit a report on the child together with the reasons for the proposed placement or provision of care.

2. The decision on the placement or provision of care may be made in the requesting State only if the Central Authority or other competent authority of the requested State has consented to the placement or provision of care, taking into account the child's best interests.

Article 34

1. Where a measure of protection is contemplated, the competent authorities under the Convention, if the situation of the child so requires, may request any authority of another Contracting State which has information relevant to the protection of the child to communicate such information.

2. A Contracting State may declare that requests under paragraph 1 shall be communicated to its authorities only through its Central Authority.

Article 35

1. The competent authorities of a Contracting State may request the authorities of another Contracting State to assist in the implementation of measures of protection taken under this Convention, especially in securing the effective exercise of rights of access as well as of the right to maintain direct contacts on a regular basis.

2. The authorities of a Contracting State in which the child does not habitually reside may, on the request of a parent residing in that State who is seeking to obtain or to maintain access to the child, gather information or evidence and may make a finding on the suitability of that parent to exercise access and on the conditions under which access is to be exercised. An authority exercising jurisdiction under Articles 5 to 10 to determine an application concerning access to the child, shall admit and consider such in-

tulee ottaa edellä tarkoitetut tiedot, todisteet ja lausunto vastaan ja harkita niiden merkitystä ennen päätöksentekoa.

3. Viranomainen, joka on 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltainen päättämään tapaamisoikeudesta, voi lykätä oikeudenkäyntiä, kunnes tämän artiklan 2 kappaleen mukainen menettely on saatettu päätökseen, erityisesti silloin, kun se harkitsee hakemusta lapsen edellisessä asuinpaikkavaltiossa myönnetyn tapaamisoikeuden rajoittamisesta tai lakkauttamisesta.

4. Tämän artiklan määräykset eivät estä 5—10 artiklan mukaisesti toimivaltaista viranomaista ryhtymästä väliaikaisiin toimenpiteisiin, kunnes tämän artiklan 2 kappaleen mukainen menettely on saatettu päätökseen.

36 artikla

Silloin kun lapsi on vakavasti vaarassa, sen sopimusvaltion toimivaltaisten viranomaisten, jossa toimenpiteisiin lapsen suojelemiseksi on ryhdytty tai jossa niitä harkitaan, on saadessaan tietoonsa, että lapsi on siirtynyt asumaan toiseen valtioon tai että lapsi on toisessa valtiossa, ilmoitettava kyseisen valtion viranomaisille vaarasta sekä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai joita harkitaan.

37 artikla

Viranomainen ei saa pyytää eikä toimittaa tietoja tämän luvun määräysten mukaisesti, jos se katsoo, että lapsi tai lapsen omaisuus niiden toimittamisen seurauksena todennäköisesti joutuisi vaaraan tai että niiden toimittaminen vakavasti uhkaisi lapsen perheenjäsenen vapautta tai elämää.

38 artikla

1. Sopimusvaltioiden keskusviranomaiset ja muut viranomaiset vastaavat kuluista, joita niille aiheutuu tämän luvun määräysten soveltamisesta, sanotun kuitenkin rajoittamatta mahdollisuutta periä palveluista kohtuullisia maksuja.

formation, evidence and finding before reaching its decision.

3. An authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 to decide on access may adjourn a proceeding pending the outcome of a request made under paragraph 2, in particular, when it is considering an application to restrict or terminate access rights granted in the State of the child's former habitual residence.

4. Nothing in this Article shall prevent an authority having jurisdiction under Articles 5 to 10 from taking provisional measures pending the outcome of the request made under paragraph 2.

Article 36

In any case where the child is exposed to a serious danger, the competent authorities of the Contracting State where measures for the protection of the child have been taken or are under consideration, if they are informed that the child's residence has changed to, or that the child is present in another State, shall inform the authorities of that other State about the danger involved and the measures taken or under consideration.

Article 37

An authority shall not request or transmit any information under this Chapter if to do so would, in its opinion, be likely to place the child's person or property in danger, or constitute a serious threat to the liberty or life of a member of the child's family.

Article 38

1. Without prejudice to the possibility of imposing reasonable charges for the provision of services, Central Authorities and other public authorities of Contracting States shall bear their own costs in applying the provisions of this Chapter.

2. Sopimusvaltio voi tehdä yhden tai useamman muun sopimusvaltion kanssa sopimuksen kulujen jakamisesta.

39 artikla

Sopimusvaltio voi tehdä yhden tai useamman muun sopimusvaltion kanssa sopimuksia edistääkseen tämän luvun määräysten soveltamista niiden välillä. Sopimuksen tehneiden valtioiden on toimitettava siitä jäljennös tämän yleissopimuksen tallettajalle.

VI LUKU

Yleiset määräykset

40 artikla

1. Sen sopimusvaltion viranomaiset, jossa lapsella on asuinpaikka tai jossa suojelutoimenpiteeseen on ryhdytty, voivat pyynnöstä antaa henkilölle, jolla on vanhempainvastuu tai joka vastaa lapsen tai hänen omaisuutensa suojelusta, todistuksen kyseisen henkilön asemasta ja valtuuksista.

2. Todistuksen mukaisen aseman ja valtuuksien oletetaan kuuluvan kyseiselle henkilölle, jollei muuta näydetä.

3. Kunkin sopimusvaltion tulee nimetä viranomainen, joka on toimivaltainen laatimaan todistuksen.

41 artikla

Tämän yleissopimuksen mukaisesti hankittuja tai toimitettuja henkilötietoja saa käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on hankittu tai toimitettu.

2. Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States concerning the allocation of charges.

Article 39

Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States with a view to improving the application of this Chapter in their mutual relations. The States which have concluded such an agreement shall transmit a copy to the depositary of the Convention.

CHAPTER VI

General provisions

Article 40

1. The authorities of the Contracting State of the child's habitual residence, or of the Contracting State where a measure of protection has been taken, may deliver to the person having parental responsibility or to the person entrusted with protection of the child's person or property, at his or her request, a certificate indicating the capacity in which that person is entitled to act and the powers conferred upon him or her.

2. The capacity and powers indicated in the certificate are presumed to be vested in that person, in the absence of proof to the contrary.

3. Each Contracting State shall designate the authorities competent to draw up the certificate.

Article 41

Personal data gathered or transmitted under the Convention shall be used only for the purposes for which they were gathered or transmitted.

42 artikla

Tietoja vastaanottavat viranomaiset varmistavat oman valtionsa lain mukaisesti, että tiedot pidetään luottamuksellisina.

Article 42

The authorities to whom information is transmitted shall ensure its confidentiality, in accordance with the law of their State.

43 artikla

Kaikki tämän yleissopimuksen mukaisesti välitetyt tai toimitetut asiakirjat on vapautettu laillistamisesta tai muusta vastaavasta muodollisuudesta.

Article 43

All documents forwarded or delivered under this Convention shall be exempt from legalisation or any analogous formality.

44 artikla

Kukin sopimusvaltio voi nimetä viranomaiset, joille 8, 9 ja 33 artiklan mukaiset pyynnöt tulee osoittaa.

Article 44

Each Contracting State may designate the authorities to which requests under Articles 8, 9 and 33 are to be addressed.

45 artikla

1. Tämän yleissopimuksen 29 ja 44 artiklassa tarkoitetut viranomaisten nimeämiset on annettava tiedoksi Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pysyvälle toimistolle.

2. Tämän yleissopimuksen 34 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettu selitys annetaan yleissopimuksen tallettajalle.

Article 45

1. The designations referred to in Articles 29 and 44 shall be communicated to the Permanent Bureau of The Hague Conference on Private International Law.

2. The declaration referred to in Article 34(2), shall be made to the depositary of the Convention.

46 artikla

Sopimusvaltiolla, jossa lapsen ja hänen omaisuutensa suojeluun sovelletaan yhtä useampaa oikeusjärjestelmää tai oikeussääntöjen kokonaisuutta, ei ole velvollisuutta soveltaa yleissopimuksen määräyksiä sellaisiin ristiriitatilanteisiin, jotka koskevat pelkästään kyseisiä oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia.

Article 46

A Contracting State in which different systems of law or sets of rules of law apply to the protection of the child and his or her property shall not be bound to apply the rules of the Convention to conflicts solely between such different systems or sets of rules of law.

47 artikla

Jos jossakin valtiossa on tässä yleissopimuksessa mainituissa asioissa voimassa kaksi tai useampia oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia, joita sovelletaan sen

Article 47

In relation to a State in which two or more systems of law or sets of rules of law with regard to any matter dealt with in this Convention apply in different territorial units:

eri alueilla:

1) viittauksella asuinpaikkaan kyseisessä valtiossa tarkoitetaan asuinpaikkaa asianomaisella alueella;

2) viittauksella lapsen oleskeluun kyseisessä valtiossa tarkoitetaan oleskelua asianomaisella alueella;

3) viittauksella kyseisessä valtiossa olevaan lapsen omaisuuteen tarkoitetaan lapsen omaisuutta asianomaisella alueella;

4) viittauksella valtioon, jonka kansalainen lapsi on, tarkoitetaan kyseisen valtion lain osoittamaa aluetta tai, jollei asiaan sovellettavia säännöksiä ole, sitä aluetta, johon lapsella on läheisin yhteys;

5) viittauksella valtioon, jonka viranomaiset käsittelevät lapsen vanhempien avioero- tai asumuserohakemusta taikka hakemusta heidän avioliittonsa mitätöimiseksi, tarkoitetaan sitä aluetta, jonka viranomaiset käsittelevät hakemusta;

6) viittauksella valtioon, johon lapsella on läheinen yhteys, tarkoitetaan sitä aluetta, johon lapsella on tällainen yhteys;

7) viittauksella valtioon, johon lapsi on viety tai josta hänet on jätetty palauttamatta, tarkoitetaan sitä aluetta, jolle lapsi on viety tai jolta hänet on jätetty palauttamatta;

8) viittauksella muuhun valtion elimeen tai viranomaiseen kuin keskusviranomaiseen tarkoitetaan sitä elintä tai viranomaista, joka on toimivaltainen asianomaisella alueella;

9) viittauksella sen valtion lakiin, menettelyyn tai viranomaiseen, jossa toimenpiteeseen on ryhdytty, tarkoitetaan sen alueen lakia, menettelyä tai viranomaista, jolla kyseiseen toimenpiteeseen on ryhdytty;

10) viittauksella pyynnön vastaanottaneen valtion lakiin, menettelyyn tai viranomaiseen tarkoitetaan sen alueen lakia, menettelyä tai viranomaista, jolla tunnustamista tai täytäntöönpanoa haetaan.

1. any reference to habitual residence in that State shall be construed as referring to habitual residence in a territorial unit;

2. any reference to the presence of the child in that State shall be construed as referring to presence in a territorial unit;

3. any reference to the location of property of the child in that State shall be construed as referring to location of property of the child in a territorial unit;

4. any reference to the State of which the child is a national shall be construed as referring to the territorial unit designated by the law of that State or, in the absence of relevant rules, to the territorial unit with which the child has the closest connection;

5. any reference to the State whose authorities are seised of an application for divorce or legal separation of the child's parents, or for annulment of their marriage, shall be construed as referring to the territorial unit whose authorities are seised of such application;

6. any reference to the State with which the child has a substantial connection shall be construed as referring to the territorial unit with which the child has such a connection;

7. any reference to the State to which the child has been removed or in which he or she has been retained shall be construed as referring to the relevant territorial unit to which the child has been removed or in which he or she has been retained;

8. any reference to bodies or authorities of that State, other than Central Authorities, shall be construed as referring to those authorised to act in the relevant territorial unit;

9. any reference to the law or procedure or authority of the State in which a measure has been taken shall be construed as referring to the law or procedure or authority of the territorial unit in which such measure was taken;

10. any reference to the law or procedure or authority of the requested State shall be construed as referring to the law or procedure or authority of the territorial unit in which recognition or enforcement is sought.

48 artikla

Jos valtio kostuu kahdesta tai useammasta alueesta, joista kullakin on oma oikeusjärjestelmä tai sääntökokonaisuus tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, III luvun nojalla sovellettava laki määräytyy seuraavien sääntöjen perusteella:

a) Jos kyseisessä valtiossa on voimassa säännökset, joissa määritetään, minkä alueen lakia sovelletaan, sovelletaan niiden osoittaman alueen lakia;

b) Jos valtiossa ei ole edellä tarkoitettuja säännöksiä, sovellettava laki on 47 artiklan määräysten mukaisen alueen laki.

49 artikla

Jos valtiossa on voimassa kaksi tai useampia oikeusjärjestelmiä tai sääntökokonaisuuksia, joita sovelletaan eri henkilöryhmiin tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, III luvun nojalla sovellettava laki määräytyy seuraavien sääntöjen perusteella:

a) Jos kyseisessä valtiossa on voimassa säännökset, joissa määritetään, mitä kyseisistä olevista laeista sovelletaan, sovelletaan niiden osoittamaa lakia;

b) Jos valtiossa ei ole edellä tarkoitettuja säännöksiä, sovelletaan sitä oikeusjärjestelmää tai sääntökokonaisuutta, johon lapsella on läheisin yhteys.

50 artikla

Tämä yleissopimus ei vaikuta 25 päivänä lokakuuta 1980 kansainvälisestä lapsikaappauksesta tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen soveltamiseen sellaisten valtioiden välillä, jotka ovat molempien yleissopimusten sopimuspuolia. Mikään ei kuitenkaan estä vetoamasta tämän yleissopimuksen määräyksiin luvottomasti poisviedyn tai palauttamatta jätetyn lapsen palauttamiseksi tai tapaamisoikeuden järjestämiseksi.

Article 48

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which comprises two or more territorial units each of which has its own system of law or set of rules of law in respect of matters covered by this Convention, the following rules apply:

a) if there are rules in force in such a State identifying which territorial unit's law is applicable, the law of that unit applies;

b) in the absence of such rules, the law of the relevant territorial unit as defined in Article 47 applies.

Article 49

For the purpose of identifying the applicable law under Chapter III, in relation to a State which has two or more systems of law or sets of rules of law applicable to different categories of persons in respect of matters covered by this Convention, the following rules apply:

a) if there are rules in force in such a State identifying which among such laws applies, that law applies;

b) in the absence of such rules, the law of the system or the set of rules of law with which the child has the closest connection applies.

Article 50

This Convention shall not affect the application of the Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, as between Parties to both Conventions. Nothing, however, precludes provisions of this Convention from being invoked for the purposes of obtaining the return of a child who has been wrongfully removed or retained or of organising access rights.

51 artikla

Tämä yleissopimus korvaa sopimusvaltioiden välisissä suhteissa 5 päivänä lokakuuta 1961 tehdyn, viranomaisten toimivaltaa ja sovellettavaa lakia alaikäisten suojelussa koskevan yleissopimuksen sekä Haagissa 12 päivänä kesäkuuta 1902 allekirjoitetun yleissopimuksen alaikäisten lasten holhouksesta, sanotun kuitenkin rajoittamatta edellä mainittuun 5 päivänä lokakuuta 1961 tehtyyn yleissopimukseen perustuvien toimenpiteiden tunnustamista.

52 artikla

1. Tämä yleissopimus ei vaikuta sellaisiin kansainvälisiin asiakirjoihin, joiden osapuolina on sopimusvaltioita ja jotka sisältävät määräyksiä tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, jolleivät kyseisten asiakirjojen osapuolina olevat valtiot anna toisensisältöistä selitystä.

2. Tämä yleissopimus ei vaikuta yhden tai useamman sopimusvaltion mahdollisuuteen tehdä sopimuksia, jotka sisältävät tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita koskevia määräyksiä, sellaisten lasten osalta, joilla on asuinpaikka kyseessä olevan sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa.

3. Sopimukset, joita yksi tai useampi sopimusvaltio tekee tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, eivät vaikuta tämän yleissopimuksen määräysten soveltamiseen sellaisten valtioiden ja muiden sopimusvaltioiden välillä.

4. Edellä olevien kappaleiden määräykset koskevat myös kyseessä olevien valtioiden yhtenäistä lainsäädäntöä, joka perustuu niiden välisiin alueellisiin tai muihin siteisiin.

53 artikla

1. Tätä yleissopimusta sovelletaan ainoastaan sellaisiin toimenpiteisiin, joihin valtiossa on ryhdytty sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut kyseisen valtion osalta voimaan.

2. Yleissopimusta sovelletaan sellaisten

Article 51

In relations between the Contracting States, this Convention replaces the Convention of 5 October 1961 concerning the powers of authorities and the law applicable in respect of the protection of minors, and the Convention governing the guardianship of minors, signed at The Hague 12 June 1902, without prejudice to the recognition of measures taken under the Convention of 5 October 1961 mentioned above.

Article 52

1. This Convention does not affect any international instrument to which Contracting States are Parties and which contains provisions on matters governed by the Convention, unless a contrary declaration is made by the States, Parties to such instrument.

2. This Convention does not affect the possibility for one or more Contracting States to conclude agreements which contain, in respect of children habitually resident in any of the States, Parties to such agreements, provisions on matters governed by this Convention.

3. Agreements to be concluded by one or more Contracting States on matters within the scope of this Convention do not affect, in the relationship of such States with other Contracting States, the application of the provisions of this Convention.

4. The preceding paragraphs also apply to uniform laws based on special ties of a regional or other nature between the States concerned.

Article 53

1. The Convention shall apply to measures only if they are taken in a State after the Convention has entered into force for that State.

2. The Convention shall apply to the rec-

toimenpiteiden tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon, joihin on ryhdytty sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut voimaan toimenpiteisiin ryhtyneen valtion ja pyynnön vastaanottaneen valtion välillä.

54 artikla

1. Sopimusvaltion keskusviranomaiselle tai muulle viranomaiselle osoitetun tiedonannon tulee olla laadittu alkuperäisellä kielellä ja siihen tulee liittää pyynnön vastaanottaneen valtion viralliselle kielelle tai jollekin sen viralliselle kielelle tehty käännös tai, jos tällaisen käännöksen toimittaminen aiheuttaisi vaikeuksia, käännös ranskan tai englannin kielelle.

2. Sopimusvaltio voi kuitenkin tekemällä varauman 60 artiklan mukaisesti kieltäytyä hyväksymästä joko ranskan tai englannin kielen, mutta ei kummankin, käyttämistä.

55 artikla

1. Sopimusvaltio voi 60 artiklan mukaisesti:

a) varata viranomaisilleen toimivallan ryhtyä toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on suojella kyseisen valtion alueella olevaa lapsen omaisuutta;

b) varata itselleen oikeuden olla tunnustamatta vanhempainvastuuta tai toimenpidettä, sikäli kuin tunnustaminen johtaisi risiriitaan sellaisten toimenpiteiden kanssa, joihin kyseisen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet edellä tarkoitettun omaisuuden osalta.

2. Varauma voidaan rajoittaa koskemaan tiettyjä omaisuuslajeja.

56 artikla

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pääsihteeri kutsuu säännöllisin väliajoin koolle erityiskomission, jossa tarkastellaan, miten tätä yleissopimusta käytännössä noudatetaan.

ognition and enforcement of measures taken after its entry into force as between the State where the measures have been taken and the requested State.

Article 54

1. Any communication sent to the Central Authority or to another authority of a Contracting State shall be in the original language, and shall be accompanied by a translation into the official language or one of the official languages of the other State or, where that is not feasible, a translation into French or English.

2. However, a Contracting State may, by making a reservation in accordance with Article 60, object to the use of either French or English, but not both.

Article 55

1. A Contracting State may, in accordance with Article 60:

a) reserve the jurisdiction of its authorities to take measures directed to the protection of property of a child situated on its territory;

b) reserve the right not to recognise any parental responsibility or measure in so far as it is incompatible with any measure taken by its authorities in relation to that property.

2. The reservation may be restricted to certain categories of property.

Article 56

The Secretary General of The Hague Conference on Private International Law shall at regular intervals convoke a Special Commission in order to review the practical operation of the Convention.

VII LUKU

Loppumääräykset*57 artikla*

1. Tämän yleissopimuksen voivat allekirjoittaa valtiot, jotka olivat Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseniä silloin kun sen 18. istunto pidettiin.

2. Yleissopimus on ratifioitava tai hyväksyttävä ja ratifioimis- tai hyväksymiskirjat on talletettava yleissopimuksen tallettajan, Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriön huostaan.

58 artikla

1. Muut valtiot voivat liittyä tähän yleissopimukseen sen tultua voimaan 61 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

2. Liittymiskirjat on talletettava tallettajan huostaan.

3. Liittyminen vaikuttaa vain liittyvän valtion ja niiden sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin, jotka eivät ole esittäneet vastalauseita liittymistä vastaan kuuden kuukauden kuluessa 63 artiklan b kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta. Valtiot voivat esittää vastalauseen myös ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen tai liittyessään siihen antamalla selityksen liittymisen jälkeen. Vastalauseesta on ilmoitettava tallettajalle.

59 artikla

1. Jos valtioon kuuluu kaksi tai useampia alueita, joissa tässä yleissopimuksessa mainituissa asioissa sovelletaan eri oikeusjärjestelmiä, valtio voi allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen tai liittyessään siihen antaa selityksen siitä, että tätä yleissopimusta sovelletaan kaikkiin sen alueisiin tai ainoastaan johonkin tai joihinkin niistä, sekä milloin tahansa muuttaa tätä selitystä antamalla uuden selityksen.

2. Tällaisesta selityksestä on ilmoitettava

CHAPTER VII

Final clauses*Article 57*

1. The Convention shall be open for signature by the States which were Members of The Hague Conference on Private International Law at the time of its eighteenth session.

2. It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, depositary of the Convention.

Article 58

1. Any other State may accede to the Convention after it has entered into force in accordance with Article 61, paragraph 1.

2. The instrument of accession shall be deposited with the depositary.

3. Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the six months after the receipt of the notification referred to in Article 63(b). Such an objection may also be raised by States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall be notified to the depositary.

Article 59

1. If a State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that the Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.

2. Any such declaration shall be notified

tallettajalle, ja siinä on selvästi yksilöitävä alueet, joilla yleissopimusta sovelletaan.

3. Jollei valtio anna tässä artiklassa tarkoitettua selitystä, yleissopimusta sovelletaan kyseisen valtion kaikkiin alueisiin.

60 artikla

1. Valtio voi viimeistään ratifioidessaan, hyväksyessään tai liittyessään tai antaessaan 59 artiklan mukaisen selityksen tehdä 54 artiklan 2 kappaleen tai 55 artiklan mukaisen varauksen taikka molemmat varaukset. Muita varauksia ei sallita.

2. Valtio voi milloin tahansa peruuttaa tekemänsä varauksen. Peruutuksesta on ilmoitettava tallettajalle.

3. Varauksen voimassaolo lakkaa kolmannen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun edellisessä kappaleessa mainittu ilmoitus on tehty.

61 artikla

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua kolmannen 57 artiklassa tarkoitetun ratifioimis- tai hyväksymiskirjan tallettamisesta.

2. Tämän jälkeen yleissopimus tulee voimaan:

a) sopimuksen myöhemmin ratifioivan tai hyväksyvän valtion osalta sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua kyseisen valtion ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisesta;

b) sopimukseen liittyvän valtion osalta sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua 58 artiklan 3 kappaleen mukaisen kuuden kuukauden ajanjakson päättymisestä;

c) sellaisen alueen osalta, jota sopimus on ulotettu koskemaan 59 artiklan mukaisesti, sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluttua mainitussa artiklassa tarkoitetun selityksen antamisesta.

to the depositary and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

3. If a State makes no declaration under this Article, the Convention is to extend to all territorial units of that State.

Article 60

1. Any State may, not later than the time of ratification, acceptance, approval or accession, or at the time of making a declaration in terms of Article 59, make one or both of the reservations provided for in Article 54(2), and Article 55. No other reservation shall be permitted.

2. Any State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the depositary.

3. The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification referred to in the preceding paragraph.

Article 61

1. The Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or approval referred to in Article 57.

2. Thereafter the Convention shall enter into force:

a) for each State ratifying, accepting or approving it subsequently, on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

b) for each State acceding, on the first day of the month following the expiration of three months after the expiration of the period of six months provided in Article 58(3);

c) for a territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 59, on the first day of the month following the expiration of three months after the notification referred to in that Article.

62 artikla

1. Tämän yleissopimuksen osapuolena oleva valtio voi irtisanoa sopimuksen tekemällä siitä tallettajalle osoitetun kirjallisen ilmoituksen. Irtisanominen voidaan rajoittaa koskemaan ainoastaan joitakin alueita, joihin yleissopimusta sovelletaan.

2. Irtisanominen tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kahdentoista kuukauden kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen. Jos ilmoituksessa on yksilöity mainittua pidempi aika irtisanomisen voimaantulolle, irtisanominen tulee voimaan kyseisen ajan kuluttua siitä, kun tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen.

63 artikla

Tallettajan on ilmoitettava Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäsenvaltioille ja 58 artiklan mukaisesti tähän yleissopimukseen liittyneille valtioille:

- a) edellä 57 artiklassa tarkoitetuista allekirjoituksista, ratifioinneista ja hyväksymisistä;
- b) edellä 58 artiklassa tarkoitetuista liittymisistä ja liittymistä vastaan esitetyistä vastalauseista;
- c) päivästä, jona tämä yleissopimus tulee 61 artiklan mukaisesti voimaan;
- d) edellä 34 artiklan 2 kappaleessa ja 59 artiklassa tarkoitetuista selityksistä;
- e) edellä 39 artiklassa tarkoitetuista sopimuksista;
- f) edellä 54 artiklan 2 kappaleessa ja 55 artiklassa tarkoitetuista varaumista ja 60 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetuista varaumien peruutuksista;
- g) edellä 62 artiklassa tarkoitetuista irtisanomisista.

Tämän vakuudeksi alla mainitut, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Article 62

1. A State Party to the Convention may denounce it by a notification in writing addressed to the depositary. The denunciation may be limited to certain territorial units to which the Convention applies.

2. The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of 12 months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period.

Article 63

The depositary shall notify the States Members of The Hague Conference on Private International Law and the States which have acceded in accordance with Article 58 of the following:

- a) the signatures, ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 57;
- b) the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 58;
- c) the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 61;
- d) the declarations referred to in Article 34(2), and Article 59;
- e) the agreements referred to in Article 39;
- f) the reservations referred to in Article 54(2), and Article 55 and the withdrawals referred to in Article 60(2);
- g) the denunciations referred to in Article 62.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Tehty Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 englannin ja ranskan kielellä, molempien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset, yhtenä kappaleena, joka talletetaan Alankomaiden kuningaskunnan hallituksen arkistoon ja jonka oikeaksi todistettu jäljennös toimitetaan diplomaattiteitse kaikille 18. istunnon aikana Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin jäseninä olleille valtioille.

Done at The Hague, on the 19th day of October 1996, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the States Members of The Hague Conference on Private International Law at the date of its eighteenth session.

Bilaga 1

KONVENTION OM BEHÖRIGHET,
TILLÄMPLIG LAG, ERKÄNNANDE,
VERKSTÄLLIGHET OCH SAMARBETE
I FRÅGOR OM FÖRÄLDRAANSVAR
OCH ÅTGÄRDER TILL SKYDD FÖR
BARN

(Ingicks den 19 oktober 1996)

De stater som har undertecknat denna konvention, som beaktar behovet att förbättra skyddet för barn i internationella situationer,

som önskar undvika konflikter mellan sina rättssystem när det gäller behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet i samband med åtgärder till skydd för barn,

som erinrar om vikten av internationellt samarbete till skydd för barn,

som bekräftar att barnets bästa skall komma i främsta rummet,

som noterar att konventionen av den 5 oktober 1961 om myndigheters behörighet och tillämplig lag i frågor till skydd för underåriga behöver revideras,

som önskar fastställa [utarbeta enl. H-93] gemensamma bestämmelser i detta syfte, med beaktande av Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter av den 20 november 1989,

har kommit överens om följande bestämmelser.

KAPITEL I

Konventionens tillämpningsområde

Artikel I

1. Ändamålet med denna konvention är:
a) Att fastställa den stat vars myndigheter har behörighet att vidta åtgärder till skydd för barnets person eller egendom.

CONVENTION CONCERNANT LA
COMPÉTENCE, LA LOI APPLICABLE,
LA RECONNAISSANCE, L'EXÉCUTION
ET LA COOPÉRATION EN MATIÈRE
DE RESPONSABILITÉ PARENTALE ET
DE MESURES DE PROTECTION DES
ENFANTS

(Conclue le 19 octobre 1996)

Les Etats signataires de la présente Convention,

Considérant qu'il convient de renforcer la protection des enfants dans les situations à caractère international,

Désirant éviter des conflits entre leurs systèmes juridiques en matière de compétence, loi applicable, reconnaissance et exécution des mesures de protection des enfants,

Rappelant l'importance de la coopération internationale pour la protection des enfants,

Confirmant que l'intérêt supérieur de l'enfant doit être une considération primordiale,

Constatant la nécessité de reviser la Convention du 5 octobre 1961 concernant la compétence des autorités et la loi applicable en matière de protection des mineurs,

Désirant établir des dispositions communes à cet effet, en tenant compte de la Convention des Nations Unies relative aux droits de l'enfant, du 20 novembre 1989,

Sont convenus des dispositions suivantes:

CHAPITRE I

Champ d'application de la convention

Article premier

1. La présente Convention a pour objet:
a) de déterminer l'Etat dont les autorités ont compétence pour prendre des mesures tendant à la protection de la personne ou des

b) Att fastställa vilken lag dessa myndigheter skall tillämpa när de utövar sin behörighet.

c) Att fastställa vilken lag som är tillämplig på föräldraansvar.

d) Att föreskriva erkännande och verkställighet av sådana skyddsåtgärder i alla fördragsslutande stater.

e) Att upprätta sådant samarbete mellan myndigheterna i de fördragsslutande staterna som krävs för att uppnå denna konventions mål.

2. I denna konvention omfattar begreppet "föräldraansvar" förälders vårdnadsrätt eller varje liknande förhållande som avgör föräldrars, förmyndares eller andra rättsliga företrädares rättigheter, befogenheter och ansvar i förhållande till barnets person eller egendom.

Artikel 2

Konventionen skall tillämpas på barn från födelsen till dess att de uppnått 18 års ålder.

Artikel 3

De åtgärder som avses i artikel 1 kan i synnerhet gälla

a) tillerkännande, utövande, upphörande eller begränsande av föräldraansvar liksom delegering av detsamma,

b) vårdnad, inbegripet de rättigheter som hänför sig till omvårdnaden om barnets person, och särskilt rätten att bestämma var barnet skall bo, samt umgänge, inbegripet rätten att för en begränsad tid ta med barnet till en annan plats än den där barnet har hemvist,

c) förmynderskap, godmanskap och liknande institut,

d) förordnande av och uppgifter för en person eller ett organ som skall ansvara för barnets person eller egendom, företräda eller bistå barnet,

e) placering av barnet i familjehem eller på en institution, eller om vård av ett barn genom kafala eller liknande institut,

biens de l'enfant;

b) de déterminer la loi applicable par ces autorités dans l'exercice de leur compétence;

c) de déterminer la loi applicable à la responsabilité parentale;

d) d'assurer la reconnaissance et l'exécution des mesures de protection dans tous les Etats contractants;

e) d'établir entre les autorités des Etats contractants la coopération nécessaire à la réalisation des objectifs de la Convention.

2. Aux fins de la Convention, l'expression «responsabilité parentale» comprend l'autorité parentale ou tout autre rapport d'autorité analogue déterminant les droits, les pouvoirs et les obligations des parents, d'un tuteur ou autre représentant légal à l'égard de la personne ou des biens de l'enfant.

Article 2

La Convention s'applique aux enfants à partir de leur naissance et jusqu'à ce qu'ils aient atteint l'âge de 18 ans.

Article 3

Les mesures prévues à l'article premier peuvent porter notamment sur:

a) l'attribution, l'exercice et le retrait total ou partiel de la responsabilité parentale, ainsi que la délégation de celle-ci;

b) le droit de garde, comprenant le droit portant sur les soins de la personne de l'enfant, et en particulier celui de décider de son lieu de résidence, ainsi que le droit de visite, comprenant le droit d'emmener l'enfant pour une période limitée dans un lieu autre que celui de sa résidence habituelle;

c) la tutelle, la curatelle et les institutions analogues;

d) la désignation et les fonctions de toute personne ou organisme chargé de s'occuper de la personne ou des biens de l'enfant, de le représenter ou de l'assister;

e) le placement de l'enfant dans une famille d'accueil ou dans un établissement, ou son recueil légal par kafala ou par une insti-

- f) tillsyn genom en offentlig myndighet av den omvårdnad barnet får av en person som har ansvar för barnet,
- g) förvaltning av, bevarande av eller förfogande över barnets egendom.

Artikel 4

- Denna konvention skall inte tillämpas på
- a) fastställande eller bestridande av föräldraskap,
 - b) beslut om adoption, åtgärder som utgör förberedelser för adoption, ogiltigförklaring eller upphävande av adoption,
 - c) barnets efternamn och förnamn,
 - d) myndighetsförklaring,
 - e) underhållsskyldighet,
 - f) truster och arv,
 - g) social trygghet,
 - h) offentligrättsliga åtgärder av allmän karaktär för utbildning och hälsa,
 - i) åtgärder som vidtas till följd av brottsliga gärningar som har begåtts av barn,
 - j) beslut om rätt till asyl och om immigration.

KAPITEL II

Behörighet

Artikel 5

1. De rättsliga eller administrativa myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist skall vara behöriga att vidta åtgärder som syftar till skydd för barnets person eller egendom.
2. Med förbehåll för artikel 7 skall, när barnet får ett nytt hemvist i en annan fördragsslutande stat, myndigheterna i den nya hemviststaten vara behöriga.

Artikel 6

1. När det gäller flyktingbarn och barn som på grund av oroligheter i sitt land har fördrivits från detta skall myndigheterna i den fördragsslutande stat dit dessa barn har

tution analogue;

- f) la supervision par les autorités publiques des soins dispensés à l'enfant par toute personne ayant la charge de cet enfant;
- g) l'administration, la conservation ou la disposition des biens de l'enfant.

Article 4

- Sont exclus du domaine de la Convention:
- a) l'établissement et la contestation de la filiation;
 - b) la décision sur l'adoption et les mesures qui la préparent, ainsi que l'annulation et la révocation de l'adoption;
 - c) les nom et prénoms de l'enfant;
 - d) l'émancipation;
 - e) les obligations alimentaires;
 - f) les trusts et successions;
 - g) la sécurité sociale;
 - h) les mesures publiques de caractère général en matière d'éducation et de santé;
 - i) les mesures prises en conséquence d'infractions pénales commises par des enfants;
 - j) les décisions sur le droit d'asile et en matière d'immigration.

CHAPITRE II

Compétence

Article 5

1. Les autorités, tant judiciaires qu'administratives, de l'Etat contractant de la résidence habituelle de l'enfant sont compétentes pour prendre des mesures tendant à la protection de sa personne ou de ses biens.
2. Sous réserve de l'article 7, en cas de changement de la résidence habituelle de l'enfant dans un autre Etat contractant, sont compétentes les autorités de l'Etat de la nouvelle résidence habituelle.

Article 6

1. Pour les enfants réfugiés et les enfants qui, par suite de troubles prévalant dans leur pays, sont internationalement déplacés, les autorités de l'Etat contractant sur le territoire

flytt ha den behörighet som anges i artikel 5.1.

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall också tillämpas på barn vars hemvist inte kan fastställas.

Artikel 7

1. Vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn skall myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet behålla sin behörighet tills barnet har fått hemvist i en annan stat, och

a) varje person, institution eller annat organ som har vårdnad om barnet har godtagit bortförandet eller kvarhållandet, eller

b) barnet har varit bosatt i denna andra stat i minst ett år efter det att den person, den institution eller det andra organ som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig, ingen begäran om återlämnande som lämnats in under den perioden väntar på avgörande, och barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö.

2. Ett bortförande eller ett kvarhållande av ett barn skall betraktas som olovligt om det

a) strider mot den vårdnad som har anförtrotts en person, en institution eller något annat organ, antingen gemensamt eller för sig, enligt lagen i den stat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet, och

b) denna rätt verkligen utövades, antingen gemensamt eller för sig, vid den tidpunkt då barnet fördes bort eller hölls kvar eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum.

Vårdnad som avses i a) kan i första hand uppkomma på grund av lag eller genom ett rättsligt eller administrativt avgörande, eller genom en överenskommelse med rättslig verkan enligt lagen i den staten.

3. Så länge de myndigheter som avses i punkt 1 har kvar sin behörighet kan myndigheterna i den fördragsslutande stat dit bar-

duquel ces enfants sont présents du fait de leur déplacement exercent la compétence prévue au paragraphe premier de l'article 5.

2. La disposition du paragraphe précédent s'applique également aux enfants dont la résidence habituelle ne peut être établie.

Article 7

1. En cas de déplacement ou de non-retour illicite de l'enfant, les autorités de l'Etat contractant dans lequel l'enfant avait sa résidence habituelle immédiatement avant son déplacement ou son non-retour conservent leur compétence jusqu'au moment où l'enfant a acquis une résidence habituelle dans un autre Etat et que:

a) toute personne, institution ou autre organisme ayant le droit de garde a acquiescé au déplacement ou au non-retour; ou

b) l'enfant a résidé dans cet autre Etat pour une période d'au moins un an après que la personne, l'institution ou tout autre organisme ayant le droit de garde a connu ou aurait dû connaître le lieu où se trouvait l'enfant, aucune demande de retour présentée pendant cette période n'est encore en cours d'examen, et l'enfant s'est intégré dans son nouveau milieu.

2. Le déplacement ou le non-retour de l'enfant est considéré comme illicite:

a) lorsqu'il a lieu en violation d'un droit de garde, attribué à une personne, une institution ou tout autre organisme, seul ou conjointement, par le droit de l'Etat dans lequel l'enfant avait sa résidence habituelle immédiatement avant son déplacement ou son non-retour, et

b) que ce droit était exercé de façon effective, seul ou conjointement, au moment du déplacement ou du non-retour, ou l'eût été si de tels événements n'étaient survenus.

Le droit de garde visé à la lettre a peut notamment résulter d'une attribution de plein droit, d'une décision judiciaire ou administrative, ou d'un accord en vigueur selon le droit de cet Etat.

3. Tant que les autorités mentionnées au paragraphe premier conservent leur compétence, les autorités de l'Etat contrac-

net har förts eller där det har hållits kvar endast vidta sådana åtgärder i brådskande fall enligt artikel 11 som är nödvändiga för att skydda barnets person eller egendom.

Artikel 8

1. I undantagsfall kan den myndighet i en fördragsslutande stat som är behörig enligt artikel 5 eller 6, om den anser att myndigheten i en annan fördragsslutande stat i det särskilda fallet är bättre lämpad att bedöma vad som är till barnets bästa, antingen

—begära att den andra myndigheten, direkt eller med hjälp av centralmyndigheten i dess stat, skall åta sig behörighet för att vidta sådana skyddsåtgärder som den anser nödvändig, eller

—låta handläggningen av ärendet vila och ge parterna tillfälle att lämna in en sådan framställning till myndigheten i den andra staten.

2. De fördragsslutande stater till vars myndigheter en framställning i enlighet med punkt 1 kan riktas är

- a) en stat i vilken barnet är medborgare,
- b) en stat i vilken egendom som tillhör barnet finns,
- c) en stat vid vars myndigheter talan har väckts om äktenskapskillnad eller hemskillnad eller om annullering av äktenskap mellan barnets föräldrar, eller
- d) en stat till vilken barnet har en väsentlig anknytning.

3. De berörda myndigheterna får sinsemellan överlägga i frågan.

4. Den myndighet till vilken en framställning har riktats i enlighet med punkt 1 får åta sig behörigheten i stället för den myndighet som är behörig enligt artikel 5 eller 6, om den anmodade ??? myndigheten anser att detta är till barnets bästa.

Artikel 9

1. Om myndigheterna i en fördragsslutande stat som avses i artikel 8.2 anser att de i det särskilda fallet är bättre lämpade att be-

tant où l'enfant a été déplacé ou retenu ne peuvent prendre que les mesures urgentes nécessaires à la protection de la personne ou des biens de l'enfant, conformément à l'article 11.

Article 8

1. A titre d'exception, l'autorité de l'Etat contractant compétente en application des articles 5 ou 6, si elle considère que l'autorité d'un autre Etat contractant serait mieux à même d'apprécier dans un cas particulier l'intérêt supérieur de l'enfant, peut

—soit demander à cette autorité, directement ou avec le concours de l'Autorité centrale de cet Etat, d'accepter la compétence pour prendre les mesures de protection qu'elle estimera nécessaires,

—soit surseoir à statuer et inviter les parties à saisir d'une telle demande l'autorité de cet autre Etat.

2. Les Etats contractants dont une autorité peut être requise ou saisie dans les conditions fixées au paragraphe précédent sont:

- a) un Etat dont l'enfant possède la nationalité,
- b) un Etat dans lequel sont situés des biens de l'enfant,
- c) un Etat dont une autorité est saisie d'une demande en divorce ou séparation de corps des parents de l'enfant, ou en annulation de leur mariage,
- d) un Etat avec lequel l'enfant présente un lien étroit.

3. Les autorités concernées peuvent procéder à un échange de vues.

4. L'autorité requise ou saisie dans les conditions prévues au paragraphe premier peut accepter la compétence, en lieu et place de l'autorité compétente en application des articles 5 ou 6, si elle considère que tel est l'intérêt supérieur de l'enfant.

Article 9

1. Les autorités des Etats contractants mentionnés à l'article 8, paragraphe 2, si elles considèrent qu'elles sont les mieux à

döma vad som är till barnets bästa får de antingen

—begära att den behöriga myndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist, antingen direkt eller med hjälp av centralmyndigheten i den staten, skall bemyndiga dem att utöva behörighet för att vidta de skyddsåtgärder som de anser nödvändiga, eller

—ge parterna tillfälle att lämna in en sådan framställning till myndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist.

2. De berörda myndigheterna får sinsemellan överlägga i frågan.

3. Den myndighet som lämnade framställningen får utöva behörighet i stället för myndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist endast om den sistnämnda myndigheten har beviljat framställningen.

Artikel 10

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 5—9 får myndigheterna i en fördragsslutande stat där en ansökan är upptagen till prövning om äktenskapsskillnad eller hemskillnad eller om annullering av äktenskap mellan föräldrarna till ett barn som har hemvist i en annan fördragsslutande stat, om lagen i deras stat så föreskriver, vidta åtgärder avsedda att skydda ett sådant barns person eller egendom om

a) en av barnets föräldrar vid den tidpunkt då förfarandet inleds har hemvist i den staten och en av dem har föräldraansvar för barnet, och

b) dessa myndigheters behörighet att vidta sådana åtgärder har godtagits av föräldrarna samt av eventuella andra personer som har föräldraansvar för barnet, och detta är till barnets bästa.

2. Den i punkt 1 angivna behörigheten att vidta åtgärder för att skydda barnet upphör så snart beslutet om att bevilja eller avslå ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskapet har vunnit laga kraft eller förfarandet har avslutats av något annat skäl.

même d'apprécier dans un cas particulier l'intérêt supérieur de l'enfant, peuvent

—soit demander à l'autorité compétente de l'Etat contractant de la résidence habituelle de l'enfant, directement ou avec le concours de l'Autorité centrale de cet Etat, de leur permettre d'exercer la compétence pour prendre les mesures de protection qu'elles estiment nécessaires,

—soit inviter les parties à présenter une telle demande devant les autorités de l'Etat contractant de la résidence habituelle de l'enfant.

2. Les autorités concernées peuvent procéder à un échange de vues.

3. L'autorité à l'origine de la demande ne peut exercer la compétence en lieu et place de l'autorité de l'Etat contractant de la résidence habituelle de l'enfant que si cette autorité a accepté la demande.

Article 10

1. Sans préjudice des articles 5 à 9, les autorités d'un Etat contractant, dans l'exercice de leur compétence pour connaître d'une demande en divorce ou séparation de corps des parents d'un enfant résidant habituellement dans un autre Etat contractant, ou en annulation de leur mariage, peuvent prendre, si la loi de leur Etat le permet, des mesures de protection de la personne ou des biens de l'enfant,

a) si, au commencement de la procédure, l'un des parents réside habituellement dans cet Etat et que l'un d'eux ait la responsabilité parentale à l'égard de l'enfant, et

b) si la compétence de ces autorités pour prendre de telles mesures a été acceptée par les parents, ainsi que par toute autre personne ayant la responsabilité parentale à l'égard de l'enfant et si cette compétence est conforme à l'intérêt supérieur de l'enfant.

2. La compétence prévue au paragraphe premier pour prendre des mesures de protection de l'enfant cesse dès lors que la décision faisant droit ou rejetant la demande en divorce, séparation de corps ou annulation du mariage est devenue définitive ou que la procédure a pris fin pour un autre motif.

Artikel 11

1. I alla brådskande fall skall myndigheterna i varje fördragsslutande stat på vars territorium barnet eller egendom som tillhör barnet finns ha behörighet att vidta nödvändiga skyddsåtgärder.

2. De åtgärder som vidtas med stöd av punkt 1 avseende ett barn som har hemvist i en fördragsslutande stat skall upphöra att gälla så snart de myndigheter som är behöriga enligt artiklarna 5—10 har vidtagit de åtgärder som situationen kräver.

3. De åtgärder som vidtas med stöd av punkt 1 avseende ett barn som har hemvist i en icke-fördragsslutande stat skall upphöra att gälla i varje fördragsslutande stat så snart de åtgärder som situationen kräver och som vidtas av en annan stats myndigheter erkänns i den fördragsslutande staten i fråga.

Artikel 12

1. Med förbehåll för artikel 7 skall myndigheterna i en fördragsslutande stat på vars territorium barnet eller egendom som tillhör barnet finns vara behöriga att vidta tillfälliga åtgärder till skydd för barnets person eller egendom, med territoriell verkan endast i staten i fråga, såvida åtgärderna inte är oförenliga med åtgärder som redan har vidtagits av de myndigheter som är behöriga enligt artiklarna 5—10.

2. De åtgärder som vidtas med stöd av punkt 1 avseende ett barn med hemvist i en fördragsslutande stat skall upphöra att gälla så snart de myndigheter som är behöriga enligt artiklarna 5—10 har fattat beslut i fråga om skyddsåtgärder som situationen kan kräva.

3. De åtgärder som vidtas med stöd av punkt 1 avseende ett barn med hemvist i en icke-fördragsslutande stat skall upphöra att gälla i den fördragsslutande stat där åtgärderna vidtogs, så snart de åtgärder som situationen kräver och som vidtas av en annan stats myndigheter erkänns i den fördragsslutande staten i fråga.

Article 11

1. Dans tous les cas d'urgence, les autorités de chaque Etat contractant sur le territoire duquel se trouve l'enfant ou des biens lui appartenant sont compétentes pour prendre les mesures de protection nécessaires.

2. Les mesures prises en application du paragraphe précédent à l'égard d'un enfant ayant sa résidence habituelle dans un Etat contractant cessent d'avoir effet dès que les autorités compétentes en vertu des articles 5 à 10 ont pris les mesures exigées par la situation.

3. Les mesures prises en application du paragraphe premier à l'égard d'un enfant ayant sa résidence habituelle dans un Etat non contractant cessent d'avoir effet dans chaque Etat contractant dès qu'y sont reconnues les mesures exigées par la situation, prises par les autorités d'un autre Etat.

Article 12

1. Sous réserve de l'article 7, les autorités d'un Etat contractant sur le territoire duquel se trouve l'enfant ou des biens lui appartenant sont compétentes pour prendre des mesures de protection de la personne ou des biens de l'enfant, ayant un caractère provisoire et une efficacité territoriale restreinte à cet Etat, pour autant que de telles mesures ne soient pas incompatibles avec celles déjà prises par les autorités compétentes en vertu des articles 5 à 10.

2. Les mesures prises en application du paragraphe précédent à l'égard d'un enfant ayant sa résidence habituelle dans un Etat contractant cessent d'avoir effet dès que les autorités compétentes en vertu des articles 5 à 10 se sont prononcées sur les mesures que pourrait exiger la situation.

3. Les mesures prises en application du paragraphe premier à l'égard d'un enfant ayant sa résidence habituelle dans un Etat non contractant cessent d'avoir effet dans l'Etat contractant où elles ont été prises dès qu'y sont reconnues les mesures exigées par la situation, prises par les autorités d'un autre Etat.

tande staten i fråga.

Artikel 13

1. De myndigheter i en fördragsslutande stat som enligt artiklarna 5—10 är behöriga att vidta åtgärder till skydd för barnets person eller egendom skall avstå från att utöva sin behörighet om — vid den tidpunkt då förfarandet inleds — motsvarande åtgärder har begärts och fortfarande övervägs hos myndigheterna i en annan fördragsslutande stat som vid tidpunkten för begäran är behöriga enligt artiklarna 5—10.

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall inte tillämpas om de myndigheter till vilka framställningen om åtgärder ursprungligen riktades har avstått från behörighet.

Artikel 14

De åtgärder som vidtas med stöd av artiklarna 5—10 skall gälla enligt sina villkor, även om grunden för behörigheten har upphört genom ändrade förhållanden, så länge de myndigheter som är behöriga enligt konventionen inte har ändrat, ersatt eller upphävt åtgärderna.

KAPITEL III

Tillämplig lag

Artikel 15

1. Myndigheterna i de fördragsslutande staterna skall tillämpa sin egen lag vid utövandet av sin behörighet enligt bestämmelserna i kapitel II.

2. Myndigheterna i de fördragsslutande staterna får emellertid, i den mån skyddet för barnets person eller egendom kräver detta, undantagsvis tillämpa eller beakta lagen i en annan stat till vilken situationen har väsentlig anknytning.

3. Om barnet får ett nytt hemvist i en annan fördragsslutande stat, skall den statens lag från och med tidpunkten för ändringen

Etat.

Article 13

1. Les autorités d'un Etat contractant qui sont compétentes selon les articles 5 à 10 pour prendre des mesures de protection de la personne ou des biens de l'enfant doivent s'abstenir de statuer si, lors de l'introduction de la procédure, des mesures correspondantes ont été demandées aux autorités d'un autre Etat contractant alors compétentes en vertu des articles 5 à 10 et sont encore en cours d'examen.

2. La disposition du paragraphe précédent ne s'applique pas si les autorités devant lesquelles la demande de mesures a été initialement présentée ont renoncé à leur compétence.

Article 14

Les mesures prises en application des articles 5 à 10 restent en vigueur dans les limites qui sont les leurs, même lorsqu'un changement des circonstances a fait disparaître l'élément sur lequel était fondée la compétence, tant que les autorités compétentes en vertu de la Convention ne les ont pas modifiées, remplacées ou levées.

CHAPITRE III

Loi applicable

Article 15

1. Dans l'exercice de la compétence qui leur est attribuée par les dispositions du chapitre II, les autorités des Etats contractants appliquent leur loi.

2. Toutefois, dans la mesure où la protection de la personne ou des biens de l'enfant le requiert, elles peuvent exceptionnellement appliquer ou prendre en considération la loi d'un autre Etat avec lequel la situation présente un lien étroit.

3. En cas de changement de la résidence habituelle de l'enfant dans un autre Etat contractant, la loi de cet autre Etat régit, à partir

bestämma villkoren för tillämpningen av de åtgärder som har vidtagits i den stat där barnet tidigare hade hemvist.

Artikel 16

1. Tillerkännande eller upphörande av föräldraansvar direkt på grund av lag, utan ingripande av en rättslig eller administrativ myndighet, skall bestämmas av lagen i den stat där barnet har hemvist.

2. Tillerkännande eller upphörande av föräldraansvar genom en överenskommelse eller en ensidig rättshandling utan ingripande av en rättslig eller administrativ myndighet skall bestämmas av lagen i den stat där barnet har hemvist vid den tidpunkt då överenskommelsen eller den ensidiga rättshandlingen får verkan.

3. Föräldraansvar som föreligger enligt lagen i den stat där barnet har hemvist består efter en ändring av hemvistet till en annan stat.

4. Om barnet får ett nytt hemvist, skall tillerkännande av föräldraansvar direkt på grund av lag till en person som inte redan har föräldraansvar bestämmas av den nya hemviststatens lag.

Artikel 17

Utövandet av föräldraansvaret skall bestämmas av lagen i den stat där barnet har hemvist. Om barnets hemvist ändras, skall utövandet av föräldraansvaret bestämmas av den nya hemviststatens lag.

Artikel 18

Det föräldraansvar som avses i artikel 16 får upphävas eller villkoren för utövandet av föräldraansvaret får ändras genom åtgärder som vidtas enligt denna konvention.

du moment où le changement est survenu, les conditions d'application des mesures prises dans l'Etat de l'ancienne résidence habituelle.

Article 16

1. L'attribution ou l'extinction de plein droit d'une responsabilité parentale, sans intervention d'une autorité judiciaire ou administrative, est régie par la loi de l'Etat de la résidence habituelle de l'enfant.

2. L'attribution ou l'extinction d'une responsabilité parentale par un accord ou un acte unilatéral, sans intervention d'une autorité judiciaire ou administrative, est régie par la loi de l'Etat de la résidence habituelle de l'enfant au moment où l'accord ou l'acte unilatéral prend effet.

3. La responsabilité parentale existant selon la loi de l'Etat de la résidence habituelle de l'enfant subsiste après le changement de cette résidence habituelle dans un autre Etat.

4. En cas de changement de la résidence habituelle de l'enfant, l'attribution de plein droit de la responsabilité parentale à une personne qui n'est pas déjà investie de cette responsabilité est régie par la loi de l'Etat de la nouvelle résidence habituelle.

Article 17

L'exercice de la responsabilité parentale est régi par la loi de l'Etat de la résidence habituelle de l'enfant. En cas de changement de la résidence habituelle de l'enfant, il est régi par la loi de l'Etat de la nouvelle résidence habituelle.

Article 18

La responsabilité parentale prévue à l'article 16 pourra être retirée ou ses conditions d'exercice modifiées par des mesures prises en application de la Convention.

Artikel 19

1. Giltigheten av en rättshandling som företagits mellan tredje man och en annan person som enligt lagen i den stat där rättshandlingen företogs är behörig att handla som barnets lagliga företrädare får inte angripas, och tredje man kan inte hållas ansvarig enbart på grund av att den andra personen inte var behörig att handla som barnets lagliga företrädare enligt den lag som anges i bestämmelserna i detta kapitel. Detta gäller inte om tredje man visste eller borde ha vetat att föräldraansvaret regleras i den lagen.

2. Punkt 1 skall tillämpas endast om rättshandlingen företogs mellan personer som befann sig på samma stats territorium.

Artikel 20

Bestämmelserna i detta kapitel skall tillämpas även om den lag som anvisas genom dessa bestämmelser är en icke-fördragsslutande stats lag.

Artikel 21

1. Med "lag" avses i detta kapitel den gällande lagen i en stat, med undantag för dess lagvalsregler.

2. Om den tillämpliga lagen enligt artikel 16 är en icke-fördragsslutande stats lag och om den statens lagvalsregler anvisar lagen i en annan icke-fördragsslutande stat som skulle tillämpa sin egen lag, skall dock lagen i den staten tillämpas. Om den andra icke-fördragsslutande staten inte skulle tillämpa sin egen lag, skall den lag tillämpas som anvisas genom artikel 16.

Artikel 22

Den lag som anvisas genom bestämmelserna i detta kapitel får åsidosättas endast om tillämpningen är uppenbart oförenlig med grunderna för rättsordningen (ordre public), med hänsyn tagen till barnets bästa.

Article 19

1. La validité d'un acte passé entre un tiers et une autre personne qui aurait la qualité de représentant légal selon la loi de l'Etat où l'acte a été passé ne peut être contestée, ni la responsabilité du tiers engagée, pour le seul motif que l'autre personne n'avait pas la qualité de représentant légal en vertu de la loi désignée par les dispositions du présent chapitre, sauf si le tiers savait ou devait savoir que la responsabilité parentale était régie par cette loi.

2. Le paragraphe précédent ne s'applique que dans le cas où l'acte a été passé entre personnes présentes sur le territoire d'un même Etat.

Article 20

Les dispositions du présent chapitre sont applicables même si la loi qu'elles désignent est celle d'un Etat non contractant.

Article 21

1. Au sens du présent chapitre, le terme «loi» désigne le droit en vigueur dans un Etat, à l'exclusion des règles de conflit de lois.

2. Toutefois, si la loi applicable en vertu de l'article 16 est celle d'un Etat non contractant et que les règles de conflit de cet Etat désignent la loi d'un autre Etat non contractant qui appliquerait sa propre loi, la loi de cet autre Etat est applicable. Si la loi de cet autre Etat non contractant ne se reconnaît pas applicable, la loi applicable est celle désignée par l'article 16.

Article 22

L'application de la loi désignée par les dispositions du présent chapitre ne peut être écartée que si cette application est manifestement contraire à l'ordre public, compte tenu de l'intérêt supérieur de l'enfant.

KAPITEL IV

Erkännande och verkställighet*Artikel 23*

1. De åtgärder som vidtas av en fördragsslutande stats myndigheter skall erkännas direkt på grund av lag i samtliga övriga fördragsslutande stater.

2. Erkännande får dock vägras

a) om åtgärden har vidtagits av en myndighet vars behörighet inte grundades på någon av de omständigheter som anges i kapitel II,

b) om åtgärden i strid med grundläggande rättegångsregler i den anmodade staten har vidtagits inom ramen för ett rättsligt eller administrativt förfarande utan att barnet har fått möjlighet att komma till tals, såvida det inte är fråga om ett brådskande fall,

c) om en person begär det och hävdar att åtgärden hindrar honom eller henne att utöva sitt föräldraansvar, om åtgärden har vidtagits utan att personen i fråga har fått möjlighet att yttra sig, såvida det inte är fråga om ett brådskande fall,

d) om ett erkännande uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den anmodade staten, med hänsyn tagen till barnets bästa,

e) om åtgärden är oförenlig med en senare åtgärd som har vidtagits i den icke-fördragsslutande stat där barnet har hemvist, om den senare åtgärden uppfyller kraven för erkännande i den anmodade staten,

f) om förfarandet enligt artikel 33 inte har följts.

Artikel 24

Utän att det påverkar tillämpningen av artikel 23.1 får varje berörd part begära att de behöriga myndigheterna i en fördragsslutande stat beslutar om erkännande eller icke-erkännande av en åtgärd som har vidtagits i en annan fördragsslutande stat. Förfarandet

CHAPITRE IV

Reconnaissance et exécution*Article 23*

1. Les mesures prises par les autorités d'un Etat contractant sont reconnues de plein droit dans les autres Etats contractants.

2. Toutefois, la reconnaissance peut être refusée:

a) si la mesure a été prise par une autorité dont la compétence n'était pas fondée sur un chef de compétence prévu au chapitre II;

b) si la mesure a été prise, hors le cas d'urgence, dans le cadre d'une procédure judiciaire ou administrative, sans qu'ait été donnée à l'enfant la possibilité d'être entendu, en violation des principes fondamentaux de procédure de l'Etat requis;

c) à la demande de toute personne prétendant que cette mesure porte atteinte à sa responsabilité parentale, si cette mesure a été prise, hors le cas d'urgence, sans qu'ait été donnée à cette personne la possibilité d'être entendue;

d) si la reconnaissance est manifestement contraire à l'ordre public de l'Etat requis, compte tenu de l'intérêt supérieur de l'enfant;

e) si la mesure est incompatible avec une mesure prise postérieurement dans l'Etat non contractant de la résidence habituelle de l'enfant, lorsque cette dernière mesure réunit les conditions nécessaires à sa reconnaissance dans l'Etat requis;

f) si la procédure prévue à l'article 33 n'a pas été respectée.

Article 24

Sans préjudice de l'article 23, paragraphe premier, toute personne intéressée peut demander aux autorités compétentes d'un Etat contractant qu'il soit statué sur la reconnaissance ou la non-reconnaissance d'une mesure prise dans un autre Etat contractant. La

skall regleras i den anmodade statens lag.

procédure est régie par la loi de l'Etat requis.

Artikel 25

Myndigheten i den anmodade staten skall vara bunden av bedömningen av de faktiska omständigheter på vilken myndigheten i den stat där åtgärden vidtogs grundade sin behörighet.

Article 25

L'autorité de l'Etat requis est liée par les constatations de fait sur lesquelles l'autorité de l'Etat qui a pris la mesure a fondé sa compétence.

Artikel 26

1. Om åtgärder som vidtas i en fördragsslutande stat och är verkställbara i den staten kräver verkställighet i en annan fördragsslutande stat, skall åtgärderna på begäran av en berörd part förklaras verkställbara eller registreras för verkställighet i den andra fördragsslutande staten i enlighet med det förfarande som anges i den statens lag

2. Varje fördragsslutande stat skall tillämpa ett enkelt och snabbt förfarande för verkställbarhetsförklaringen eller registreringen.

3. Verkställbarhetsförklaringen eller registreringen får vägras endast på någon av de i artikel 23.2 angivna grunderna.

Article 26

1. Si les mesures prises dans un Etat contractant et qui y sont exécutoires comportent des actes d'exécution dans un autre Etat contractant, elles sont, dans cet autre Etat, déclarées exécutoires ou enregistrées aux fins d'exécution, sur requête de toute partie intéressée, selon la procédure prévue par la loi de cet Etat.

2. Chaque Etat contractant applique à la déclaration d'exequatur ou à l'enregistrement une procédure simple et rapide.

3. La déclaration d'exequatur ou l'enregistrement ne peuvent être refusés que pour l'un des motifs prévus à l'article 23, paragraphe 2.

Artikel 27

Ingen omprövning i sak av den vidtagna åtgärden får äga rum, dock med förbehåll för den omprövning som är nödvändig för att tillämpa de föregående artiklarna.

Article 27

Sous réserve de ce qui est nécessaire pour l'application des articles qui précèdent, l'autorité de l'Etat requis ne procédera à aucune révision au fond de la mesure prise.

Artikel 28

Åtgärder som har vidtagits i en fördragsslutande stat och förklarats verkställbara eller registrerats för verkställighet i en annan fördragsslutande stat, skall verkställas i den senare staten som om de hade vidtagits av myndigheterna där. Verkställigheten skall äga rum enligt den anmodade statens lag med de begränsningar som föreskrivs där, och med hänsyn tagen till barnets bästa.

Article 28

Les mesures prises dans un Etat contractant, qui sont déclarées exécutoires ou enregistrées aux fins d'exécution dans un autre Etat contractant, y sont mises à exécution comme si elles avaient été prises par les autorités de cet autre Etat. La mise à exécution des mesures se fait conformément à la loi de l'Etat requis dans les limites qui y sont prévues, compte tenu de l'intérêt supérieur de l'enfant.

KAPITEL V

Samarbete*Artikel 29*

1. Varje fördragsslutande stat skall utse en centralmyndighet som skall ha till uppgift att fullgöra de skyldigheter som åläggs sådana myndigheter enligt denna konvention.

2. Federala stater, stater med mer än ett rättssystem eller stater som har autonoma territoriella enheter får utse fler än en centralmyndighet och att ange den territoriella eller den personliga omfattningen av deras befogenheter. Om en stat har utsett fler än en centralmyndighet skall den ange den centralmyndighet till vilken meddelanden kan sändas för vidarebefordran till behörig centralmyndighet inom den staten.

Artikel 30

1. Centralmyndigheterna skall samarbeta med varandra och främja samarbetet mellan de behöriga myndigheterna i sina stater för att uppnå målen med denna konvention.

2. De skall i samband med tillämpningen av konventionen vidta lämpliga åtgärder i syfte att tillhandahålla upplysningar om den lagstiftning och de tjänster som tillhandahålls? finns i deras stater till skydd för barn.

Artikel 31

Centralmyndigheten i en fördragsslutande stat skall, direkt eller genom myndigheter eller andra organ, vidta alla lämpliga åtgärder för att

a) underlätta den kommunikation och lämna det stöd som föreskrivs i artiklarna 8 och 9 samt i detta kapitel,

b) genom medling, förlikning eller liknande åtgärder underlätta samförståndslösningar till skydd för barnets person eller egendom i situationer som omfattas av konventionen,

CHAPITRE V

Coopération*Article 29*

1. Chaque Etat contractant désigne une Autorité centrale chargée de satisfaire aux obligations qui lui sont imposées par la Convention.

2. Un Etat fédéral, un Etat dans lequel plusieurs systèmes de droit sont en vigueur ou un Etat ayant des unités territoriales autonomes est libre de désigner plus d'une Autorité centrale et de spécifier l'étendue territoriale ou personnelle de leurs fonctions. L'Etat qui fait usage de cette faculté désigne l'Autorité centrale à laquelle toute communication peut être adressée en vue de sa transmission à l'Autorité centrale compétente au sein de cet Etat.

Article 30

1. Les Autorités centrales doivent coopérer entre elles et promouvoir la coopération entre les autorités compétentes de leur Etat pour réaliser les objectifs de la Convention.

2. Elles prennent, dans le cadre de l'application de la Convention, les dispositions appropriées pour fournir des informations sur leur législation, ainsi que sur les services disponibles dans leur Etat en matière de protection de l'enfant.

Article 31

L'Autorité centrale d'un Etat contractant prend soit directement, soit avec le concours d'autorités publiques ou d'autres organismes, toutes dispositions appropriées pour:

a) faciliter les communications et offrir l'assistance prévues aux articles 8 et 9 et au présent chapitre;

b) faciliter par la médiation, la conciliation ou tout autre mode analogue, des ententes à l'amiable sur la protection de la personne ou des biens de l'enfant, dans les situations auxquelles s'applique la Convention;

c) på begäran av en behörig myndighet i en annan fördragsslutande stat bistå med att ta reda på var ett barn befinner sig, om det kan antas att barnet befinner sig och behöver skydd på den anmodade statens territorium.

Artikel 32

Efter en motiverad begäran från centralmyndigheten eller annan behörig myndighet i en fördragsslutande stat till vilken barnet har väsentlig anknytning får centralmyndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist och befinner sig, direkt eller genom myndigheter eller andra organ,

- a) rapportera om barnets situation,
- b) begära att den behöriga myndigheten i dess stat överväger huruvida åtgärder måste vidtas till skydd för barnets person eller egendom.

Artikel 33

1. Om en myndighet som är behörig enligt artiklarna 5—10 överväger att placera barnet i familjehem eller på institution, eller ge vård genom kafala eller liknande institut, och om denna placering eller vård skall äga rum i en annan fördragsslutande stat, skall myndigheten först samråda med centralmyndigheten eller en annan behörig myndighet i denna stat. Den skall i detta syfte överlämna en rapport om barnet tillsammans med motiveringen för den föreslagna placeringen eller vården.

2. Beslut om placering eller om vård får fattas i den ansökande staten endast om centralmyndigheten eller en annan behörig myndighet i den anmodade staten har samtyckt till placeringen eller vården med beaktande av barnets bästa.

Artikel 34

1. När en skyddsåtgärd övervägs får de enligt konventionen behöriga myndigheterna, om detta krävs med hänsyn till barnets

c) aider, sur demande d'une autorité compétente d'un autre Etat contractant, à localiser l'enfant lorsqu'il paraît que celui-ci est présent sur le territoire de l'Etat requis et a besoin de protection.

Article 32

Sur demande motivée de l'Autorité centrale ou d'une autre autorité compétente d'un Etat contractant avec lequel l'enfant a un lien étroit, l'Autorité centrale de l'Etat contractant dans lequel l'enfant a sa résidence habituelle et dans lequel il est présent peut, soit directement, soit avec le concours d'autorités publiques ou d'autres organismes,

- a) fournir un rapport sur la situation de l'enfant;
- b) demander à l'autorité compétente de son Etat d'examiner l'opportunité de prendre des mesures tendant à la protection de la personne ou des biens de l'enfant.

Article 33

1. Lorsque l'autorité compétente en vertu des articles 5 à 10 envisage le placement de l'enfant dans une famille d'accueil ou dans un établissement, ou son recueil légal par kafala ou par une institution analogue, et que ce placement ou ce recueil aura lieu dans un autre Etat contractant, elle consulte au préalable l'Autorité centrale ou une autre autorité compétente de ce dernier Etat. Elle lui communique à cet effet un rapport sur l'enfant et les motifs de sa proposition sur le placement ou le recueil.

2. La décision sur le placement ou le recueil ne peut être prise dans l'Etat requérant que si l'Autorité centrale ou une autre autorité compétente de l'Etat requis a approuvé ce placement ou ce recueil, compte tenu de l'intérêt supérieur de l'enfant.

Article 34

1. Lorsqu'une mesure de protection est envisagée, les autorités compétentes en vertu de la Convention peuvent, si la situation

situation, begära att varje myndighet i en annan fördragsslutande stat som förfogar över upplysningar som är relevanta för skyddet av barnet överlämnar dessa upplysningar.

2. En fördragsslutande stat får meddela att framställningar enligt punkt 1 till dess myndigheter endast får lämnas genom centralmyndigheten.

Artikel 35

1. De behöriga myndigheterna i en fördragsslutande stat får begära att myndigheterna i en annan fördragsslutande stat bistår med genomförandet av skyddsåtgärder som vidtas med stöd av denna konvention, särskilt i fråga om att säkerställa det faktiska utövandet av umgängesrätt och rätten att upprätthålla regelbundna, direkta kontakter.

2. Myndigheterna i en fördragsslutande stat i vilken barnet inte har hemvist får, på begäran av en förälder som är bosatt i den staten och som önskar få eller behålla umgängesrätt med barnet, samla in upplysningar eller underlag. Vidare får myndigheterna uttala sig i frågan om det är lämpligt att denna förälder utövar umgängesrätt och på vilka villkor sådan umgängesrätt skulle kunna utövas. En myndighet som utövar behörighet enligt artiklarna 5–10 i fråga om umgängesrätt med barnet skall beakta sådana upplysningar, underlag och uttalanden när den fattar sitt beslut.

3. En myndighet som enligt artiklarna 5–10 är behörig att besluta om umgängesrätt får låta saken vila i avvaktan på resultatet av en begäran i enlighet med punkt 2, särskilt om den prövar en ansökan om ändring eller upphävande av umgängesrätt som beviljats i den stat där barnet tidigare hade hemvist.

4. Denna artikel hindrar inte att en myndighet som är behörig enligt artiklarna 5–10 har rätt att vidta interimistiska åtgärder i avvaktan på att en begäran enligt punkt 2 besvaras.

de l'enfant l'exige, demander à toute autorité d'un autre Etat contractant qui détient des informations utiles pour la protection de l'enfant de les lui communiquer.

2. Chaque Etat contractant pourra déclarer que les demandes prévues au paragraphe premier ne pourront être acheminées que par l'intermédiaire de son Autorité centrale.

Article 35

1. Les autorités compétentes d'un Etat contractant peuvent demander aux autorités d'un autre Etat contractant de prêter leur assistance à la mise en oeuvre de mesures de protection prises en application de la Convention, en particulier pour assurer l'exercice effectif d'un droit de visite, ainsi que du droit de maintenir des contacts directs réguliers.

2. Les autorités d'un Etat contractant dans lequel l'enfant n'a pas sa résidence habituelle peuvent, à la demande d'un parent résidant dans cet Etat et souhaitant obtenir ou conserver un droit de visite, recueillir des renseignements ou des preuves et se prononcer sur l'aptitude de ce parent à exercer le droit de visite et sur les conditions dans lesquelles il pourrait l'exercer. L'autorité compétente en vertu des articles 5 à 10 pour statuer sur le droit de visite devra, avant de se prononcer, prendre en considération ces renseignements, preuves ou conclusions.

3. Une autorité compétente en vertu des articles 5 à 10 pour statuer sur le droit de visite peut suspendre la procédure jusqu'au terme de la procédure prévue au paragraphe 2, notamment lorsqu'elle est saisie d'une demande tendant à modifier ou supprimer le droit de visite conféré par les autorités de l'Etat de l'ancienne résidence habituelle.

4. Cet article n'empêche pas une autorité compétente en vertu des articles 5 à 10 de prendre des mesures provisoires jusqu'au terme de la procédure prévue au paragraphe 2.

Artikel 36

I det fall barnet utsätts för allvarlig fara skall de behöriga myndigheterna i den fördragsslutande stat där åtgärder till skydd för barnet har vidtagits eller övervägs — om de får underrättelse om att barnet har bytt hemvist till eller befinner sig i en annan stat — underrätta myndigheterna i den staten om faran och om vilka åtgärder som vidtagits eller övervägs.

Artikel 37

En myndighet får inte begära eller överlämna upplysningar enligt detta kapitel om det, enligt myndighetens uppfattning, skulle kunna medföra fara för barnets person eller egendom eller innebära att friheten eller livet för en medlem av barnets familj allvarligt hotas.

Artikel 38

1. Utan att det påverkar möjligheten att ta ut skäliga avgifter för tjänster skall centralmyndigheter och andra myndigheter i fördragsslutande stater bära sina egna kostnader för tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel.

2. Varje fördragsslutande stat får träffa överenskommelser med en eller flera andra fördragsslutande stater om fördelningen av avgifter.

Artikel 39

Varje fördragsslutande stat får träffa överenskommelser med en eller flera andra fördragsslutande stater för att sinsemellan förbättra tillämpningen av detta kapitel. Stater som har ingått en sådan överenskommelse skall överlämna en kopia till konventionens depositarie.

Article 36

Dans le cas où l'enfant est exposé à un grave danger, les autorités compétentes de l'Etat contractant dans lequel des mesures de protection de cet enfant ont été prises ou sont en voie de l'être, si elles sont informées du changement de résidence ou de la présence de l'enfant dans un autre Etat, avisent les autorités de cet Etat de ce danger et des mesures prises ou en cours d'examen.

Article 37

Une autorité ne peut demander ou transmettre des informations en application de ce chapitre si elle est d'avis qu'une telle demande ou transmission pourrait mettre en danger la personne ou les biens de l'enfant, ou constituer une menace grave pour la liberté ou la vie d'un membre de sa famille.

Article 38

1. Sans préjudice de la possibilité de réclamer des frais raisonnables correspondant aux services fournis, les Autorités centrales et les autres autorités publiques des Etats contractants supportent leurs frais découlant de l'application des dispositions du présent chapitre.

2. Un Etat contractant peut conclure des accords avec un ou plusieurs autres Etats contractants sur la répartition des frais.

Article 39

Tout Etat contractant pourra conclure avec un ou plusieurs autres Etats contractants des accords en vue de favoriser dans leurs rapports réciproques l'application du présent chapitre. Les Etats qui ont conclu de tels accords en transmettront une copie au depositaire de la Convention.

KAPITEL VI

Allmänna bestämmelser

Artikel 40

1. Myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist eller i den fördragsslutande stat där en skyddsåtgärd vidtagits får, på begäran av den person som har föräldraansvaret eller den person som skall skydda barnets person eller egendom, för denna person, utfärda ett intyg om i vilken egenskap personen handlar och vilka befogenheter personen har.

2. Denna person skall, om inte annat kan visas, anses handla i den egenskap och ha de befogenheter som anges i intyget.

3. Varje fördragsslutande stat skall ange vilka myndigheter som är behöriga att utfärda intyget.

Artikel 41

Personuppgifter som samlats in eller överlämnats enligt konventionen får endast användas i de syften för vilka de samlats in eller överlämnats.

Artikel 42

De myndigheter till vilka upplysningar överlämnats skall sörja för att de omfattas av sekretess i enlighet med lagstiftningen i denna stat.

Artikel 43

Ingen legalisering eller annat liknande förfarande får krävas i fråga om handlingar som översänds eller överlämnas enligt denna konvention.

Artikel 44

Varje fördragsslutande stat får utse myndigheter till vilka framställningar enligt artiklarna 8, 9 och 33 skall göras.

CHAPITRE VI

Dispositions générales

Article 40

1. Les autorités de l'Etat contractant de la résidence habituelle de l'enfant ou de l'Etat contractant où une mesure de protection a été prise peuvent délivrer au titulaire de la responsabilité parentale ou à toute personne à qui est confiée la protection de la personne ou des biens de l'enfant, à sa demande, un certificat indiquant sa qualité et les pouvoirs qui lui sont conférés.

2. La qualité et les pouvoirs indiqués par le certificat sont tenus pour établis, sauf preuve contraire.

3. Chaque Etat contractant désigne les autorités habilitées à établir le certificat.

Article 41

Les données personnelles rassemblées ou transmises conformément à la Convention ne peuvent être utilisées à d'autres fins que celles pour lesquelles elles ont été rassemblées ou transmises.

Article 42

Les autorités auxquelles des informations sont transmises en assurent la confidentialité conformément à la loi de leur Etat.

Article 43

Les documents transmis ou délivrés en application de la Convention sont dispensés de toute légalisation ou de toute formalité analogue.

Article 44

Chaque Etat contractant peut désigner les autorités à qui les demandes prévues aux articles 8, 9 et 33 doivent être envoyées.

Artikel 45

1. Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå skall underrättas om de myndigheter som utses enligt artiklarna 29 och 44.

2. Förklaringar enligt artikel 34.2 skall ställas till konventionens depositarie.

Artikel 46

En fördragsslutande stat som i fråga om skydd av barn och deras egendom har olika rättssystem eller regelverk skall inte vara förpliktad att tillämpa denna konvention på konflikter uteslutande mellan sådana olika system eller regelverk.

Artikel 47

I förhållande till en stat som i fråga om denna konvention har två eller flera rättssystem eller regelverk som är tillämpliga inom olika territoriella enheter skall

1. varje hänvisning till hemvist i denna stat avse hemvist inom en territoriell enhet,

2. varje hänvisning till att barn befinner sig i denna stat avse att barn befinner sig inom en territoriell enhet,

3. varje hänvisning till att egendom som tillhör barnet finns i denna stat avse att egendom som tillhör barnet finns inom en territoriell enhet,

4. varje hänvisning till den stat i vilken barnet är medborgare avse den territoriella enhet som anges i denna stats lagstiftning eller, om relevanta regler saknas, den territoriella enhet till vilken barnet har närmast anknytning,

5. varje hänvisning till den stat till vars myndigheter det har inlämnats en ansökan om äktenskapsskillnad eller hemskillnad för barnets föräldrar, eller om annullering av deras äktenskap, avse den territoriella enhet till vars myndigheter det har inlämnats en

Article 45

1. Les désignations mentionnées aux articles 29 et 44 sont communiquées au Bureau Permanent de la Conférence de La Haye de droit international privé.

2. La déclaration mentionnée à l'article 34, paragraphe 2, est faite au depositaire de la Convention.

Article 46

Un Etat contractant dans lequel des systèmes de droit ou des ensembles de règles différents s'appliquent en matière de protection de l'enfant et de ses biens n'est pas tenu d'appliquer les règles de la Convention aux conflits concernant uniquement ces différents systèmes ou ensembles de règles.

Article 47

Au regard d'un Etat dans lequel deux ou plusieurs systèmes de droit ou ensembles de règles ayant trait aux questions régies par la présente Convention s'appliquent dans des unités territoriales différentes:

1. toute référence à la résidence habituelle dans cet Etat vise la résidence habituelle dans une unité territoriale;

2. toute référence à la présence de l'enfant dans cet Etat vise la présence de l'enfant dans une unité territoriale;

3. toute référence à la situation des biens de l'enfant dans cet Etat vise la situation des biens de l'enfant dans une unité territoriale;

4. toute référence à l'Etat dont l'enfant possède la nationalité vise l'unité territoriale désignée par la loi de cet Etat ou, en l'absence de règles pertinentes, l'unité territoriale avec laquelle l'enfant présente le lien le plus étroit;

5. toute référence à l'Etat dont une autorité est saisie d'une demande en divorce ou séparation de corps des parents de l'enfant, ou en annulation de leur mariage, vise l'unité territoriale dont une autorité est saisie d'une telle demande;

sådan ansökan,

6. varje hänvisning till den stat till vilken barnet har väsentlig anknytning avse den territoriella enhet till vilken barnet har sådan anknytning,

7. varje hänvisning till den stat till vilken barnet bortförts eller i vilken barnet kvarhållits avse den relevanta territoriella enhet till vilken barnet bortförts eller i vilken barnet kvarhållits,

8. varje hänvisning till den statens organ eller myndigheter, utom centralmyndigheter, avse de organ eller myndigheter som är be- myndigade att vidta åtgärder inom den relevanta territoriella enheten,

9. varje hänvisning till lag eller förfarande eller myndighet i den stat i vilken en åtgärd vidtagits avse lag eller förfarande eller myndighet inom den territoriella enhet i vilken en sådan åtgärd vidtagits,

10. varje hänvisning till den anmodade statens lag eller förfarande eller myndighet avse lag eller förfarande eller myndighet inom den territoriella enhet i vilken erkännande eller verkställighet begärts.

Artikel 48

Vid fastställande av tillämplig lag enligt kapitel III med avseende på en stat som omfattar två eller flera territoriella enheter vilka var för sig har sitt eget rättssystem eller regelverk på det område som denna konvention omfattar skall följande regler tillämpas:

a) Om det finns regler i kraft i en sådan stat där det fastställs vilken territoriell enhets lag som är tillämplig, skall lagen i denna enhet tillämpas.

b) Om det inte finns några sådana regler skall lagen i den relevanta territoriella enheten enligt artikel 47 tillämpas.

Artikel 49

Vid fastställande av tillämplig lag enligt kapitel III med avseende på en stat som har två eller flera rättssystem eller regelverk som är tillämpliga på olika kategorier av personer på det område som omfattas av

6. toute référence à l'Etat avec lequel l'enfant présente un lien étroit vise l'unité territoriale avec laquelle l'enfant présente ce lien;

7. toute référence à l'Etat où l'enfant a été déplacé ou retenu vise l'unité territoriale dans laquelle l'enfant a été déplacé ou retenu;

8. toute référence aux organismes ou autorités de cet Etat, autres que les Autorités centrales, vise les organismes ou autorités habilités à agir dans l'unité territoriale concernée;

9. toute référence à la loi, à la procédure ou à l'autorité de l'Etat où une mesure a été prise vise la loi, la procédure ou l'autorité de l'unité territoriale dans laquelle cette mesure a été prise;

10. toute référence à la loi, à la procédure ou à l'autorité de l'Etat requis vise la loi, la procédure ou l'autorité de l'unité territoriale dans laquelle la reconnaissance ou l'exécution est invoquée.

Article 48

Pour identifier la loi applicable en vertu du chapitre III, lorsqu'un Etat comprend deux ou plusieurs unités territoriales dont chacune a son propre système de droit ou un ensemble de règles ayant trait aux questions régies par la présente Convention, les règles suivantes s'appliquent:

a) en présence de règles en vigueur dans cet Etat identifiant l'unité territoriale dont la loi est applicable, la loi de cette unité s'applique;

b) en l'absence de telles règles, la loi de l'unité territoriale définie selon les dispositions de l'article 47 s'applique.

Article 49

Pour identifier la loi applicable en vertu du chapitre III, lorsqu'un Etat comprend deux ou plusieurs systèmes de droit ou ensembles de règles applicables à des catégories différentes de personnes pour les ques-

denna konvention skall följande regler tillämpas:

a) Om det i en sådan stat finns gällande regler om vilken av dessa lagar som är tillämplig, skall den lagen tillämpas.

b) Om det inte finns några sådana regler skall det rättssystem eller det regelverk tillämpas till vilket barnet har närmast. anknytning.

Artikel 50

Denna konvention skall inte påverka tillämpningen av konventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn i förbindelser mellan parter i båda konventionerna. Det föreligger dock inget hinder för att bestämmelser i denna konvention åberopas för återförande av ett barn som olovligt bortförts eller kvarhållits eller för ordnande av umgängesrätt.

Artikel 51

I förbindelserna mellan de fördragsslutande staterna skall denna konvention ersätta konventionen av den 5 oktober 1961 om myndigheters behörighet och tillämplig lag i frågor till skydd för underåriga och konventionen rörande förmynderskap för minderåriga som undertecknades i Haag den 12 juni 1902, utan att det påverkar erkännandet av åtgärder som vidtas enligt ovannämnda konvention av den 5 oktober 1961.

Artikel 52

1. Denna konvention inverkar inte på något internationellt instrument som de fördragsslutande staterna är parter i och som innehåller bestämmelser om frågor som regleras i konventionen, såvida inte en motsatt förklaring avges av de stater som är parter i ett sådant instrument.

2. Denna konvention inverkar inte på möjligheten för en eller flera fördragsslutande stater att ingå överenskommelser som innehåller bestämmelser om frågor som regleras

tions régies par la présente Convention, les règles suivantes s'appliquent:

a) en présence de règles en vigueur dans cet Etat identifiant laquelle de ces lois est applicable, cette loi s'applique;

b) en l'absence de telles règles, la loi du système ou de l'ensemble de règles avec lequel l'enfant présente le lien le plus étroit s'applique.

Article 50

La présente Convention n'affecte pas la Convention du 25 octobre 1980 sur les aspects civils de l'enlèvement international d'enfants, dans les relations entre les Parties aux deux Conventions. Rien n'empêche cependant que des dispositions de la présente Convention soient invoquées pour obtenir le retour d'un enfant qui a été déplacé ou retenu illicitement, ou pour organiser le droit de visite.

Article 51

Dans les rapports entre les Etats contractants, la présente Convention remplace la Convention du 5 octobre 1961 concernant la compétence des autorités et la loi applicable en matière de protection des mineurs et la Convention pour régler la tutelle des mineurs, signée à La Haye le 12 juin 1902, sans préjudice de la reconnaissance des mesures prises selon la Convention du 5 octobre 1961 précitée.

Article 52

1. La Convention ne déroge pas aux instruments internationaux auxquels des Etats contractants sont Parties et qui contiennent des dispositions sur les matières réglées par la présente Convention, à moins qu'une déclaration contraire ne soit faite par les Etats liés par de tels instruments.

2. La Convention n'affecte pas la possibilité pour un ou plusieurs Etats contractants de conclure des accords qui contiennent, en ce qui concerne les enfants habituellement

i denna konvention med avseende på barn som har hemvist i någon av de stater som är parter i sådana överenskommelser.

3. Överenskommelser som kan komma att ingås av en eller flera fördragsslutande stater om frågor som omfattas av denna konventions tillämpningsområde inverkar inte på tillämpningen av bestämmelserna i denna konvention i förhållandet mellan dessa stater och andra fördragsslutande stater.

4. De föregående punkterna skall även vara tillämpliga på enhetliga lagar som är grundade på särskilda förbindelser av regional eller annan karaktär mellan berörda stater.

Artikel 53

1. Konventionen skall vara tillämplig på åtgärder endast om de vidtas i en stat efter det att konventionen har trätt i kraft för den staten.

2. Konventionen skall vara tillämplig på erkännande och verkställighet av åtgärder som vidtas efter det att den har trätt i kraft mellan den stat där åtgärderna har vidtagits och den anmodade staten.

Artikel 54

1. Varje meddelande som sänds till centralmyndigheten eller till en annan myndighet i en fördragsslutande stat skall vara avfattat på originalspråket och åtföljas av en översättning till det officiella språket eller ett av de officiella språken i den andra staten eller, om det är svårt att få till stånd en sådan översättning, en översättning till franska eller engelska.

2. En fördragsslutande stat får genom reservation i enlighet med artikel 60 dock motsätta sig användningen av antingen franska eller engelska, dock inte båda.

Artikel 55

1. En fördragsslutande stat får i enlighet med artikel 60

a) tilldela sina myndigheter behörighet att

résidents dans l'un des Etats Parties à de tels accords, des dispositions sur les matières réglées par la présente Convention.

3. Les accords à conclure par un ou plusieurs Etats contractants sur des matières réglées par la présente Convention n'affectent pas, dans les rapports de ces Etats avec les autres Etats contractants, l'application des dispositions de la présente Convention.

4. Les paragraphes précédents s'appliquent également aux lois uniformes reposant sur l'existence entre les Etats concernés de liens spéciaux, notamment de nature régionale.

Article 53

1. La Convention ne s'applique qu'aux mesures prises dans un Etat après l'entrée en vigueur de la Convention pour cet Etat.

2. La Convention s'applique à la reconnaissance et à l'exécution des mesures prises après son entrée en vigueur dans les rapports entre l'Etat où les mesures ont été prises et l'Etat requis.

Article 54

1. Toute communication à l'Autorité centrale ou à toute autre autorité d'un Etat contractant est adressée dans la langue originale et accompagnée d'une traduction dans la langue officielle ou l'une des langues officielles de cet Etat ou, lorsque cette traduction est difficilement réalisable, d'une traduction en français ou en anglais.

2. Toutefois, un Etat contractant pourra, en faisant la réserve prévue à l'article 60, s'opposer à l'utilisation soit du français, soit de l'anglais.

Article 55

1. Un Etat contractant pourra, conformément à l'article 60:

a) réserver la compétence de ses autorités

vidta åtgärder för att skydda ett barns egendom som befinner sig inom dess territorium,

b) förbehålla sig rätten att inte erkänna föräldraansvar eller en åtgärd som strider mot en åtgärd som dess myndigheter vidtagit med avseende på den egendomen.

2. Reservationen får begränsas till vissa kategorier av egendom.

Artikel 56

Generalsekreteraren för Haagkonferensen för internationell privaträtt skall med jämna mellanrum sammankalla en specialkommision för att granska den praktiska tillämpningen av denna konvention.

KAPITEL VII

Slutbestämmelser

Artikel 57

1. Konventionen skall vara öppen för undertecknande av de stater som var medlemmar i Haagkonferensen för internationell privaträtt vid tidpunkten för dess artonde session.

2. Den skall ratificeras, godtas eller godkännas och ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumenten deponeras hos utrikesministeriet i Konungariket Nederländerna, som är depositarie för konventionen.

Artikel 58

1. Varje annan stat får ansluta sig till konventionen efter det att den har trätt i kraft i enlighet med artikel 61.1.

2. Anslutningsinstrumentet skall deponeras hos depositarien.

3. Anslutningen får verka endast i förhållandet mellan den anslutande staten och de fördragsslutande stater som inte har gjort någon invändning mot anslutningen inom sex månader efter det att underrättelsen i artikel 63 b har mottagits. Stater kan göra en

pour prendre des mesures tendant à la protection des biens d'un enfant situés sur son territoire;

b) se réserver de ne pas reconnaître une responsabilité parentale ou une mesure qui serait incompatible avec une mesure prise par ses autorités par rapport à ces biens.

2. La réserve pourra être restreinte à certaines catégories de biens.

Article 56

Le Secrétaire général de la Conférence de La Haye de droit international privé convoque périodiquement une Commission spéciale afin d'examiner le fonctionnement pratique de la Convention.

CHAPITRE VII

Clauses finales

Article 57

1. La Convention est ouverte à la signature des Etats qui étaient Membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de sa Dix-huitième session.

2. Elle sera ratifiée, acceptée ou approuvée et les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés auprès du Ministère des Affaires Etrangères du Royaume des Pays-Bas, depositaire de la Convention.

Article 58

1. Tout autre Etat pourra adhérer à la Convention après son entrée en vigueur en vertu de l'article 61, paragraphe 1.

2. L'instrument d'adhésion sera déposé auprès du depositaire.

3. L'adhésion n'aura d'effet que dans les rapports entre l'Etat adhérent et les Etats contractants qui n'auront pas élevé d'objection à son encontre dans les six mois après la réception de la notification prévue à l'article 63, lettre b. Une telle objection pourra

sådan invändning även när de efter en anslutning ratificerar, godtar eller godkänner konventionen. Depositarien skall underrättas om varje sådan invändning.

Artikel 59

1. En fördragsslutande stat som består av två eller flera territoriella enheter med olika rättssystem i frågor som regleras i denna konvention får vid undertecknande, ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning förklara att konventionen skall omfatta alla dess enheter eller endast till en eller flera av dem och får när som helst ändra sin förklaring genom att avge en ny förklaring.

2. Depositarien skall underrättas om varje sådan förklaring och i förklaringen skall uttryckligen anges för vilka territoriella enheter konventionen skall tillämpas.

3. Om en stat inte avger någon förklaring enligt denna artikel, skall konventionen omfatta alla dess territoriella enheter.

Artikel 60

1. Varje stat får senast vid ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning eller då en förklaring i enlighet med artikel 59 avges anmäla en av eller båda de reservationer som avses i artikel 54.2 och artikel 55. Ingen annan reservation skall vara tillåten.

2. Varje stat får när som helst återta en reservation som den har anmält. Depositarien skall underrättas om ett sådant återtagande.

3. Reservationen skall upphöra att gälla den första dagen i den tredje kalendermånaden efter det att den underrättelse som avses i föregående punkt har lämnats.

également être élevée par tout Etat au moment d'une ratification, acceptation ou approbation de la Convention, ultérieure à l'adhésion. Ces objections seront notifiées au depositaire.

Article 59

1. Un Etat qui comprend deux ou plusieurs unités territoriales dans lesquelles des systèmes de droit différents s'appliquent aux matières régies par la présente Convention pourra, au moment de la signature, de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, déclarer que la Convention s'appliquera à toutes ses unités territoriales ou seulement à l'une ou à plusieurs d'entre elles, et pourra à tout moment modifier cette déclaration en faisant une nouvelle déclaration.

2. Ces déclarations seront notifiées au depositaire et indiqueront expressément les unités territoriales auxquelles la Convention s'applique.

3. Si un Etat ne fait pas de déclaration en vertu du présent article, la Convention s'appliquera à l'ensemble du territoire de cet Etat.

Article 60

1. Tout Etat contractant pourra, au plus tard au moment de la ratification, de l'acceptation, de l'approbation ou de l'adhésion, ou au moment d'une déclaration faite en vertu de l'article 59, faire soit l'une, soit les deux réserves prévues aux articles 54, paragraphe 2, et 55. Aucune autre réserve ne sera admise.

2. Tout Etat pourra, à tout moment, retirer une réserve qu'il aura faite. Ce retrait sera notifié au depositaire.

3. L'effet de la réserve cessera le premier jour du troisième mois du calendrier après la notification mentionnée au paragraphe précédent.

Artikel 61

1. Konventionen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter det att det tredje ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument som avses i artikel 57 har deponerats.

2. Därefter träder konventionen i kraft

a) i förhållande till varje stat som senare ratificerar, godtar eller godkänner den, den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter det att dess ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument har deponerats,

b) i förhållande till varje anslutande stat, den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter utgången av den period på sex månader som avses i artikel 58.3,

c) i förhållande till en territoriell enhet som konventionen har utsträckts till i enlighet med artikel 59, den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter den underrättelse som avses i den artikeln.

Artikel 62

1. En stat som är part i konventionen får säga upp den genom en skriftlig underrättelse ställd till depositarien. Uppsägningen får begränsas till vissa territoriella enheter på vilka konventionen är tillämplig.

2. Uppsägningen får verkan den första dagen i den månad som följer efter utgången av tolv månader efter det att depositarien har mottagit underrättelsen. När en längre uppsägningstid anges i underrättelsen, får uppsägningen verkan efter utgången av en sådan längre period.

Artikel 63

Depositarien skall underrätta de stater som är medlemmar i Haagkonferensen för internationell privaträtt och de stater som har anslutit sig i enlighet med artikel 58 om

Article 61

1. La Convention entrera en vigueur le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après le dépôt du troisième instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation prévu par l'article 57.

2. Par la suite, la Convention entrera en vigueur:

a) pour chaque Etat ratifiant, acceptant ou approuvant postérieurement, le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après le dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;

b) pour chaque Etat adhérent, le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après l'expiration du délai de six mois prévu à l'article 58, paragraphe 3;

c) pour les unités territoriales auxquelles la Convention a été étendue conformément à l'article 59, le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la notification visée dans cet article.

Article 62

1. Tout Etat Partie à la Convention pourra dénoncer celle-ci par une notification adressée par écrit au depositaire. La dénonciation pourra se limiter à certaines unités territoriales auxquelles s'applique la Convention.

2. La dénonciation prendra effet le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de douze mois après la date de réception de la notification par le depositaire. Lorsqu'une période plus longue pour la prise d'effet de la dénonciation est spécifiée dans la notification, la dénonciation prendra effet à l'expiration de la période en question.

Article 63

Le depositaire notifiera aux Etats membres de la Conférence de La Haye de droit international privé, ainsi qu'aux Etats qui auront adhéré conformément aux disposi-

a) de undertecknanden, ratifikationer, godtaganden och godkännanden som avses i artikel 57,

b) de anslutningar och de invändningar som gjorts mot anslutningar som avses i artikel 58,

c) dagen för konventionens ikraftträdande enligt artikel 61,

d) de förklaringar som avses i artikel 34.2 och artikel 59,

e) de överenskommelser som avses i artikel 39,

f) de reservationer som avses i artikel 54.2 och artikel 55 samt de återtaganden som avses i artikel 60.2,

g) de uppsägningar som avses i artikel 62.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention.

Utfärdad i Haag den 19 oktober 1996, på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som skall deponeras i Kungariket Nederländernas regerings arkiv, och av vilken en bestyrkt kopia på diplomatisk väg skall tillställas varje stat som är medlem i Haagkonferensen för internationell privaträtt vid tidpunkten för dess artonde session.

tions de l'article 58:

a) les signatures, ratifications, acceptations et approbations visées à l'article 57;

b) les adhésions et les objections aux adhésions visées à l'article 58;

c) la date à laquelle la Convention entrera en vigueur conformément aux dispositions de l'article 61;

d) les déclarations mentionnées aux articles 34, paragraphe 2, et 59;

e) les accords mentionnés à l'article 39;

f) les réserves visées aux articles 54, paragraphe 2, et 55 et le retrait des réserves prévu à l'article 60, paragraphe 2;

g) les dénonciations visées à l'article 62.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés, ont signé la présente Convention.

Fait à La Haye, le 19 octobre 1996, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire, qui sera déposé dans les archives du Gouvernement du Royaume des Pays-Bas et dont une copie certifiée conforme sera remise, par la voie diplomatique, à chacun des Etats membres de la Conférence de La Haye de droit international privé lors de la Dix-huitième session.

2.

Laki**lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8 päivänä huhtikuuta 1983 annetun lain (361/1983) 18 §, 20 §:n 2 momentti, 22 ja 29 a §, sellaisina kuin ne ovat, 18 §, 20 §:n 2 momentti ja 22 § laissa 186/1994 ja 29a § laissa 1155/2004, sekä
lisätään lakiin uusi 18 a ja 29 b § sekä 19 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 186/1994, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

18 §

Lapsen huolto välittömästi lain nojalla

Jos lapsella syntymän, avioliiton solmimisen tai muun huollon määräytymisen kannalta ratkaisevan tapahtuman aikaan oli asuinpaikka Suomessa, lapsen huolto määräytyy välittömästi lain nojalla Suomen lain mukaan.

Jos lapsella 1 momentissa tarkoitettuna ajankohtana ei ollut asuinpaikkaa Suomessa, lapsen huolto määräytyy välittömästi lain nojalla sen valtion lain mukaisesti, jota toimivaltaisen viranomaisen on sovellettava siinä valtiossa, jossa lapsella sanottuna ajankohtana oli asuinpaikka.

Vieraan valtion lain säännökset voidaan 2 momenttia sovellettaessa jättää huomioon ottamatta, jos:

1) vieraan valtion lain soveltaminen joutaisi tulokseen, joka olisi ilmeisesti vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusperiaattei-

Ehdotus

18 §

*Lapsen huolto välittömästi lain tai **tahdonilmaisun** nojalla*

Lapsen huollon määräytymiseen ja päättymiseen välittömästi lain tai tahdonilmaisun nojalla sovelletaan sen valtion lakia, joka määrätään sovellettavaksi Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa tehdyn yleissopimuksen 16, 19 ja 21 artiklassa.

ta; tai

2) vieraan valtion lain soveltaminen johtaisi tulokseen, joka olisi ilmeisessä ristiriidassa lapsen edun kanssa.

Jos vieraan valtion lain sisältöä ei voida ilman kohtuutonta viivytystä selvittää, on huollon määräytymiseen sovellettava Suomen lakia.

20 §

Toimivalta muissa tapauksissa

Tämän lain estämättä on Suomen tuomioistuimen toimivallasta lapsen huoltoa koskevassa asiassa voimassa, mitä Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken tehdyn, avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen (SopS 20/31) 8 artiklan 2 kappaleessa määrätään.

18 a §

Huoltajan tehtävien hoitamiseen sovellettava laki

Huoltajan tehtävien hoitamiseen sovelletaan sen valtion lakia, missä lapsella on asuinpaikka. Jos lapsen asuinpaikka siirtyy toiseen valtioon, sovelletaan sen valtion lakia.

19 §

Toimivalta lapsen asuinpaikan perusteella

Suomen viranomainen voi tutkia lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian ikään kuin lapsella olisi asuinpaikka Suomessa, jos lapsi oleskelee Suomessa ja hän on kotimaassaan esiintyvien levottomuuksien vuoksi vailla asuinpaikkaa tai hänen asuinpaikkaansa ei kyetä selvittämään.

20 §

Toimivalta muissa tapauksissa

Suomen tuomioistuin voi avioliiton purkamista koskevan asian yhteydessä tutkia aviopuolisoiden lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevan asian, vaikka lapsella ei asian vireille tullessa ole asuinpaikkaa Suomessa, jos

1) ainakin toinen vanhemmista on lapsen huoltaja ja ainakin toisella lapsen vanhemmista on asian vireille tullessa Suomessa asuinpaikka;

2) huoltajat ovat asian tultua vireille hyväksyneet asian tutkimisen täällä; ja

3) toimivallan käyttäminen asiassa on la-

Voimassa oleva laki

22 §

Sovellettava laki

Lapsen huoltoa tai tapaamisoikeutta koskevaa asiaa ratkaistaessa ja sopimusta vahvistettaessa sovelletaan Suomen lakia.

29 a §

Säännösten toissijaisuus

Mitä 19—21 sekä 23—29 §:ssä säädetään, sovelletaan ainoastaan, jollei tuomioistuinten toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o 2201/2003, jäljempänä Bryssel IIa –asetus, muuta johdu.

(ks. 18 §:n 3 momentti)

Ehdotus

sen edun mukaista.

22 §

Huollosta ja tapaamisoikeudesta päätettäessä sovellettava laki

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevaa asiaa ratkaistaessa ja sopimusta vahvistettaessa sovelletaan Suomen lakia. *Jos asialla on läheinen yhteys vieraaseen valtioon, tuon valtion laki voidaan kuitenkin poikkeuksellisesti ottaa huomioon, jos lapsen etu sitä edellyttää*

29 a §

Säännösten toissijaisuus

Mitä 19—21 sekä 23—29 §:ssä säädetään, sovelletaan ainoastaan, jollei tuomioistuinten toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o 2201/2003, jäljempänä Bryssel IIa –asetus, tai Suomea sitovasta valtiosopimuksesta muuta johdu.

29 b §

Ordre public ja viittaus vieraan valtion lakiin

Vieraan valtion lain säännös, jota olisi tämän luvun säännösten mukaan sovellettava, on jätettävä huomiotta, jos sen soveltaminen johtaisi lapsen etu huomioon ottaen ilmeisesti Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

Jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu, viittauksella vieraan valtion lakiin ei tämän luvun säännöksissä tarkoiteta asianomaisen vieraan valtion kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki**Lastensuojelulain 45 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä elokuuta 1983 annetun lastensuojelulain (683/1983) 45 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 1158/2004, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotu

45 §

45 §

*Perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun
järjestämisestä vastuussa oleva kunta*

*Perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun
järjestämisestä vastuussa oleva kunta*

Jos lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshuoltoon koskeva asia tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 nojalla on ratkaistava Suomessa, mutta mikään kunta ei ole 1 momentin mukaan velvollinen järjestämään perhehoitoa tai laitoshuoltoa, sen järjestämisestä päättäminen kuuluu lapsen viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos lapsella ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu sen kunnan viranomaisille, jossa lapsen vanhemmat tai toinen heistä asuu tai oleskelee taikka, jos kumpikaan vanhemmista ei asu eikä oleskele Suomessa, vanhempien tai toisen heistä viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos kummallakaan vanhemmista ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu Helsingin kaupungin viranomaisille. Jos lapselle päätetään järjestää perhehoitoa tai laitoshuoltoa Suomessa, vastaa sen järjestämisestä ja tästä aiheutuvista kustannuksista se kunta, jonka viranomainen on edellä sanotun mukaisesti

Jos lapsen sijoittamista perhehoitoon tai laitoshuoltoon koskeva asia tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 tai Suomea sitovan valtiosopimuksen nojalla on ratkaistava Suomessa, mutta mikään kunta ei ole 1 momentin mukaan velvollinen järjestämään perhehoitoa tai laitoshuoltoa, sen järjestämisestä päättäminen kuuluu lapsen viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos lapsella ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu sen kunnan viranomaisille, jossa lapsen vanhemmat tai toinen heistä asuu tai oleskelee taikka, jos kumpikaan vanhemmista ei asu eikä oleskele Suomessa, vanhempien tai toisen heistä viimeisimmän asuin- tai oleskelukunnan viranomaisille. Jos kummallakaan vanhemmista ei ole ollut asuin- eikä oleskelukuntaa Suomessa, päätösvalta kuuluu Helsingin kaupungin viranomaisille. Jos lapselle päätetään järjestää perhehoitoa tai laitoshuoltoa Suomessa, vastaa sen järjestämisestä ja tästä aiheutuvista kustannuksista se kunta, jonka

Voimassa oleva laki

päättänyt asia sta.

Perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun järjestäminen sellaiselle lapselle tai nuorelle, jonka vanhemmat tai toinen heistä on tai on ollut Suomen kansalainen, mutta jolla ei ole sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan asuin- tai oleskelukuntaa Suomessa ja jonka sosiaali- ja terveysministeriö saamiensa alustavien tietojen perusteella ei katso saavan asianmukaista huoltoa asuin- tai oleskelumaassaan, kuuluu 2 momentissa säädettyjen perusteiden mukaan määräytyvälle kunnalle. Lastensuojelua voidaan tämän momentin nojalla järjestää vain, jollei 2 momentissa mainitusta asetuksesta muuta johdu.

Ehdotus

viranomainen on edellä sanotun mukaisesti päättänyt asiasta.

Perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun järjestäminen sellaiselle lapselle tai nuorelle, jonka vanhemmat tai toinen heistä on tai on ollut Suomen kansalainen, mutta jolla ei ole sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan asuin- tai oleskelukuntaa Suomessa ja jonka sosiaali- ja terveysministeriö saamiensa alustavien tietojen perusteella ei katso saavan asianmukaista huoltoa asuin- tai oleskelumaassaan, kuuluu 2 momentissa säädettyjen perusteiden mukaan määräytyvälle kunnalle. Lastensuojelua voidaan tämän momentin nojalla järjestää vain, jollei 2 momentissa mainitusta asetuksesta tai *Suomea sitovasta valtiosopimuksesta* muuta johdu.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Luonnos

Tasavallan presidentin asetus

Haagin lastensuojelusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain voimaantulosta

1 §

Toimivallasta, sovellettavasta laista, tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa Haagissa 19 päivänä lokakuuta 1996 tehty yleissopimus, jonka eduskunta on hyväksynyt päivänä kuuta 20 ja jota koskeva hyväksymiskirja on talletettu Alankomaiden kuningaskunnan ulkoasiainministeriön huostaan päivänä kuuta 20, tulee voimaan päivänä kuuta 20 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Haagin lastensuojelusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta päivänä kuuta 20 annettu laki (/) tulee voimaan päivänä kuuta 20.

3 §

Yleissopimusta koskevan hyväksymiskirjan tallettamisen yhteydessä Suomi on tehnyt seuraavan varauman:

Yleissopimuksen 60 artiklan ja 54 artiklan 2 kappaleen mukaisesti Suomi varaa oikeuden hyväksyä sen keskusviranomaiselle tai muulle viranomaiselle osoitetun tiedonannon

ainoastaan englanninkielisenä.

4 §

Allekirjoittaessaan yleissopimuksen Suomi on antanut seuraavan selityksen:

Yleissopimuksen 23, 26 ja 52 artikla antavat sopimuspuolille jonkin verran joustavuutta, jotta ne voivat soveltaa yksinkertaista ja nopeaa järjestelmää tuomioiden tunnustamisessa ja täytäntöönpanossa. Yhteisön sääntöissä säädetään tunnustamis- ja täytäntöönpanojärjestelmästä, joka on vähintään yhtä suotuisa kuin yleissopimuksessa vahvistetut säännöt. Tämän mukaisesti jossakin Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan tuomioistuimen yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa antama tuomio tunnustetaan ja pannaan täytäntöön soveltamalla yhteisön lainsäädännön asiaa koskevia sisäisiä sääntöjä.

5 §

Yleissopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

6 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20.

1.

Lag**om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Haagkonventionen om skydd för barn och om tillämpning av konventionen**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Sättande i kraft av konventionen

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den i Haag den 19 oktober 1996 ingångna konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Centralmyndighet

Justitieministeriet är i konventionen avsedd centralmyndighet i Finland.

Om centralmyndigheten i enlighet med artikel 8, 9 eller 33 i konventionen får en anmodan som riktar sig till myndigheterna i Finland, skall centralmyndigheten överföra ärendet till den domstol eller myndighet som är behörig att avgöra ärendet.

Justitieministeriet ser till att de meddelanden som i enlighet med konventionen sänds till ministeriet för vidarebefordran blir över-satta, om de behöver översättas enligt lag eller enligt konventionen.

3 §

Handräckning

På begäran av centralmyndigheten skall statens och kommunens socialvårdsmyndi-

gheter, polismyndigheterna och gränsbevakningsväsendet lämna handräckning för att utreda ett barns vistelseort och levnadsförhållanden och förmyndarmyndigheterna lämna handräckning för att utreda omständigheter som gäller bevakning av barnets intressen och egendom.

4 §

Beslut i ärenden som gäller beviljande av anmodan

Frågan om beviljande av en anmodan som riktats till myndigheterna i Finland i enlighet med artikel 8 eller 9 i konventionen avgörs av den domstol eller myndighet som skulle vara behörig i det ärende som anmodan avser, om ärendet avgjordes i Finland. Om den handling som innehåller anmodan av misstag har tillställts en domstol eller myndighet som inte är behörig i ärendet, skall denna utan dröjsmål överföra handlingen till en domstol eller myndighet som den anser vara behörig. Handlingens avsändare skall underrättas om överföringen.

Om anmodan avser att en myndighet i Finland skall utöva behörighet i ett ärende, avgörs frågan om beviljande av anmodan i samband med att det ärende som anmodan gäller blir anhängigt här.

Om en anmodan om att en främmande fördragsslutande stat skall få åta sig behörigheten i ett ärende framställs vid någon annan tidpunkt än i samband med ett anhängigt ärende som gäller skydd för barn och det är

en tingsrätt som är behörig enligt 1 mom., tillämpas på behandlingen av ärendet vad som föreskrivs om behandling av ansökningsärenden. Ärendet blir anhängigt när anmodan har kommit till tingsrätten.

5 §

Framställning av anmodan till en myndighet i en annan stat

Beslutet om framställning av en anmodan enligt artikel 8 eller 9 i konventionen till en myndighet i en främmande fördragsslutande stat eller om beviljande av part i ett ärende tillstånd till att framställa en sådan anmodan fattas av den domstol eller myndighet som skulle vara behörig i ärendet, om ärendet avgjordes i Finland.

Frågan om framställning av en anmodan avgörs i samband med att det ärende som anmodan gäller har blivit anhängig här.

6 §

Hörande av parterna i ett ärende

I ett ärende som gäller beviljande eller framställning av en anmodan skall den ges tillfälle att bli hörd som skulle ges tillfälle att bli hörd, om det ärende som anmodan gäller avgjordes i Finland. Ett ärende kan dock avgöras utan att ge tillfälle till hörande, om åsikten hos den som skall höras framgår på ett tillförlitligt sätt av de handlingar som gäller anmodan och hörande inte är nödvändigt för att utreda ärendet.

7 §

Sökande av ändring i beslut om beviljande eller framställning av anmodan

Ändring i ett beslut om avslag på en i artikel 9 i konventionen avsedd anmodan om att en fördragsslutande främmande stat skall få utöva behörighet i ett ärende eller om att inte framställa en i artikel 8 eller 9 i konventionen avsedd anmodan får inte sökas genom besvär.

I andra beslut om beviljande eller framställning av anmodan får ändring sökas i en-

lighet med vad som föreskrivs om sökande av ändring i den behöriga domstolens eller myndighetens beslut. Besvären skall behandlas i brådskande ordning.

8 §

Beslut om erkännande och verkställbarhet

Om erkännande av ett beslut som meddelats i en fördragsslutande främmande stat och om fastställande av beslutets verkställbarhet bestämmer Helsingfors hovrätt.

Vid upprättande och behandling av ansökan samt i fråga om sökande av ändring iaktas i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 36—40 §, 42 § och 44 § 2 mom. i lagen ang. vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983).

9 §

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

En socialvårdsmyndighet får under de förutsättningar som nämns i artikel 34 i konventionen till centralmyndigheten i Finland eller till en främmande stats myndighet som ber om information lämna ut en sådan sekretessbelagd uppgift som den enligt 18 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) får lämna ut till en domstol eller någon annan myndighet i Finland.

En förmyndarmyndighet i Finland får under de förutsättningar som nämns i 1 mom. till där avsedda instanser lämna ut en sekretessbelagd uppgift, om förmyndarmyndigheten enligt 92 § 3 mom. 1 eller 3 punkten i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) får lämna ut den till en domstol eller någon annan myndighet i Finland.

10 §

Utlåtande i ett ärende som gäller umgängesrätt

Om ett ärende som gäller ett barns umgängesrätt skall avgöras i en främmande fördragsslutande stat och ärendet gäller umgängesrätten mellan barnet och dennes i Finland

bosatta förälder, kan föräldern begära utlåtande av socialnämnden om de omständigheter som är av betydelse med tanke på beviljandet eller utövandet av umgängesrätten. I utlåtandet får även sekretessbelagda uppgifter röjas i enlighet med vad som föreskrivs i 16 § 3 mom. i lagen ang. vårdnad om barn och umgängesrätt.

Utlåtandet ges av socialnämnden i den kommun vars invånare den som begär utlåtandet är enligt 14 § i socialvårdslagen (710/1982). Utlåtandet tillställs centralmyndigheten i Finland eller den behöriga myndigheten i den stat där ärendet skall avgöras.

11 §

Begränsningar i rätten att lämna ut uppgifter

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 9 och 10 §, får uppgifter dock inte lämnas ut och inte heller får centralmyndigheten i Finland vidarebefordra dem, om detta sannolikt kan medföra fara för barnet eller dess egendom eller äventyra en familjemedlems frihet eller liv.

12 §

Intyg över vårdnadshavarens eller intressebevakarens ställning

På begäran av barnets vårdnadshavare eller intressebevakare skall magistraten utfärda ett

intyg över vårdnadshavarens eller intressebevakarens ställning och befogenheter, om

1) barnet är bosatt i Finland och ställningen som vårdnadshavare eller intressebevakare hos den som framställer begäran grundar sig direkt på lag, eller

2) det beslut på vilket vårdnadshavarens eller intressebevakarens ställning grundar sig har meddelats i Finland.

Magistraten är dock inte skyldig att utfärda ett intyg, om inte den som framställer begäran visar att han eller hon behöver det i en främmande stat. Ett intyg får inte utfärdas, om de uppgifter som behövs för intyget inte framgår direkt av lag eller av befolkningsdatasystemet och den som framställer begäran inte lägger fram tillförlitlig utredning om dem.

13 §

Bemyndigande att utfärda förordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §

Ikraftträdande

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

2.

Lag**om ändring av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 8 april 1983 angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) 18 §, 20 § 2 mom., 22 och 29 a §, sådana de lyder, 18 §, 20 § 2 mom. och 22 § i lag 186/1994 och 29 a § i lag 1155/2004, samt
fogas till lagen nya 18 a och 29 b § samt till 19 §, sådan den lyder i nämnda lag 186/1994, ett nytt 4 mom. som följer:

18 §

Vårdnad om barn direkt med stöd av lag eller en viljeyttring

I fråga om bestämmande och upphörande av vårdnaden om ett barn direkt med stöd av lag eller en viljeyttring tillämpas lagen i den stat som anges i artiklarna 16, 19 och 21 i den i Haag den 19 oktober 1996 ingångna konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn.

18 a §

Lag som tillämpas i fråga om vårdnadshavarens uppgifter

Vårdnadshavarens uppgifter bestäms enligt lagen i den stat där barnet är bosatt. Bosätter sig barnet i en annan stat, skall den statens lag tillämpas.

19 §

Behörighet på grund av barnets boningsort

En finsk myndighet kan pröva ett ärende som gäller vårdnad om barn och umgänges-

rätt som om barnet vore bosatt i Finland, i det fall att barnet vistas i Finland och på grund av oroligheter i sitt hemland i saknar boningsort eller det inte går att utreda var barnet är bosatt.

20 §

Behörighet i övriga fall

En finsk domstol kan i samband med ett ärende som gäller upplösande av äktenskap pröva ett ärende som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt fastän barnet inte är bosatt i Finland när ärendet blir anhängigt, om

1) åtminstone den ena av barnets föräldrar är barnets vårdnadshavare och åtminstone den ena av barnets föräldrar är bosatt i Finland när ärendet blir anhängigt,

2) vårdnadshavarna har när ärendet blivit anhängigt samtyckt till att ärendet prövas här, och

3) att utöva behörighet i ärendet är förenligt med barnets bästa.

22 §

Tillämplig lag vid beslut om vårdnad och umgängesrätt

Då ärenden som gäller vårdnad om barn

och umgäsnerrätt avgörs och avtal fastställs, skall finsk lag tillämpas. Om ärendet har nära anknytning till en främmande stat, kan den statens lag dock undantagsvis beaktas, om barnets bästa kräver det.

29 a §

Bestämmelsernas subsidiaritet

Bestämmelserna i 19—21 och 23—29 § tillämpas endast om inte något annat följer av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, nedan Bryssel IIa-förordningen, eller av statsfördrag som binder Finland.

29 b §

Ordre public och hänvisning till en främmande stats lag

En bestämmelse i en främmande stats lag som skall tillämpas enligt detta kapitel, skall lämnas utan avseende, om tillämpning av bestämmelsen skulle leda till ett resultat som med beaktande av barnets bästa uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen i Finland.

Om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, avser en hänvisning i detta kapitel till en främmande stats lag inte de bestämmelser i den främmande statens lag som hör till området för den internationella privaträtten.

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

3.

Lag**om ändring av 45 § i barnskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i barnskyddslagen av den 5 augusti 1983 (683/1983) 45 § 2 och 3 mom., sådana de lyder i lag 1158/2004, som följer:

45 §

För ordnande av familje- och individinriktat barnskydd ansvarig kommun

Om ett ärende som gäller placering av ett barn i familje- eller anstaltsvård enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols

behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 eller enligt ett statsfördrag som binder Finland skall avgöras i Finland, men enligt 1 mom. ingen kommun är skyldig att ordna familje- eller anstaltsvård, ankommer det på myndigheterna i barnets senaste bonings- eller vistelsekommun

att besluta om ordnandet av vården. Har barnet inte haft en bonings- eller vistelsekommun i Finland, hör beslutanderätten till myndigheterna i den kommun där barnets föräldrar eller någondra av dem är bosatt eller vistas, eller om ingendera av föräldrarna är bosatt eller vistas i Finland, till myndigheterna i den kommun där föräldrarna eller någondra av dem senast var bosatt eller vistas. Har ingendera av föräldrarna haft bonings- eller vistelsekommun i Finland, hör beslutanderätten till myndigheterna i Helsingfors stad. Beslutar man ordna familje- eller anstaltsvård i Finland, är det den kommun vars myndighet enligt bestämmelserna ovan har fattat beslutet i saken som svarar för att vården ordnas och för kostnaderna för detta.

Det ankommer på en kommun som bestäms enligt i 2 mom. föreskrivna grunder att

ordna familje- och individinriktat barnskydd för ett barn eller en ung person vars föräldrar eller ena förälder är eller har varit finsk medborgare, men som enligt utredning av social- och hälsovårdsministeriet inte har bonings- eller vistelsekommun i Finland och som ministeriet enligt de preliminära uppgifter som det har fått inte anser ha tillgång till ändamålsenlig vård i det land där den som saken gäller bor eller vistas. Barnskydd kan med stöd av detta moment ordnas bara, om inte något annat följer av den förordning som nämns i 2 mom. eller av ett statsfördrag som binder Finland.

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

Helsingfors den 20

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Johannes Koskinen*